

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی

پایان نامه کارشناسی ارشد مهندسی معماری

طراحی معماری مجموعه چند عملکردی

نگارنده

محمد نقدی

استاد راهنما

جناب آقای دکتر مسعود طاهری شهرآئینی

استاد مشاور

سرکار خانم دکتر سارا دادپور

مهر ۱۴۰۰

شماره: ۵/۹۹۵

تاریخ: ۱۴۰۰/۹/۱۵

ویرایش:

باسمه تعالی

فرمهای ارزشیابی پایان نامه کارشناسی ارشد

مربوط به ورودی های ۹۴ به بعد

مدیریت تحصیلات تکمیلی

فرم شماره (۳) صورتجلسه نهایی دفاع از پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

با نام و یاد خداوند متعال، ارزیابی جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خاتم / آقای محمد نقدی..... با شماره دانشجویی..... ۹۶۱۵۳۲۴..... رشته..... مهندسی معماری..... گرایش..... معماری..... تحت عنوان..... طراحی مجموعه چند عملکردی..... که در تاریخ..... ۱۴۰۰/۰۷/۲۸..... با حضور هیأت محترم داوران در دانشگاه صنعتی شاهرود برگزار شد به شرح ذیل اعلام می گردد:

الف) درجه عالی: نمره ۱۹-۲۰ ☐ ب) درجه خیلی خوب: نمره ۱۸/۹۹ - ۱۸ ☒ ج) درجه خوب: نمره ۱۷/۹۹ - ۱۶ ☐ د) درجه متوسط: نمره ۱۵/۹۹ - ۱۴ ☐ ه) کمتر از ۱۴ غیر قابل قبول و نیاز به دفاع مجدد دارد ☐ نوع تحقیق: نظری ☐ عملی ☐			
عضو هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنمای اول	دکتر مسعود طاهری شهرائینی	استادیار	
۲- استاد راهنمای دوم	-	-	-
۳- استاد مشاور	دکتر سارا دادپور	استادیار	
۴- استاد داور اول	دکتر دانیال صنعتی پراوری	استادیار	
۵- استاد داور دوم	دکتر امیر محسن نیکزاد	استادیار	
۶- نماینده تحصیلات تکمیلی	مهندس امیر مسعود جعفری	مربی	

نام و نام خانوادگی رئیس دانشکده: دکتر امیر محسن نیکزاد

تاریخ و امضاء و مهر دانشکده:

تقدیم به همه ی عزیزانم،

بالاخص روح پاک مادرم، آن که آفتاب مهرش در آستانه قلمم، هم چنان پا

بر جاست و هرگز غروب نخواهد کرد.

باشکر از صبوری و راهنمایی های استاد محترم راهنما، دکتر مسعود طاهری شهر آئینی که در طول مدت تدوین رساله، بر ضعف های من چشم پوشیدند و تکیه گاهی محکم و قابل اتکا برای بنده بودند. و باشکر از خانم دکتر سارا دادپور مشاور اینجانب، به پاس رهنمودها و الطاف بی دریغ ایشان، بسیاری از سختی ها را برایم سهل نمودند.

اینجانب محمد نقدی دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته مهندسی معماری دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی دانشگاه صنعتی شاهرود نویسنده پایان نامه طراحی مجموعه چند عملکردی تحت راهنمایی آقای دکتر طاهری و خانم دکتر دادپور به عنوان مشاور متعهد می شوم.

- تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است .
- در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است .
- مطالب مندرج در پایان نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است .
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه صنعتی شاهرود می باشد و مقالات مستخرج با نام « دانشگاه صنعتی شاهرود » و یا « Shahrood University of Technology » به چاپ خواهد رسید .
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تأثیرگذار بوده اند در مقالات مستخرج از پایان نامه رعایت می گردد.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه ، در مواردی که از موجود زنده (یا بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است .
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است اصل رازداری ، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است .

تاریخ

امضای دانشجو محمد نقدی

مالکیت نتایج و حق نشر

کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج ، کتاب ، برنامه های رایانه ای ، نرم افزار ها و تجهیزات ساخته شده است) متعلق به دانشگاه صنعتی شاهرود می باشد . این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود . استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد.

چکیده

زندگی در مناطق شهری، دل مشغولی های خود را به همراه دارد، از سویی دگر پیامدهای مهاجرت از روستاها و رشد بی رویه شهرها، محیط های بی جان و خشکی پدیدار می گردد، لذا پاسخ مناسب به پدیده ها و جریان های نادرست جنبش طراحی مدرن، نیازمند شکل گیری حوزه های کارکردی در خور می باشد. در این باب طراحی ساختمان های کارا، سامان دهی شده و مبادرت در خلق فضاهای جدید شهری جهت افزایش تماس ها و ارتباطات اجتماعی از الزامات می باشد. ایجاد فرصت های مطلوب با دستیابی به حد اعلاء پهنه هایی با قابلیت خدمات دهی و عرضه به شهروندان داخلی و گردشگران، جزئی از برنامه اصلی این طراحی به محیط های کسالت آور می باشد. بدین رو پروژه حاضر به دنبال قلمرویی برای گردآوری عملکردهای مختلف در پاسخ با محیط های پراکنده شهری و خلق محیط با تکاپو می باشد. در عین حال بر چگونگی انسجام، سازگاری و یکپارچگی مجموعه تاکید دارد، که در نهایت این نگرش در قالب مجموعه چند عملکردی شکل یافته است.

گوناگونی و معماری چند رگه در نقش ظرف زندگی به دنبال احیای محیطی در راستای بهبود کیفیت های بستر اجتماعی در ابعاد و مقیاس خرد و کلان با جذب مسافر و گردشگر به عنوان محور اصلی و بهبود اوضاع زندگی ساکنان منطقه از بعد اقتصادی، اجتماعی و ... بر استان گیلان تاثیر می گذارد. ساختگاه مورد نظر در منطقه در حال رشد و گسترش مرزهای شهر استقرار یافته است و از سویی توجه به پتانسیل های بالقوه از قبیل، استقرار ساختگاه هم جوار محور اصلی با عملکرد غالب مغازه های تجاری و گذر رودخانه اصلی گیلان (گوهر رود) از میان ساختگاه و نیز وجود باغ، در راستای توسعه درونزا به تقویت مجموعه در کارکرد فرامنطقه ای گام می نهد. بدین رو طراحی مجموعه چند عملکردی با توسعه اختلاط کاربری های تجاری، اقامتی، تفریحی و تسهیلات ورزشی، تعداد وافر از استفاده کنندگان با قومیت های مختلف را سرگرم و محیطی چند منظوره قابل اطمینان و ایمن خلق می کند تا ارتقای شهر و نیل به مقاصد مورد نظر را در پی داشته باشد. این درحالی است که عموم مردم در لاکانشهر برای تامین نیازمندی ها و مایحتاج ضروری خود و تماس با جامعه پیرامون، غالبا به داخل شهر رشت مراجعه می نمایند، در صورتیکه با طراحی چنین عرصه ای تا حدی می توان به خوداکتفایی منطقه و توانمند سازی اجتماع های محلی دامن زد.

واژگان کلیدی: زندگی شهری، معماری چند عملکردی، افزایش تعاملات اجتماعی، رشت

فهرست مطالب

Table of Contents

أ	فهرست مطالب
خ	فهرست تصاویر
ذ	فهرست جداول
ر	فهرست نمودارها
ز	مقدمه
۱	فصل ۱: ساختار تحقیق
۲	۱-۱ تعریف مسئله.....
۳	۲-۱ اهداف پژوهش.....
۵	۳-۱ روش تحقیق.....
۵	۴-۱ سوالات تحقیق.....
۷	فصل ۲: مطالعات پایه (مجموعه چند عملکردی)
۸	۱-۲ تعریف بازار.....
۸	۱-۱-۲ هویت بازار.....
۹	۲-۲ بازارگاه ها.....
۹	۳-۲ بازارچه ها.....
۱۰	۴-۲ بازار در گیلان.....

- ۱۲-۴-۱ ساختار شکل گیری بازار ها..... ۱۲
- ۱۲-۴-۲ سازماندهی بازار به صورت مجموعه..... ۱۲
- ۱۳-۵-۲ مراکز تجاری در شکل جدید..... ۱۳
- ۱۴-۵-۲-۱ تعریف مراکز خرید..... ۱۴
- ۱۴-۵-۲-۲ تاریخچه مراکز تجاری..... ۱۴
- ۱۴-۵-۲-۳ اولین پاساژ (تغییرات تحولات اساسی مراکز تجاری)..... ۱۴
- ۱۵-۵-۲-۴ پیشینه و خاستگاه مراکز تجاری بزرگ شهری..... ۱۵
- ۱۶-۶-۲ اهداف و پتانسیل های طراحی مراکز خرید..... ۱۶
- ۱۷-۷-۲-۷ پیشینه تاریخی اقامتگاه ها در ایران (تعریف کاروانسرا)..... ۱۷
- ۱۸-۷-۲-۱ پیدایش کاروانسرا..... ۱۸
- ۱۸-۷-۲-۲ کاروانسرا در عصر صفوی..... ۱۸
- ۱۹-۸-۲ کاروانسراها به لحاظ موقعیت..... ۱۹
- ۱۹-۸-۲-۱ کاروانسرا در سواحل جنوبی دریای خزر..... ۱۹
- ۲۰-۹-۲ شاخصه های معماری کاروانسراها..... ۲۰
- ۲۰-۱۰-۲ اقامتگاه های موقت امروزی..... ۲۰
- ۲۱-۱۰-۲-۱ تعریف اقامتگاه..... ۲۱
- ۲۲-۱۱-۲ مجموعه های مسکونی در ایران (اقامت دائم)..... ۲۲
- ۲۳-۱۱-۲-۱ انواع مجموعه های مسکونی..... ۲۳
- ۲۴-۱۱-۲-۲ حفظ حریم در بخش اقامتی..... ۲۴
- ۲۵-۱۱-۳-۱ خوانایی در مجموعه اقامتی موقت..... ۲۵

۲۵	 ۱۲-۲ ساختمان های اداری (تاریخچه ادارات)
۲۶	 ۱-۱۲-۲ مفهوم اداره
۲۶	 ۱۳-۲ پلازا
۲۷	 ۱-۱۳-۲ تاثیر عرصه باز (پلازا) بر محیط
۲۷	 ۲-۱۳-۲ عرصه های نیمه بسته
۲۸	 ۱۴-۲ مجموعه چند عملکردی (فضاهای تک کاربره و تحولات متن)
۲۹	 ۱-۱۴-۲ شکل گیری نگرش های مجموعه چند عملکردی
۳۰	 ۲-۱۴-۲ تعاریف
۳۲	 ۳-۱۴-۲ قلمرو (مناطق) چند عملکردی
۳۸	 ۴-۱۴-۲ استفاده از توسعه چند عملکردی در ابعاد مختلف
۳۹	 ۵-۱۴-۲ مدل رولی
۴۰	 ۱۵-۲ مفاهیم نزدیک به مجموعه چند عملکردی
۴۱	 ۱-۱۵-۲ چند منظوره
۴۱	 ۲-۱۵-۲ کاربری چندگانه
۴۲	 ۱۶-۲ معایب و تهدیدها
۴۳	فصل ۳: مصادیق معماری
۴۴	 ۱-۳ مجموعه چند کاربری سرزمین سبز
۴۷	 ۲-۳ میدان نقش جهان
۵۰	 ۳-۳ مرکز همایش و خرید غرب
۵۵	 ۴-۳ پارک گلنود (Glenwood Park)

۵۸	۱-۴-۳ جمع بندی
۵۹	۵-۳ اهداف و راهبرد های طراحی مجموعه با نگاه به مصادیق معماری
۶۱	فصل ۴ : ضوابط و استانداردها
۶۲	۱-۴ ضوابط مربوط به شهر رشت
۶۳	۱-۱-۴ مسیر ها
۶۴	۲-۴ ضوابط اجرایی مجتمع های تجاری
۶۵	۱-۲-۴ تعاریف
۶۵	۲-۲-۴ ضوابط و استانداردهای عمومی طراحی پله برقی و آسانسور
۶۶	۳-۴ فضای باز میان ساختمان ها
۶۶	۴-۴ مقررات تاسیسات بهداشتی
۶۷	۱-۴-۴ ضوابط فضای بهداشتی
۶۷	۵-۴ اداری
۶۸	۶-۴ اقامتی (ویلایی)
۶۹	۱-۶-۴ حریم سایه اندازی
۶۹	۷-۴ رستوران
۷۰	۸-۴ توقفگاه های خودرو
۷۱	۹-۴ محل بازی کودکان
۷۳	فصل ۵ : مشخصات جغرافیایی و اقلیم گیلان
۷۴	۱-۵ سامانه زمینه و ساختگاه (موقعیت جغرافیایی استان)
۷۴	۱-۱-۵ شریان های ارتباطی مهم

- ۲-۱-۵ استان گیلان به لحاظ جایگاه در منطقه ۷۶
- ۳-۱-۵ نکات مهم اقلیم معتدل خزری ۷۶
- ۴-۱-۵ تاثیر آفتاب بر پوشش سبز ۷۷
- ۲-۵ نظام زیست محیطی ۷۸
- ۱-۲-۵ دما ۷۸
- ۲-۲-۵ بارش ۷۹
- ۳-۲-۵ باد ۸۰
- ۳-۵ وضعیت پوشش اراضی گیلان در سال ۱۳۹۳ ۸۶
- ۴-۵ مساحت کاربری های شناسایی شده شهرستان رشت در ۳۰ سال گذشته ۸۷
- ۵-۵ جمعیت استان گیلان ۸۸
- ۱-۵-۵ تراکم نسبی جمعیت ۹۰
- ۲-۵-۵ چشم انداز جمعیت در آینده ۹۰
- ۶-۵ شاخص روابط اجتماعی در گیلان ۹۲
- ۷-۵ امنیت ۹۴
- ۸-۵ گردشگری ۹۵
- ۱-۸-۵ قابلیت توسعه گردشگری ۹۵
- ۲-۸-۵ موقعیت گردشگری استان گیلان ۹۶
- ۳-۸-۵ تعداد گردشگران استان گیلان ۹۷
- ۴-۸-۵ اوضاع گردشگری و الگوی اقامت ۹۸
- ۵-۸-۵ سازمان فضایی گردشگری و حمل و نقل ۹۹

۵-۸-۶ تعداد و نحوه توزیع انواع منابع و جاذبه های گردشگری استان گیلان ۱۰۰

فصل ۶ معرفی بستر طرح و تحلیل آن ۱۰۳

۶-۱ ساختگاه ۱۰۴

۶-۱-۱ محور لاکان ۱۰۵

۶-۱-۲ توپوگرافی سایت ۱۰۶

۶-۱-۳ نیروهای مهم ساختگاه (همسایگی های سایت) ۱۰۶

۶-۲ برنامه فیزیکی طرح ۱۰۸

۶-۳ روند شکل گیری مجموعه (نگاه کلی به مجموعه) ۱۱۰

۶-۴ استراتژی لحاظ شده (دورنما) ۱۱۱

۶-۴-۱ تحلیل مجموعه ۱۱۱

فصل ۷ از پنداره تا پیرنگ و از پیرنگ تا تهرنگ ۱۱۷

۷-۱ فرآیند طراحی معماری (پنداره طراحی) ۱۱۸

۷-۲ توجه به گذشته و خاطره های شهری ۱۱۹

۷-۳ طراحی توده های ساختگاه ۱۲۰

۷-۳-۱ تجاری ۱۲۰

۷-۳-۲ حفظ ارتباط درون و برون در ساختمان های تجاری و اقامتی و رستوران ۱۲۱

۷-۳-۳ مجموعه اقامتی دائم و موقت (معماری و هوای تازه) ۱۲۲

۷-۴ فعالیت های محیطی (باغ و فضاهای سبز) ۱۲۴

۷-۴-۱ تاثیر پوشش سبز بر کالبد و ساختگاه ۱۲۴

۷-۴-۲ آب نما و محور آب ۱۲۵

۵-۷ مدارک و مستندات طرح ۱۲۶

۱۴۹

مراجع

فهرست تصاویر

- شکل ۲-۱ نسبت آبادی های دارای مراجعه به شهر جهت خرید مایحتاج به تفکیک شهرستان ۱۱
- شکل ۲-۲ نحوه استقرار کاربری ها در مجاورت یکدیگر ۴۰
- شکل ۳-۱ تصاویر مجموعه چند کاربره سرزمین سبز ۴۶
- شکل ۳-۲ سایت پلان مجموعه چند کاربره سرزمین سبز ۴۶
- شکل ۳-۳ وضع موجود محوطه باز میدان ۴۹
- شکل ۳-۴ تصاویر مرکز همایش و خرید غرب ۵۱
- شکل ۳-۵ مجموعه توریستی سوژو واژیانگ در چین ۵۴
- شکل ۳-۶ تصاویر پارک گلنوود ۵۷
- شکل ۳-۷ سایت پلان گلنوود ۵۷
- شکل ۴-۱ حریم سایه اندازی مجاز ۶۹
- شکل ۵-۱ محورهای اصلی ارتباطی گردشگری استان گیلان ۷۵
- شکل ۵-۲ میانگین دمای رشت ۷۹
- شکل ۵-۳ میانگین بارش باران در شهر رشت ۸۰
- شکل ۵-۴ اطلاعات آماری باد ۸۲
- شکل ۵-۵ گلباد باد ۸۲
- شکل ۵-۶ حرکت هوا در فضا با تغییر محل پنجره های رو به باد و پشت به باد ۸۳
- شکل ۵-۷ نحوه جریان باد نسبت به موقعیت بادشکن و یک درخت ۸۴
- شکل ۵-۸ رژیم جریان هوا در نظام هندسی مختلف شهرها ۸۴
- شکل ۵-۹ درخت به ترتیب از راست به چپ در فاصله های ۱.۵ ، ۳ ، ۹ متری از ساختمان ۸۵
- شکل ۵-۱۰ تشدید سرعت باد به واسطه قرار دادن بوته ها در سمت رو به باد ۸۶
- شکل ۵-۱۱ ایجاد منطقه ی آرام با قرار دادن بوته ها در سمت پشت به باد درخت ۸۶

شکل ۵-۱۲ پهنه بندی پوشش اراضی استان گیلان در سال ۹۳.....	۸۷
شکل ۵-۱۳ پهنه بندی پوشش اراضی استان گیلان در سال ۹۳.....	۸۷
شکل ۵-۱۴ قلمرو های اولویت دار استقرار جمعیت در استان گیلان	۹۱
شکل ۵-۱۵ قلمرو های اولویت دار توسعه فعالیت ها در استان گیلان	۹۱
شکل ۵-۱۶ قلمرو های فاقد مزیت توسعه فعالیت ش (متمرکز) در استان گیلان	۹۱
شکل ۵-۱۷ قلمرو های اولویت دار توسعه فعالیت ها در استان گی	۹۱
شکل ۵-۱۸ تطور توزیع تراکم جمعیت شهری استان گیلان سال ۱۳۶۵	۹۲
شکل ۵-۱۹ سازمان فضایی گردشگری استان گیلان.....	۹۹
شکل ۵-۲۰ سازمان فضایی گردشگری استان گیلان	۱۰۰
شکل ۵-۲۱ الگوی فضایی نظام فعالیت حمل و نقل و بازرگانی استان گیلان	۱۰۰
شکل ۵-۲۲ سهم انواع منابع و جاذبه ها از کل منابع جاذب گردشگران استان گیلان	۱۰۱
شکل ۵-۲۳ سهم شهرستانهای استان گیلان از نظر برخورداری از جاذبه های انسان ساخت گردشگری شهری ...	۱۰۲
شکل ۵-۲۴ سهم شهرستانهای استان گیلان از نظر برخورداری از جاذبه های انسان ساخت.....	۱۰۲
شکل ۶-۱ موقعیت سایت.....	۱۰۵
شکل ۶-۲ شیب سایت	۱۰۶
شکل ۶-۳ همجواری ها ساختگاه	۱۰۸
شکل ۶-۴ همجواری ها	۱۰۸
شکل ۷-۱ تعریف فضاهای ساختگاه.....	۱۲۶
شکل ۷-۲ سایت پلان	۱۲۷
شکل ۷-۳ سایت پلان	۱۲۸
شکل ۷-۴ پلان تجاری طبقه اول	۱۲۹
شکل ۷-۵ پلان تجاری طبقه همکف	۱۲۹
شکل ۷-۶ پلان پلازا	۱۳۰
شکل ۷-۷ پلان طبقه اول رستوران	۱۳۱
شکل ۷-۸ پلان طبقه همکف رستوران	۱۳۱
شکل ۷-۹ پلان اقامتی دائم ۱.....	۱۳۲
شکل ۷-۱۰ پلان طبقه همکف اقامتی ۲.....	۱۳۳
شکل ۷-۱۱ پلان طبقه اول اقامتی دائم ۲.....	۱۳۳
شکل ۷-۱۲ پلان طبقه همکف اقامتی دائم ۳.....	۱۳۴
شکل ۷-۱۳ پلان طبقه اول اقامتی دائم ۳.....	۱۳۴
شکل ۷-۱۴ پلان طبقه اول اقامتی موقت	۱۳۵
شکل ۷-۱۵ پلان طبقه همکف اقامتی موقت.....	۱۳۵
شکل ۷-۱۶ پلان اداری	۱۳۶

شکل ۷-۱۷ دور نمای ساخنگاه.....	۱۳۷
شکل ۷-۱۸ دورنمای نظر گاه منتهی به رود خانه	۱۳۸
شکل ۷-۱۹ دورنمای آمفی تئاتر رو باز.....	۱۳۸
شکل ۷-۲۰ دورنمای نظر گاه منتهی به رود خانه	۱۳۹
شکل ۷-۲۱ دورنمای حاشیه رودخانه	۱۳۹
شکل ۷-۲۲ دورنمای اقامتی دائم	۱۴۰
شکل ۷-۲۳ دورنمای اقامتی موقت.....	۱۴۰
شکل ۷-۲۴ دور نمای تجاری	۱۴۱
شکل ۷-۲۵ دید پرنده پلازا.....	۱۴۱
شکل ۷-۲۶ دورنمای رستوران	۱۴۲
شکل ۷-۲۷ دورنمای رستوران	۱۴۳
شکل ۷-۲۸ پرسپکتیو و دید پرنده اداری	۱۴۳
شکل ۷-۲۹ پرسپکتیو ورودی بخش تفریحی	۱۴۴
شکل ۷-۳۰ پرسپکتیو از رستوران به سمت اقامتی	۱۴۴
شکل ۷-۳۱ فضای تعاملاتی میان بخش اقامتی موقت	۱۴۴
شکل ۷-۳۲ پرسپکتیو محل بازی کودکان	۱۴۴
شکل ۷-۳۳ فضای تعاملاتی میان بخش اقامتی موقت	۱۴۴
شکل ۷-۳۴ دور نمای بخش اقامتی موقت	۱۴۵
شکل ۷-۳۵ دورنمای اقامتی دائم ۱	۱۴۶
شکل ۷-۳۶ دورنمای اقامتی دائم ۲	۱۴۷
شکل ۷-۳۷ دور نمای اقامتی دائم ۳	۱۴۷

فهرست جداول

جدول ۳-۱ نقاط قوت و ضعف مجموعه سرزمین سبز.....	۴۵
جدول ۳-۲ نقاط قوت و ضعف میدان نقش جهان.....	۴۹
جدول ۳-۳ نقاط قوت و ضعف مرکز همایش و خرید غرب.....	۵۲
جدول ۳-۴ نقاط قوت و ضعف پارک گلنوود.....	۵۷
جدول ۵-۱ رتبه شهرستانهای گیلان به لحاظ احساس امنیت.....	۹۴
نمودار ۵-۷ تعداد گردشگران وارد شده به شهرستان ها از درون و بیرون استان گیلان در سال ۱۳۹۵.....	۹۴
جدول ۵-۲ آمار تعداد واحدهای اقامتی استان در وضعیت موجود	۹۹

- نمودار ۵-۱۱ مقایسه سهم انواع واحدهای اقامتی از کل اقامتگاه های استان ۹۹
- جدول ۵-۳ رتبه نهایی شهرستان ها در برخورداری از خدمات فرهنگی، ورزشی و گردشگری شهری ۱۰۲
- جدول ۶-۱ برنامه ریزی فیزیکی ۱۰۹

فهرست نمودارها

- نمودار ۵-۱ مساحت و سهم پوشش اراضی در استان ۸۷
- نمودار ۵-۲ مساحت کاربری های شناسایی شده در شهرستان رشت ۸۸
- نمودار ۵-۳ سهم جمعیت شهرستان های استان از جمعیت استان ۹۵-۱۳۶۵ ۸۹
- نمودار ۵-۴ روند تحوالت سهم جمعیت استان از کل کشور طی سال های ۹۵ - ۱۳۵۵ ۸۹
- نمودار ۵-۵ شاخص کل تعامل (روابط اجتماعی) ۹۴
- نمودار ۵-۶ جرایم و مشکلات تجربه شده پاسخگویان به تفکیک شهرستان ۹۴
- نمودار ۵-۷ تعداد گردشگران وارد شده به شهرستان ها از درون و بیرون استان گیلان در سال ۱۳۹۵ ۹۶
- نمودار ۵-۸ روند تعداد مسافران استفاده کننده از اماکن اقامتی استان گیلان طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ ۹۷
- نمودار ۵-۹ جایگاه شهرستانها ی استان گیلان در بین ۲۰ شهرستان پربازدید کشور - بهار ۱۳۹۳ ۹۸
- نمودار ۵-۱۰ جایگاه شهرستانها ی استان گیلان در بین ۲۰ شهرستان پربازدید کشور - تابستان ۱۳۹۳ ۹۸
- نمودار ۵-۱۱ مقایسه سهم انواع واحدهای اقامتی از کل اقامتگاه های استان (سالنامه آماری کشور، ۱۳۹۵) ۹۹

توسعه و گسترش پهنه های ناموزون و ناهمگون عناصر شهری در شهر رشت بسان شهرهای دیگر اغتشاش و بی نظمی را به صراحت هویدا می سازد، از طرفی تراکم زیاد ساختمانی و هم چنین مواجه شدن با کمبود فضای سبز مشکلات عدیده ای را در پی داشته است، که منجر به ناهمسانی ارائه خدمات، شلوغی شهرها بواسطه تردد بیشمار اتومبیل ها و به دنباله آن افزایش آلاینده های موجود شده است، فضاهای پر هرج مرج شهری نیز مشکلات روانی و نگرانی های وافری را به همراه داشته است. در حال حاضر نیز فراغت و تن آسانی و آسایش یکی از دغدغه های شهروندان هر منطقه ای می باشد که می بایست بیشتر آن را در خارج از شهر در طبیعت جست جو نمود، در این راستا توجه به نیازها و حل مشکلات و کشمکش ها امری مهم در طراحی محیط های مناسب شهری از نکات حائز اهمیت به شمار می رود.

از نگاه دیگر در اجتماعی که بیش از پیش فاصله ها و همدلی ها بین انسان ها به قهقرا کشانده شده اند، وجود محرکه ای برای فراهم نمودن چنین عرصه ای جهت شکل گیری وفاق و هم رنگی ضرورت می یابد. برای تحقق چنین فضاهای زیستی آرامش بخش و محیطی متنوع با رویدادهای گوناگون در ابعاد مختلف و کشش در جذب فرهنگ ها و اندیشه های متنوع ایجاد مجموعه ای مختلط را می طلبد، تا محلی برای اسکان موقت و دائم، خرید، تفریح و ورزش را به ارمغان آورد.

فصل ۱: ساختار تحقیق

۱-۱ تعریف مسئله

در معماری مدرن و عصر کنونی، قسمت عمده و مهمی از تقاضاها از جامعه معماری، الزام مبرم به مجموعه های اقامتی درخور و متعدد و فضاهای تجاری و تفریحی می باشد. کوشش از بهر پاسخ به این خواست ها در طول چند سده گذشته، برآیندهای گوناگون و رویکردهای متفاوتی به تقاضای این قبیل مجموعه ها در بر داشته است. پاره ای از تلاش ها منتهی به احداث ساختمان های ناکارآمد از نظر عملکردی و اجتماعی (به عنوان برجسته ترین نماد، مجموعه زیستی پروت ایگو) و چندی نیز منتج به خلق ابنیه کارا و فاخر گردیده اند.

تفکیک کاربری ها در معماری عصر مدرنسیم، ظهور ابنیه قفسه مانند، ازدحام ترافیک، پیش روی محلات ناامن، افزایش آلودگی و فراتر رفتن مصرف انرژی از حد انتظار، خستگی و کسلی شهرها را در پی داشت. به طوریکه نظریه پردازانی چون جین جیکوبز و تونی آلدوس، به عقب نشینی و بازگشت به محیط های چند عملکردی تاکید نمودند.

مجموعه با عملکردهای چند گانه، نوعی از مجموعه معماری با توسعه کاربری های مختلط می باشند که کارکردهای در مجاورت یکدیگر، پیوند و ارتباطی محکم برقرار کرده و مسبب تقویت و استحکام بخشی یکدیگر می گردند. توفیق دیگر ایده کاربری مختلط با محوریت پاسخدهی به طراحی شهری نابسامان و پراکنده، که پایه و اساس توسعه و گسترش این مفاهیم به جنگ جهانی دوم اطلاق می شود، موجب اضمحلال در برخی موارد و وارد شدن مشکلاتی بر محیط زیست، سلامت اجتماعی و روانی با گسترش ماشین آلات و کمبود فضای سبز شده بود، برمی گردد (محمدخانی، کاربرد مفهوم دهکده شهری در روستای میگون با استفاده از رویکرد، ۱۳۹۱).

این ایده در سده بیستم با نظرات لوکوربوزیه زاده شد، آنگاه در سده بیست و یک با سو گرایش های معماری معاصر به سان سبک های کمینه گرایی، اکوتک، و معماری پایدار و هم چنین معماری نامرئی موخر اغنا گشته است. در واقع معماری نمود و جلوگره خرد انسان، همگام با تکامل گرایی نیاز های انسانی ظهور پیدا می کند. معماری چند عملکردی که این عنوان بر آن دلالت و تاکید دارد، بایستی با خلق حوزه هایی که چندین توابع را دور هم جمع می کند، عینیت یابد. لکن این معماری و مفهوم فراتر از آن هست و از این حیث غایتی نه تنها شکل گیری پروژه ها، بلکه سازگاری با قلمروهای شهری و خواهان گره گشایی از مشکلات حومه ای و شهری نیز می باشد. در کل مجموعه های چند کاربره افزون بر مشمول تعدد توابع، عملکردها و بسترهای مخلوط هستند، سازوکار و سیستم پیچیده ای را نیز در بر می گیرند (Gerigk M, ۲۰۱۷). و اجازه بهره مندی از فضاهای شهری به شیوه کارا و موثر را می دهند (M. Gerigk A. Taraszkiewicz, ۲۰۱۵). به عبارتی مجموعه های با تعدد کاربری متعدد، انبوهی از عموم مردم را به سمت خود کشانده و با همین انگیزه به عنوان موتور محرکی برای توسعه و رشد وافر، در منطقه میزبان هستند. چنین مکان هایی از حیث آن که بهتر خدمات دهی داشته باشند و مخاطبین جذب آنها شوند، می بایست منطقه امن، راحت و آسایش بخش، اعجاب انگیز و به طور کلی برجسته و متباین باشند و امکان گزیدن و تنوع را به نفع استفاده کنندگان مهیا می سازد (پاکزاد، ۱۳۸۲).

۲-۱ اهداف پژوهش

انسان همواره در پی محیطی آرام و کاوش برای محقق شدن فضای زیستی دلخواه در آرمان های خود بوده است. از این رو معماری چند رگه در پیرو اهداف اولیه با نگرش دستیابی به محیط جست و جوگر و مشارکت و ارتباط زیاد در چارچوب و پیکر مجموعه چند عملکردی گام بر می دارد. افزون بر آن محیط های تعامل و هم اندیشی و فضاهای جمعی در اعصار گذشته طیف گسترده ای از محله های اندام وار و فرم های شهری و

روستایی را تشکیل می داد. لذا احیای فضاهای زنده شهری، فراخور تعمق، ژرف نگری و بازگردانی مجدد می باشند. از طرفی واکنش به ابعاد و اقتضایات زندگی و فضاهای شهری، مرهون تمرکز بر مراکز اجتماعی شهری، ایجاد روابط مدنی صواب و توجه به مجموعه های چند عملکردی را بیش از پیش مطالبه می کند. در نتیجه طراحی مجموعه تلفیق شده با کاربری های متنوع برنامه ریزی شده، راهبردی سریع در تقویت محیط های شهری و تزریق سرزندگی می باشد. پروژه حاضر در این ابعاد و مقیاس، بستری لازم برای دعوت گردشگران و فاصله گرفتن از محیط های ناآرام و پرتنش شهری را فراهم می کند.

در ضمن، از جمله اهداف دیگر این پروژه که طراحی مجموعه چند عملکردی با کاربری های تجاری، اداری، اقامتی و تفریحی می باشد این است که در برهه زمانی کنونی صرفه جویی در زمان و نیز گذران اوقات فراغت دغدغه ی مهمی می باشد که می تواند به عنوان مهم در زندگی مردم نقش ایفا کند، و با هدف دستیابی به ادغام "کار" و "زندگی" از طریق ترکیبی پویا از چندین ماژول و بخش های مختلف کاربردی، ابعاد اجتماعی، اقتصادی و عملکردی را پوشش داده و در راستای پاسخ بر آن ها برآید. به منظور افزایش تعاملات و مشارکت اجتماعی افراد از افشار گوناگون جوامع، قلمرویی منعطف و درخور در اختیار نهد، تا توانایی جذب مسافر و بازدید کننده، در نگاه نخست را دارا باشد. در این میان، فروانی و انبوه جمعیت آبادی ها و از جانی دگر کمبود فضاهای باز و وسیع، اقتضای پرداختن به وجوه مختلفی از مجموعه هایی فراگیر و همه سویه ناگزیر می باشد تا با نگاه و عرضه تسهیلات و خدمات متنوع تفریحی- رفاهی، مساعدت در دستیابی به توسعه اقتصادی منطقه در رفع حاجات و نیازهای شهروندان و بازدیدکنندگان به نحو موثری پاسخ گو باشد. تجمیع توانایی های متنوع در جانب هم، افزون بر تامین مایحتاج عموم، افزایش قدرت انتخاب در خرید و تفریح و امساک از تباهی وقت و کارمایه را به همراه دارد. چنین جوامعی در جهت مهیا نمودن مقدمات زندگی شهرنشینی و مدنی و احقاق حقوق شهروندی، سهم بسزایی در کاهش تنش های شهری و خلق محیط روانی معقول دارد. و با تمرکز بر حفظ مضمون قلمرو در مجموعه تفریحی و اقامتی با حوزه بندی و نگاه به سلسله مراتب در گستره طراحی،

اسباب را هم سو با هم نشینی قلمروهای عمومی و خصوصی، فرصت خلوت مخاطبین و باشندگان را مطلوب و فراهم سازد و بر کیفیت و بستری همگانی بیافزاید.

از سوی دگر هدف اصلی در فضاهای آشفته شهری، تداول و جریان زندگی جمعی به صورت سازمان یافته است که در جهت رونق، تقویت، افزایش حس تعلق شهروندان و مراجعه کنندگان و سپری نمودن اوقات فراغت و صرف زمان بیشتری را در مجموعه به ارمغان می آورد. و به تحکیم بخشی عناصر ارتباط دهنده در ابعاد گوناگون و پتانسیل های سیر و سفر و گردشگری تاکید می نماید.

۱-۳ روش تحقیق

روش تحقیق در این پژوهش بدین اسلوب است که نخست شروع به گردآوری اطلاعات در زمینه موضوع مورد نظر کرده که این جمع آوری به شیوه مطالعات کتابخانه ای، بررسی نمونه های مشابه و بازدید از سایت مورد نظر و مراجعه به سازمان های مربوطه است، در ادامه به تحلیل و بررسی اطلاعات پرداخته که در نهایت به نقاط ضعف و قوت پروژه های مشابه و نتایج کار خود واقف شویم، در ادامه شروع به طراحی مجموعه مطابق با ضوابط و استانداردهای بین المللی می کنیم.

۱-۴ سوالات تحقیق

مجموعه چند عملکردی، الگویی همساز با اقلیم و محیط، قابلیت تعمیم و توسعه به گونه عمودی و افقی در روستا و شهر با اهداف گوناگون می تواند گامی مهم در مقابله با تراکم و حل مشکل شهرهای فشرده را در دستور کار داشته باشد. بدین رو سوالات زیر مطرح می شود:

- اهداف و راهبردهای طراحی یک مجموعه چند عملکردی سرزنده، پویا و دعوت کننده چیست؟
- چگونه می توان زیستگاهی سرزنده طراحی نمود که با قابلیت های خود مخاطب و گردشگران را نزد خود

بکشاند؟

فصل ۲ : مطالعات پایه (مجموعه چند عملکردی)

۱-۲ تعریف بازار

رضایی در پایان نامه خود تحت عنوان « طراحی مجتمع تجاری - تفریحی » بازار را به نقل از پیرنیا این گونه تعریف می کند؛ "بازار کلمه ای است بسیار قدیمی که ابتدا «واچار» تلفظ می شد و سپس به مرور به بازار تغییر یافت. این کلمه که ریشه فارسی دارد، در اغلب زبانهای جهان بکار رفته است". (رضائی، ۱۳۹۱)

۱-۱-۲ هویت بازار

الگوی شکل گیری بازارها انواع مختلفی داشته است، که در این میان الگوی بازار با تقاطع دو دالان و چهارسو در میان، بر هزاره چهارم قبل از میلاد بر می گردد (کهنمویی اقدام، ۱۳۸۶). و می توان گفت، در کل الگوی شکل گیری بازارهای سنتی ایران به صورت خطی بوده است (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹، ص. ۱۳۵)، به گونه ای که شروع بازار ها غالبا از دروازه ورودی شهر و به نقطه کانونی شهر متصل می گشت و گاهی این تداوم به دروازه دیگر ختم می شد. به لحاظ موقعیت قرار گیری، بازار نبض اقتصادی شهر و نقطه عطف در مسائل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در نظر گرفته می شد (فروغی، ۱۳۹۰). در واقع یکی از ارکان مهم شهر به حساب می آمد و به عنوان یکی از شریان های اتصال دهنده دروازه های شهری و استخوان بندی ساختار یافته شهر، کاربری های پیرامون خود را مدون و یک پارچه کنار هم شکل می داد، که ما شاهد ترکیب و تنوع کاربری ها و انعطاف پذیری در درون اجزای داخلی بازار و هم در بیرون بازار هستیم. این تنوع کاربری ها مصداق و گواهی راستین، از مراکز تجاری حال می باشد، به همین خاطرتاثیر بسزایی در افزایش تعاملات اجتماعی و فرهنگی شهر داشتند. به عبارتی، محل اجماع طیف های فرهنگی و محمل انتقال فرهنگ با زبان ها و گویش های متنوع، در یک نقطه، از تیره های مختلف آفاق بوده است (فریور (سوران سنه ای)، ۱۳۸۶). با همین اهداف، مکانی مهم برای شکل گیری و سازماندهی عناصر پیرامون خود بوده است (مشگینی & محمدی، ۱۳۸۶). و همین طور بازار، محلی برای نخستین گردهمایی ها در ابتدای تاریخ به شمار می رفته است (فریور

(سوران سنه ای)، ۱۳۸۶، که کانون و نقطه عطفی برای فعالیت های شهری قلمداد می شده است. از این رو اختلاط کاربری ها، مساجد، کاروانسراها، مدارس، تیمچه ها و... در اطراف بازار موجب تقویت و رونق بازار در نقش عنصری فعال، موجب اشتیاق سیاحان در بازدید و خرید از بازار ها به عنوان رهاوردی مهم بر شمرده. بنابراین می توان اذعان داشت، فضای تفریحی عامل مهمی به عنوان محرک و جذب مشتری در مراکز خرید عمل می نماید.

۲-۲ بازارگاه ها

این بازارها بر طبق معمول در جوار خیابان ها و جاده های با تردد زیاد یا در فضای باز داخل میدان، بدون فضای احداثی، ادواری صورت می پذیرفت. بعضی از بازارگاه ها که اغلب استفاده می شدند به بازار های دائمی جهت داد و ستد تغییر می یافتند و شکل فضایی و بدنه آن ها به مرور زمان شکل می گرفت (فروغی، ۱۳۹۰). این قبیل بازارگاه ها محلی برای تهیه لوازم و مایحتاج ارزان قیمت بکار می رفتند. با توجه به موارد مذکور در مواقع لازم می توان از بخش هایی از ساختگاه را برای فعال تر شدن مجموعه، به بازارگاه اختصاص داد.

۳-۲ بازارچه ها

در اکثر اوقات در مجاورت بازارچه ها، فضاهای عمومی به سان آب انبار، مراکز مذهبی مانند سقاخانه، حسینیه و مسجد استقرار می یافت. و نحوه چینش و قرار گیری این قبیل فضا به صورت ارگانیک و دارای نظم سیستماتیک و مدون شده نبوده است (سلطانزاده، ۱۳۸۵). بدین رو باید خاطر نشان کرد، محیط های فعال و سرزنده پیرامون بازار ها در فرایند بهبود عملکرد بهتر فضا و کشش مردم از اقشار گوناگون بر پویایی و دمیدن روح تازه به فضا نقش حائز اهمیتی را به یدک می کشد. و این تباین فضایی در توده ها و ساختگاه نقش کلیدی

و وافری را در تنوع و شکل گیری اختلاط عملکرد ایفا می کند. در این میان عناصر نیمه باز رواق ها و آلاچیق ها کیفیت های فضایی بصری را افزایش و موجب چیره شدن اتمسفر فضایی، جهت ادراک بیشتر محیط پدید می آمد.

۲-۴ بازار در گیلان

بر مبنای تحلیل و شرح اصیل الدین زوزنی در سال ۶۵۲ هجری از گیلان، می بایست بگوییم تقسیمات جغرافیایی در استان گیلان عموماً بر اساس واحد «ده» و «روستا» طراحی شده بود و شهر به معنای واقعی در کلمه شناسی گیلکان در این عصر نه فقط جایگاه اقلی داشت بلکه آن را اکثراً با واژه ی «بازار» می شناختند از این رو در فرهنگ استان گیلان بیشتر یک رویداد موقتی بود و هر هفته در بعضی از سکونتگاه ها عموماً به صورت یک یا دو بار در طول هفته شکل می گرفت. وی در مورد توزیع محلی گیلان بیان می دارد: "«هرده عدد خانه را دیهی گویند و هر ده دیه را صده و هر ده صده را خانی و بافواه شفاه گویند فلان ناحیت چندین خانی است». چنان که پیداست در این تقسیم بندی، مبنای تقسیمات محلی - جغرافیایی از واحد تعداد خانه و سپس ده ساخته شده است. پیداست که در این زمان بازار و گوراب که تنها به صورت موقت در یک روز هفته اتفاق می افتاد به واژه ی شهر مفهوم واقعی می داد. این بدان معنی بود که شهر به مفهوم دائمی وجود نداشت بلکه با جمع شدن مردم به طور موقت در یک روز و تشکیل بازار یا «گوراب» که از همان انبوهه و گروه گرفته شده بود جمعیتی معادل شهر در یک نقطه گرد هم می آمدند" (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۵).

از آیین و سنت های دیرین گیلان، شکل گیری بازارهای هفتگی در نقاط مختلف است و اساس روستاها و شهرها این استان بر بازارهای هفتگی نهاده شده و در توسعه آبادی نشینی گامی مهم برداشته است. تاکنون نیز شکل های گوناگونی از آن بازارها تشکیل شده و به نام آن روز نامگذاری می شوند. به عبارتی بازارهای

۲-۴-۱ ساختار شکل گیری بازار ها

بازارها به دو شکل، گسترش از پیش طراحی شده (از پیش اندیشیده) یا توسعه طراحی نشده یا نیاراسته طراحی می شدند. در رشد و گسترش بازارها به صورت خودرو به سان گیاهان و نباتات، افزون بر پیچیدگی و ساختار ارگانیک، توسعه با قاعده و قانون مندی نهان استواری با وحدت معنایی و فضایی متنعم است. در عین پیچیدگی، ریتم، تقارن و هندسه منظم در آن حاکم است (شریفی، ۱۳۸۴). موضوع رشد ارگانیک و خودرو قابل تعمیم به همه انواع بازار ها نیست، زیرا برخی از آن ها از پیش تعریف شده و حاصل تامل و اندیشه معماران بوده است. به علاوه باید خاطر نشان کرد خوانایی و سادگی در فهم کلی ساختار و درک فضا در برخورد مخاطب برای نخستین بار از امتیازات مراکز تجاری می باشد.

۲-۴-۲ سازماندهی بازار به صورت مجموعه

بازار از حیث ساختار، خریدار را احاطه و مسیر های حرکت و سکون انسان را معین می کند. در امتداد مسیر بازار، کاربری ها و جذابیت های مختلف نظیر: گردهمایی و رویدادها و گفتمان ها موجب ترغیب و کشش بیشتر مشتریان به بازار می گشت (فروغی، ۱۳۹۰، ص. ۴۴). به عبارتی بهتر وسعت، چند کاربره بودن، خرید توام با فضاهای استراحتی، تفریح، اقامت کوتاه، فعالیت های اداری، صرف غذا، نمایش و حتی ورزش از یک سو و خصوصیت های فضایی مانند پیوستگی فضایی، مسقف بودن و نگاه به معماری از دگر سو، مجموعه عوامل مهمی می باشند که مراکز خرید وسیع امروزی را به بازارهای تاریخی شبیه می سازد (شریفی، ۱۳۸۴). شایان ذکر است، کاربری ها با عملکرد های متجانس معمولاً در جوار یکدیگر، زندگی اجتماعی شهر در محیط بازار را شکل می دهند. بدین رو به زعم شریفی عناصر مختلف بازار مانند تیمچه، اتاق های اقامت، مغازه های خرده فروشی و... به صورت تکرار سلول های هم قافیه با یکپارچگی تمام در یکدیگر تنیده شده اند، که ادراک آنها به تنهایی و به عنوان عملکرد جدا امکان پذیر نیست (شریفی، ۱۳۸۴). در این مورد در مراکز خرید امروز

شاید بتوان گفت که ادراک بصری و تصویر کلی از ساماندهی فضایی مجموعه نسبت به فضاهای بازارهای تاریخی، حس جهت یابی و خوانایی بهتر رخ می دهد.

در درون بازارهای ایرانی با دقت در تداوم فضایی و طراحی بر پایه سلسله مراتب، فضایی با گشایش بیشتر (چهار سوق و تیمچه) در امتداد راسته بازار نقش فضای باز و حیاط پذیرای زندگی ایرانی عرض اندام می نمودند، که محلی برای تجمع و مکث و دوری از ازدحام و سراسیمگی و پریشانی حاصل از راسته بازار پریهاو با سقف کوتاه را برطرف می نمود و موجب تنوع فضایی و محیطی جذاب برای خریدار ایجاد می کرد. آنچه امروزه در وام گرفتن و تاثیر پذیری از معماری بازارها مورد توجه کمتری قرار گرفته است، فضاهای تعاملاتی در بازارهاست. بی توجهی و نادیده انگاشتن نقش فضاهای اجتماعی موجب شده تا بسیاری از فروشگاه ها و مراکز خرید، صرفا محلی برای خرید باشند و نتوانند با مخاطب به گفت و گو بنشینند و یا گونه دیگری از باشندگان با اهداف گوناگون را به سمت خود بکشد. در این حیطه، در طراحی پیکره ساختاری تجاری بخش پلازا، برخلاف بازارهای هویت بخش ایرانی که غالبا منجر به طراحی درونگرایی بازار را در پی داشت و فرد را به داخل خود سوق می داد، از توده های هم راستا، در عین حال برونگرا و هم سو با اقلیم بهره جسته شده است که تحرک و جنب و جوش بیشتر عرصه ی بیرونی خود را به همراه دارد و به عنوان کلی هدفمند در پیوستگی اجزا، روح زندگی را به جریان می اندازد.

۲-۵ مراکز تجاری در شکل جدید

فاصله نقاط گوناگون شهرها با افزایش روز افزون جمعیت و پیشرفت در علم تکنولوژی روز به روز زیاده تر گشته و مستلزم فراهم سازی بستری مناسب با زیر ساخت های ویژه جهت نیل به اهداف را می طلبد؛ در نتیجه بازارها که استخوان بندی بنیادی شهر ها را تشکیل میدادند با توجه به نیاز زمانه تغییرات اساسی در آنها صورت گرفت، که منجر به شکل گیری و تجلی مراکز تجاری با فرم های جدید گشت (شیرانی، ۱۳۸۶). طراحی

مرکز خرید این مجموعه سعی در ارتباط درون و بیرون و گویای انطباق با بازارهای دیروز و امروز و رفع نیازهای مخاطبین خود را دارد.

۲-۵-۱ تعریف مراکز خرید

مراکز خرید مکانی مسقف یا رو باز، برای داد و ستد و پیوند مستقیم میان عرضه و نمایش کالا با تقاضا برقرار می کند (غمخوار، ۱۳۹۶). امروزه مراکز تجاری جزئی لاینفک از زندگی مردم می باشند و مثل هر مکان دیگری بازتابی از جامعه خود می باشند. از این رو با بررسی و کنکاش در موضوع مراکز تجاری می توان به زندگی روزمره و کلیت جامعه پی برد (فرزادشاد، ۱۳۸۶).

۲-۵-۲ تاریخچه مراکز تجاری

نخستین مراکز تجاری با مضمون و مفاهیم امروزی در دوره امپراطوری تروژان، در جنب میدان عمومی شهر، در تاریخ ۱۱۰ میلادی بنا نهاده شده بود، که حجره ها در جوار هم به صورت ردیفی، در دو طبقه، که به سیستم تهویه مجهز بود ساخته شد. پس از جریان جنگ جهانی دوم، شاهد توسعه شهرها بودیم که مراکز خرید نیز در پیرو این گسترش به پیرامون شهرها، جهت دسترسی راحت مشتریان انتقال یافت. تا امروز نیز این اندیشه ادامه داشته است. در این سوی دنیا نیز با توجه به معماری غنی اسلامی شاهد شکل گیری بازار سرپوشیده اصفهان در سده دهم میلادی هستیم (غمخوار، ۱۳۹۶).

۲-۵-۳ اولین پاساژ (تغییرات تحولات اساسی مراکز تجاری)

در ایران با ورود به دنیای مدرن شاهد تغییر و تحولاتی در معماری بازارها بودیم، که منجر به شکل گیری نخستین پاساژ در دوره رضاه شاه در بلوار لاله زار تهران شد.

وجود فضاهای تجاری با ابعاد و اندازه و اشکال گوناگون نشان از احتیاجات مختلف انسان است. در روند پاسخ زبینه و موفق به خواست ها، طراحان و برنامه ریزان می بایست تلاش خود را در جهت جذب خریدار و دوام و پایداری هر چه بیشتر این مراکز نموده تا فضایی درخور در اختیار مخاطبان قرار دهند. در این زمینه در حوالی سال ۳۰ الی ۴۰ در ابنیه تجاری بزرگ، برای نخستین بار به ارائه خدمات دهی خرید شبانه پرداختند (رجایی، ۱۳۹۵، ص. ۴۰). در دهه ۹۰ نیز مراکز خرید نظیر مارشال (marshall)، تغییرات بنیادی در مراکز تجاری و فروش اجناس به وجود آورد. چرا که این مراکز به مراکز تفریحی مانند رستوران، انواع کافه ها، فضاهای بازی کودکان و ... مبدل گشت و خرید را به فرصتی برای تفریح و گذراندن اوقات فراغت تبدیل کرد (رجایی، ۱۳۹۵، ص. ۴۱). باید اشاره نمود که مراکز خرید امروزی شاید قدمت چندانی نداشته باشد لکن معماری امروز محصول عنایت به معماری دیرین بازار در گذشته می باشد (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹، ص. ۱۳۳).

۲-۵-۴ پیشینه و خاستگاه مراکز تجاری بزرگ شهری

بازارها در گذشته شب ها بسته نگه داشته می شدند در حالیکه در مراکز تجاری امروز شهروندان اوقات فراغت خود را در ساعاتی از شب در شهر سپری می کنند همین عوامل موجب احیاء و نشاط شهر را در پی دارد، از طرفی ترکیب کاربری ها موجب تقویت و فعال موندن مجموعه های چند عملکردی می گردد. و به شیوه فعال و زنده با همه کنش گری های شهر در داد و ستد هست. در شهرهای معاصر ارتقای کیفیت عمومی فضاها و انجذاب فعالیت ها و در نتیجه ربایش اقشار مختلف به این فضاها به این مهم می بایست توجه وافر نمود که یکی از عمده ترین و مهم ترین موضوعات در این باب می باشد. با فراهم نمودن امکانات، و مبادرت در این امر سعی در گرد هم آوردن مردم، از حیث مراودات اجتماعی و محتظی بیشتر از فضا شود. و نیز با عدم ورود اتومبیل به محوطه مورد نظر و پیاده محور در نظر گرفتن فضا، زیستگاه امنی برای افراد حاکم می شود.

بازارها نقطه کانونی و مرکز عمومی منطقه قلمداد می شدند. ترکیب کارکردها و فشرده بودن کاربری ها در محیط محله ها و آبادی ها، رابطه ی مستقیمی با پیشرفت و ارتقا کیفی بازارها و فضاهای شهری دارد. از ایده بازار با کاربری های مختلط و ارتباط تنگاتنگ آن با سایر اندام های پیرامون خود، در ابعاد جهانی الهام گرفته شده است، که طراحی شاپینگ مال ها با کاربری های چند عملکردی در محیط های شهری یکی از آن ها می باشد، با احیا و رونق فعالیت های شهری، سعی در ترغیب شهروندان به سوی این مراکز و نگاه جامع تر به فعالیت های دوچرخه سواری و پیاده روی می شود. سرانجام به تنیدگی هر چه بهتر حرفه، خرید، تفریح و محل زندگی ختم می گردد (شیخ زین الدین & همکاران، ۱۳۸۶).

نوع دیگر مراکز خرید بازارچه های گردشگری می باشند، که این قبیل مراکز در پیرامون خود انواع کاربری های گوناگونی از رستوران و مراکز تفریحی برای ارائه خدمات شایسته به گردشگران را عرضه می نمایند. غالباً در مجموعه های چندعملکردی و بناهای تاریخی راه اندازی می گردند. و مساحت زیر بنایی حدود ۷۵۰۰-۲۳۰۰۰ را دارا می باشند (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹، ص. ۱۳۴). در این میان آیین ها و مراسمات در گرو بازار ارتباطی دوسویه و تنگاتنگ با یکدیگر برقرار می کنند و هر یک در پیوند با دیگری معنا و مضمون تازه ای پیدا می کند (میرشکرای، ۱۳۸۶). حال پلازا، و آمفی تئاتر رو باز (محل برای گردهمایی ها و نمایش فیلم) و فعالیت های پررنگ اطراف به اعاده نقش بازار تحکیم و استواری می بخشد.

۲-۶ اهداف و پتانسیل های طراحی مراکز خرید

هدف از طراحی مراکز خرید، سپری نمودن لحظه ها و هنگام های خانواده ها و بازدیدکنندگان، از طریق پرداختن به فضاهای تفریحی، سرگرمی، غذا، تا تابلو ها، فضاهای نمایشی و هیجان انگیز و نور پردازی های جالب می باشد. باید اشاره نمود که مراجعان صرفاً برای خرید به مرکز تجاری مراجعه نمی کنند، بلکه بیشتر افراد با هدف تفریح و گذارندن اوقات فراغت خود و در میان اجتماع بودن و تماس چهره به چهره را می خواهند

تجربه کنند. لذا به زعم سرور مکان های واجد ترکیب های گوناگون و توانمند، برای مقصود های مختلف مورد استفاده واقع می شوند، در قیاس با مکان هایی که به یک منظور استفاده می شوند به کاربران حق انتخاب بیشتری را عطا می کنند و علاوه بر تامین مایحتاج مردم، تاثیر مهمی در خلق محیط های شهری جدید دارند. در حقیقت چنین مکان هایی با انعطاف پذیری و پویایی بالا کیفیتی را عرضه می کنند که ابعاد متفاوتی از نیاز های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و روان شناسانه انسان و جامعه مشتق می گردد (سرور & همکاران، ۱۳۹۶). در عین حال سرزندگی، زیبایی وجودی و کالبدی، حس تعلق، هویت و احساس امنیت را به فضا تزریق می کنند.

از نکات قابل توجه دیگر در مجتمع تجاری، توجه به طراحی فرم و نما و موقعیت مرکز خرید می باشد، به نوعی در نظر گرفته می شود که از دور نمایان باشد، تا ارتباط بیشتر و جذب افراد در حال گذر از خیابان اصلی به داخل مجموعه بهتر صورت پذیرد. و نکته دیگر سازماندهی فضایی مجتمع ها می باشد که معمولا به صورت دسترسی اصلی در میان بنا، و مغازه ها همانند بازار های تاریخی در پیرامون مسیرهای دسترسی شکل گرفته می شود.

۷-۲ پیشینه تاریخی اقامتگاه ها در ایران (تعریف کاروانسرا)

نام «کاروانسرا» مشتق شده از کاروان (کاربان) اشاره به گروهی که جمعی به سفر می روند و سرا نیز به معنای خانه و مکان است (کیانی & کلایس، ۱۳۷۳). در تعریف دیگر به معنی مکانی است که در گذشته به عنوان محل اسکان مسافران و تجار و نگهداری احشام آن ها، از ۲۵۰۰ سال قبل در نقاط مختلف ایران و در نقاط درونی و بیرونی شهرها در مسیر راه ها و کنار بازارها در نقش اقامتگاه و هتل امروزی مورد استفاده واقع می شد (پیرنیا & افسر، ۱۳۷۰).

۲-۷-۱ پیدایش کاروانسرا

پیدایش کاروانسرا ها از سالیان دور در ایران شروع، و طی سده های متمادی، علت های مختلفی باعث پیشرفت و تکامل آن شده است. احداث آن در جاده ها و معابر به منظور سرپناه و محلی برای استراحت، در ادوار گوناگون اسلامی شکل می گرفت. و با اسامی گوناگون، کاربات، ساباط، خان و... شناخته شده اند (کیانی & کلایس، ۱۳۷۳). کاروانسرا ها که از ابتدا در داخل و برون شهرها، مکانی برای حضور مسافران و رهگذران به منظور استراحتگاه و تخلیه بار در مرکز آن بر روی باراندازی مورد استفاده واقع می شدند، مکان تعاطی و همکنش اندیشه ها از قشرهای مختلف جامعه بوده و بدون تردید این مراوده ها و تلاقی ها، اثر بخشی شگرفی با خود به همراه داشته است (کیانی & کلایس، ۱۳۷۳). باراندازها گاهی از دیدگاه موضوع اجتماعی فضایی برای تجمع مسافران، در زیر یک سرپناه، به دور از نور خورشید، دور حوض کوچک بوده است، که شاید اولین گفتمان ها در همان جا برای شناخت بیشتر یکدیگر شکل می گرفت. لذا می توان اظهار کرد؛ کاروانسراها ساختگاهی برای رویایی و دیدار فرهنگ های گوناگون می باشند، بدین رو از نظر موقعیت و معماری توجه ویژه ای به آنها می شده است.

۲-۷-۲ کاروانسرا در عصر صفوی

در دوران حکومت صفوی، با برقراری و افزایش ارتباطات در زمینه های اقتصادی و سیاسی، صیانت از راه ها، امر تجارت با بهسازی و حفظ کاروانسراها رونقی خاص گرفت (حسینی & پورنادری، ۱۳۹۲). در آن زمان رویداد مهمی صورت پذیرفت، که موجب شکل گیری اختلاطی از فضاهای تجاری، اقامتی، اجتماعی و محل نگهداری حیوانات و بار آن ها در این فضاها شد. به همین علت ترکیب عملکردهای متباین، کاروانسراها بایسته فضاهای گوناگونی هستند که به شکل فضاهای باز و بسته حجره، اصطبل، ایوان و ایوانچه و میانسرا تشکیل

شده اند و در این میان ارتباط و پیوند مستحکم کاروانسرا و بازار به چهره مجموعه، جان دوباره ای می بخشید و فضاهای متنوع و نویی را خلق می کرد (حسینی & پورنادری، ۱۳۹۲).

۸-۲ کاروانسراها به لحاظ موقعیت

کاروانسراها از نظر استقرار به دو شکل شهری و بین شهری طراحی می شدند. کاروانسراهای شهری، در پیرامون و حاشیه بازار ها احداث و رونق بازار ها را به دنبال داشتند. و کاروانسراهای بین شهری، به دو دسته دشتی و کوهستانی طبقه بندی می شدند، که به لحاظ طرحواره و انتظام فضایی مغایرت چندانی نداشتند (پارسی، ۱۳۸۲). در کاروانسراهای دشت فلات اتاق مسافران با تعدادی پله به سمت پایین، به حیاط متصل می شد تا از رسیدن آب و گل و گرد و خاک به درون اطاق ها جلوگیری شود. از این رو در برخی کاروانسراهای با خدمات بهتر، ایوانی با عرض دو متر میان حیاط و اتاق واقع می شد (قبادیان، ۱۳۹۳، ص. ۳۳۸).

۱-۸-۲ کاروانسرا در سواحل جنوبی دریای خزر

در کرانه دریای خزر تعداد کاروانسراهای کمتری ساخته شده است و به تبعیت از شکل و فرم های کاروانسراهای نقاط مرکزی، به شیوه درونگرا و میانسرا در میان آن ساخته شده است. همان طور که مشخص است به علت درونگرایی مناسب اقلیم شمال کشور نبوده است، ولی من باب محصوریت، از امنیت بالایی در برابر مهاجمان برخوردار بوده است؛ از طرفی محل استقرار مسافران معمولا در ایوان بود، از این رو کوران هوا آسایش انسان ها را تامین می نمود و همین طور به علت نوسانات حرارتی اندک شبانه روزی در طول کل سال نیز میتوانسته مورد استقبال واقع شود (قبادیان، ۱۳۹۳، ص. ۳۴۰-۳۴۱).

۲-۹ شاخصه های معماری کاروانسراها

مهم ترین نقش کاروانسراها پاسخ به نیازهای استراحت و اتراق کاروانیان و چارپایان بوده است. در برخی موارد نیز با استقرار در تقاطع راه ها به نقش فراتری از خود یعنی مبادله کالا نیز جواب می داد (پارسی، ۱۳۸۲). در این معماری پس از ورود، میانسرا به شکل مربع و مستطیل و گاهی هشت ضلعی احداث می شد و معماری آن با مشتق از معماری ایرانی، به صورت دو محور عمود بر هم طراحی می شد (پارسی، ۱۳۸۲).

کاروانسراها در پیشین به علت ناامنی عموماً به صورت درونگرا ساخته می شده اند، اما امروزه متغیر و الگوی برونگرایی در اقامتگاه های موقت امروزی یکی از نکات قابل توجه می باشد، چرا که موجب کشش و دعوت کنندگی بیشتر مخاطب می گردد. و نیز با توجه به اقلیم منطقه و طراحی بخش اقامتی به صورت ویلایی، پارامتر برونگرایی را بیش از پیش مهم قلمداد می کند.

۲-۱۰ اقامتگاه های موقت امروزی

با گسترش و رشد روز افزون فرهنگ گردشگری و افزایش توریسم موجب روی آوردن سیاحتگران به سمت شمال کشور به عنوان مرکز قطب گردشگری شده است، مذاقه و ضرورت در ساخت بناها و اقامتگاه های دائم و موقت بیش از پیش مورد نیاز می باشد تا مسافران را به سمت خود بکشاند و بهترین نحو به خواست های آنان و شهروندان پاسخ گوید. بنابراین باید به فکر احداث مکان هایی بود تا با جذب و اسکان مسافران بتوان رشد اقتصادی منطقه را انتظار داشت. افزون بر آن در شهر های توسعه یافته و بویژه شهر رشت سیمای شهری کماکان مسئله ی مهمی برای مدیران به شمار نمی رود و موجب شده ما هر روز شاهد نماها و فرمهای ناهمخوان و بی پایه و اساس با هویت معماری بومی و فقدان الگوی درخور مانند: سقف های چینی، سقف های گنبدی و نماهای کامپوزیت و نماهای تمام شیشه باشیم. در این زمینه با سازماندهی و طراحی محیط

های با توسعه چند عملکردی و دهکده های سلامت، واحد های همسایگی و... می توان تا حدودی هجمه ها و کاستی ها را جبران نمود. با همه این ها ویلاها و اقامتگاه های بوم گردی از جمله مکانهایی هستند که برای گردشگری مورد استفاده واقع می شوند، از همین سو نظر به امکانات رفاهی و معماری این بناها مطابق با معماری منطقه، برای دستیابی به اهدافی از قبیل: ترویج و گسترش فرهنگ منطقه، کمک به رونق محله و سکنا گزینی در محیط های جمعی و تعامل با اقشار مختلف جامعه در داخل و بیرون از محل اقامت از مزیت های قابل شمارش این گونه محل های اقامتی هستند.

۲-۱۰-۱ تعریف اقامتگاه

مجتمع های اقامتی – تفریحی برای گذراندن اوقات و فراغت مسافران و توریست ها، در شهر مقصد طراحی ساخته می شوند. به نوعی اقامتگاه دوم روزهای فراغت و تفریح و محیط زندگی قلمداد می شوند، پس توجه به طراحی صواب این بناها و توجه به دورنماها و مناظر اطراف اهمیت خاصی را می طلبد.

۲-۱۰-۱-۱ اقامتگاه در گذشته

در دوران گذشته به علت کمبود امکانات، مسافرت کمتر صورت می گرفت. اگر کسی قصد سفر داشت اغلب منازل یکی از اقوام و خویشان را در نظر میگرفت، به همین دلیل ایرانیان به مهمان نوازی در آیین های سنتی خود معروف هستند. از قدیم جهانگردی در ایران به وفور به چشم می خورد، کاروانسراها و چاپارخانه های به جا مانده در طول جاده ابریشم و نقاط مختلف ایران ادعای محکمی در این حیطه است. ضمناً در گذشته و امروز نیز در قسمت مختلفی از کشور دیده می شود که ساکنان واحد های مسکونی و ویلایی بخشی از منزل یا ویلای خود را برای مهمانان و توریست ها در نظر می گیرند. این عمل هم کمک به استفاده مجدد از فضای خالی و هم به تقویت توان مالی موجر منجر می گردد (بیداربخت، ۱۳۹۰). در این مورد از اقامتی های دائم نیز

می توان در موارد ضرور از این عمل استقبال نمود.

۲-۱۰-۱-۲ فضاهای باز در مجموعه های اقامتی

در دوران کهن افراد طبق اداب و رسوم خود (مراسم مذهبی، جشن ها، اعیاد و...) در مکان هایی گرد هم می آمدند تا آیین های خود را برگزار کنند، همین عوامل محرک و پدید آورنده ارتباطات و معاشرات بیشتر انسانها با یکدیگر می شد. براستی محیط های شهری قدیم، حوزه فرهنگی و محل ارضای نیازهای اجتماعی خانواده ها محسوب می گشت. با همه این ها در دوران معاصر با مستولی خودروها بر زندگی مردم، اکثر فضاهای شهری محلی برای پارک اتومبیل ها تبدیل شد، فضاهای شهری معنای پیشین خود را از دست داده، ارتباطات اجتماعی کاهش یافته و بیشتر سنت ها و به پاس این عوامل هویت انسانی نیز به فراموشی سپرده شد. همین طور حضور مردم روز به روز در فضاهای باز شهری کاهش یافت که قرار بود از محیط های شهری برای حضور مردمی و نقش آفرینی بیشتر انسانها برای بخشیدن حیات و جلوه تازه به محیط استفاده شود، نادیده انگاشته شد. مسائل بغرنجی که دامان مردم و شهرها را فراگرفته بود، سبب شد تا راه حلی اساسی برای این مشکلات اندیشیده شود که ماحصل آن در نظر گرفتن محیط های شهری، برای کارکردهای گوناگون بود (پوردیهیمی، ۱۳۸۲). لذا فضاهای جدیدی در قبال پاسخ به این گونه نیازها و احیای مجدد برخی سنت ها می بایست تعریف شوند، که در آن فعالیت های جدیدی صورت پذیرد.

۲-۱۱-۲ مجموعه های مسکونی در ایران (اقامت دائم)

مجموعه های مسکونی با افزایش مهاجرت از روستاها، باعث گسترش شهرها و افزایش بی رویه جمعیت و در پیرو این عوامل افزایش قیمت اراضی را در پی داشت. این مجموعه ها با زندگی مطلوب مورد انتظار فاصله داشتند، زیرا مفهوم فضای باز (حیاط) تغییر یافته بود یا به کلی خبری از منازل حیاط دار نبود. و غالباً این

بناها در دو تا چهار طبقه طراحی و اجرا می شدند. بدین منظور تاریخ احداث نخستین مجموعه های مسکونی به حوالی سال ۱۳۲۰، دوره پهلوی اول باز می گردد (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹). و همین طور ابتدایی ترین نمونه مجموعه های مسکونی در کشور در آغوش محل کار برای سکناگزینی کارکنان کارخانه یا در حوالی پادگان های نظامی از دهه ۱۳۲۰ شروع به فعالیت نمودند. الگوهای اولیه این مجموعه ها به گونه ای مختلط از محل های اسکان مستقل در کنار یکدیگر در محوطه های باز ساخته شده اند (عینی فر & آقا لطیفی، ۱۳۹۰). پس اشاعه و ترویج الگوهای مفید و استفاده از خوانش مناسب معماری پیشین همسو و سازگار با معماری امروز، یکی از ارکان مهم موفقیت در طراحی معماری این دوره می باشد (Bahrambeygui, ۱۹۷۷).

۲-۱۱-۱ انواع مجموعه های مسکونی

به طور کلی مجموعه های مسکونی با تعداد واحد های معین در زمینی هم جوار یکدیگر، برای ارائه امکانات مناسب و خدمات و تاسیسات مشاعی ساخته می شوند. که در این رابطه معیارها و انگیزه های متنوعی برای تقسیم مجموعه های مسکونی وجود دارد در این رابطه موضوعاتی نظیر فرم، ابعاد، قیمت و بهره بردار می تواند دخیل باشد. با عنایت به موارد اشاره شده، مجموعه های مسکونی را به واسطه اختلاط واحدهای آن و از لحاظ دسترسی به معابر به چهار قسمت طبقه بندی نمود:

- ۱- با کاربری های مجزا یا ویلایی ۲- با کاربری های نیمه مستقل (دسترسی مشترک بدون کنترل) ۳- با عملکردهای وابسته (دسترسی مشترک کنترل شده) ۴- اختلاط انواع کاربری های مجزا و غیر مستقل (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹).

۲-۱۱-۱-۱ مجموعه مسکونی با کاربری های مستقل (ویلایی)

شاید به جرات بتوان اظهار داشت که این گروه از مجموعه های مسکونی بیشترین استفاده را در دنیا دارند.

غایت اصلی طراحی یک واحد مستقل می باشد که تا حد ممکن وجود فضای باز و بسته جدا از هم داشته باشند. و در اشکال گوناگون به صورت چند واحدی یا ردیفی در توالی یکدیگر واقع می شوند (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹). این قبیل محیط ها، طبق روال، بخصوص در شمال کشور از پرچین یا دیوار های کوتاه برای تعیین قلمرو فضایی، برای تعامل گفتاری و دیداری و تامین امنیت به وسیله همسایگان مورد استفاده واقع می شود.

۲-۱-۱۱-۲ مجموعه مسکونی با کاربری های مستقل و جدا (منفرد یا چند واحدی)

این گونه مسکن ها، مسکنی رویایی و ویژه برای کاربران قلمداد می شود، که واحدهای آن تک یا چند واحدی و به صورت جدا از هم ساخته می شوند. منازل بر حسب معمول، در اراضی مجزا از هم طراحی و احداث می گردند. پیرامون خانه ها که زمین های باز هستند به صورت تفکیک شده یا مشاع در مجاورت یکدیگر استقرار می یابند (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹).

۲-۱۱-۲ حفظ حریم در بخش اقامتی

هدف از مسافرت با توجه به افراد می تواند به نوعی اداری نظیر گردهمایی، جلسات، کنفرانس ها، تجاری و... یا تفریحی مانند تعطیلات خانوادگی، بازدید از مناظر، فعالیت های ورزشی و... باشد. با ایجاد و حفظ سلسله مراتب، طراحی به گونه ای باید پیش رود که ساکنان بخش اقامتی دائم فضای بیرون از حریم شخصی را مکمل فضای درونی و حیاط خود تلقی کنند، در واقع علاوه بر محدوده محافظت شده کوچک اخص خود به عنوان خانه، دارای صاحب قلمرو بزرگتری نیز باشند که به صورت مشترک استفاده می شود و نمی توان مرز برجسته و مبرهنی را برای آن در نظر گرفت. در این زمینه نودری نقل می کند (نودری، ۱۳۸۳)، که در محیط های باز مسکونی از عناصر و الگوهایی که به سهولت قابل فهم و دریافت هستند، می بایست برخوردار شد تا به

بهترین نحو از فضاهای مشاع بهره مند شد. باید خاطر نشان کرد که در این موضوع، تمیز محل کار (بازار) از محل سکونت دائمی بر صیانت از خلوتگاه شخصی تاکید می نماید.

۲-۱۱-۳ خوانایی در مجموعه اقامتی موقت

کوبین لینچ بیان می کند: اگر آدمی تصویری واضح و مبرهن از محیط، داشته باشد که جزییات و اجزای تشکیل دهنده محیط را در ذهن، منسجم، سامان یافته و پیوسته به یکدیگر پیوند زند، احساس امنیت در فرد حاصل می گردد (بهروزفر، ۱۳۸۰). که این اجزا را لینچ به عنوان عناصر تشکیل دهنده سیمای شهر و سامان دهنده آن که عامل خوانایی در محیط می باشند را بر پنج اصل استوار می داند: راه، لبه، گره، نشانه و حوزه (لینچ، ۱۳۷۴).

این در حالی است که محیط مجال فعالیت، تتبع و جست و جو را مهیا می سازد، تا هر مخاطبی بر اساس تجارب خود، ادراک و خوانشی را از محیط دریافت کند و با آن به گفت و گو بنشیند و پاسخ متقابل دهد تا تعلق خاطر به مکان پیدا کند. فراهم نمودن بستری پاسخده نیازها، به موازات رشد خلاقیت و آفرینش گری و سرگرم کننده افراد ضروری می باشد.

۲-۱۲ ساختمان های اداری (تاریخچه ادارات)

سیستم سازماندهی اداری برای نخستین بار در مصر شکل گرفت. که در آن زمان کشور دار از حیث مدیریت امور زیر بنایی و به خصوص تردد از راه های ارتباطی رودخانه نیل، خواستار وضع قوانین و شکل گیری تشکیلات اداری بود. بتدریج با گسترش و پیشرفت جوامع و فعالیت های مختلف اجتماعی اقتضای ایجاد و وضع قوانین و تنسيق و سامان دهی در این جوامع مسئله ای اجتناب ناپذیر شد. بتدریج ادارات دولتی و ادارات خصوصی

ایجاد شد. نظر اکثریت مردم بر ظهور بناهای اداری مهم و بزرگ، نخست سده ۱۹ در آمریکا و اروپا باز می گردد (عشق آبادی، ۱۳۹۶).

۲-۱۲-۱ مفهوم اداره

اداره ها مکان هایی هستند، که افراد حاضر در آن برای دستیابی به مقاصد خاصی در الگویی زنجیر وار همدیگر را یاری می رسانند. بدین معنی که استراتژی ها و راهبردهایی را در جهت بهبود به سرانجام رسیدن کارها انجام می دهند. پس پیشرفت و جریان یک حرفه در اداره همانند یک سیستم با کارایی منظم و مدیریت شده، که تمام اجزای آن در هماهنگی کامل با یکدیگر هستند، عمل می نماید. بدین ترتیب طرح ریزی می بایست به گونه ای باشد که افراد، آمار و ارقام و اطلاعات به سهولت در ساختار در حال گردش باشد (طبسی، ۱۳۹۷). لذا شکل گیری چنین بناهایی برای مدیریت و اداره مجموعه های بزرگ ضروری می باشد.

۲-۱۳ پلازا

شکل گیری مهم ترین فعالیت ها و ارتباطات اجتماعی در محیط های شهری به وقوع می پیوندد پس هر چه شهر فعال تر و از کیفیت و ارزشمندی بالاتری برخوردار باشد سهم عظیمی در انجذاب مردم به سوی خود می باشد، لذا با کارآمدی و پویایی فضاهای شهری، اتفاقات خاطره انگیز و به یاد ماندنی و تصاویر ذهنی خوشایندی رقم می خورد. از این حیث محوطه باز مرکزی به عنوان عرصه فعال و حفظ تداوم چشم انداز بصری عمل می کند و بیشتر فعالیت ها را در خود جای می دهد و به عنوان یک حلقه ارتباط دهنده و نقطه گرهی، فضاهای پیرامون خود را انسجام می بخشد.

۲-۱۳-۱ تاثیر عرصه باز (پلازا) بر محیط

زندگی یک آبادی را وارितه و گوناگونی رویدادها در فضاهای باز شهری معنا و محتوا می بخشد. در حقیقت جوش و خروش و تنوع فعالیت ها، مفاهیم و جوهره اصلی زیست انسانی را هستی می دهد. از جانب دیگر ایمنی عرصه های عمومی بواسطه ارزش هایی که آدمی به آن بها می بخشد مهیا می شود. در این میان ابعاد مهم کار توسط کنشگری ها و کارکردهای مهم اندرون فضا تامین خواهد شد. اختلاط کاربری ها و حضور پررنگ مردم در میدان ها و پلازاها، نقش مهمی را در امنیت و استغنای فضای شهری بازی می کند (اعوانی & همکاران، ۱۳۸۲). که می توان اظهار داشت ایمنی فضاهای شهری به وسیله تاثیرات دیداری، حفظ حریم ها و توجه و تاکید بر ظاهر کالبد بدست می آید. با ظهور و صورت پذیری موارد مذکور، خوانایی که بخش مهمی از طراحی به حساب می آید، در فضاهای شهری بازنمایی و تداعی می شود (Jacobs, ۱۹۶۱). از موارد دیگر که امنیت را به همراه دارد، ابنیه کوتاه است که موجب فراهم شدن رویدادهای متعدد و ارتباط سریع با بیرون از ساختمان نیز می شود (گل، ۱۳۹۶، ص. ۲۳۸)

۲-۱۳-۲ عرصه های نیمه بسته

بعضی از ساختمانها فضای لازم برای حیاط داخلی یا فضای نیمه بسته بین آنها را فراهم می کنند. ایجاد این نوع محفظه ها احساس حریم خصوصی را در فضای بیرون ایجاد می کند، که یک فرم مربوط به سکونت در زمینه شهری است (Sim D, ۲۰۱۹). چنین فضاهایی برای کسانی که به آن منطقه سفر می کنند و فضای خلوت تری را ترجیح می دهند ایده آل است. به عنوان مثال، کودکان می توانند در نزدیکی محل زندگی خود، در یک منطقه محصور و ایمن در فضای باز بازی کنند. این بیشتر به ایده ایجاد یک فضای کامل کمک می کند، فضایی که در آن تمام نیازهای زندگی و اجتماعی برآورده می شود ایجاد فضاهایی که اشکال مختلف تعامل اجتماعی را امکان پذیر می سازد. (Friedman, ۲۰۲۱) مهمتر از همه، فضاهای عمومی و مناظر

کاملاً طراحی شده امکان آنچه را که گل از آن به عنوان "زندگی بین ساختمان" نام برده است، می دهد، که اشاره به طیف فعالیت های تفریحی، اجتماعی، فرهنگی دارد که در فضاهای عمومی اتفاق می افتد، و باعث ایجاد فضاهای مشترک جذاب و معنادار در جهان می شود (Gehl J, ۲۰۱۱).

۲-۱۴ مجموعه چند عملکردی (فضاهای تک کاربره و تحولات متن)

در عصر تجدد گرایی مکان های آکنده از ابنیه با سبک و سیاق تک کاربری بسان مجتمع های مسکونی، آسمان خراش های تجاری، اداری، صرفاً مایحتاج خود را تامین می نمودند، بر همین مبنا انتظار کل انسجام یافته و سیستماتیک از الگوهای هم جوار نمی رفت. عموم معمولاً با خاتمه کار خود محل مورد نظر را ترک می گفتند؛ همان طور که در کشور خود نیز شاهد وجود ساختمان های اداری، بانک ها و ... در یک محله هستیم، که بعد از ساعات معینی، خیابان ها و محیطی بی روح و ناامن را شکل داده که عدم جریان زندگی گواه بر این مدعاست. به عبارتی بهتر در برخی از شهرها شاهد پهنه هایی هستیم که پیکر بندی محله ها، سازمان فضایی و کریدورهای شهری به صورت ساختمان های با عملکرد همسان طراحی و احداث گردیده اند، لذا در زمان های خاصی مورد بهره برداری قرار میگیرند که این موارد منتج به کاهش رفت و آمد در ساعات مختلف و مسبب امنیت پایین می شود. بنابراین پیکر بندی محله با کاربری های ترکیبی با مهار پراکندگی و اغتشاش شهر کمک می کند و این واقعیتی است که محیط های ساخته شده غنی تر و فرصت های اجتماعی را به ساکنان آنها ارائه می دهند. در واقع چنین شهرهایی که ترکیبی از انواع سکونتگاه ها و کاربری های ارضی سازگار هستند تراکم را به مساوات در منطقه و شهر توزیع می کنند، و به علت تراکم متوسط، قابلیت پیاده روی در فضای شهری را بهتر فراهم می کند. بنابراین انقلاب صنعتی، تحول اساسی در الگوهای توسعه ایجاد کرد که ساختار محیط های ساخته شده را دوباره آرایش کرد. در ایالات متحده، مجموعه اصول مشترکی را که به لحاظ تاریخی ساختار شهری را شکل می داد، از بین رفت. این تحول توسط پنج عامل صورت گرفت: صنعتی شدن، شهرنشینی،

پیشرفت در حمل و نقل، احکام منطقه بندی و ظهور یک طبقه متوسط مرفه (D, Herndon, ۲۰۱۱, p. ۳). که همه این عوامل تغییرات مهمی را با خود به همراه داشت.

۲-۱۴-۱ شکل گیری نگرش های مجموعه چند عملکردی

در اواسط قرن گذشته، هنگامی که شهر در برابر خودرو در اختناق فرورفته بود، مشخص شد منطقه بندی اراضی به شکل معمول، عمر مفید خود را از دست داده است. در این حیطه از بنام ترین نظریه پردازانی که می توان به جرات اذعان داشت تاثیر شگرفی را در شکل گیری جریان ها و ایده ها در رابطه با کاربری مختلط داشته است، به منتقد بزرگ جین جیکوبز اشاره نمود (Neal, ۲۰۰۳). جین جیکوبز در سال ۱۹۶۱ در این باره در کتاب "مرگ و زندگی شهرهای بزرگ آمریکا" نوشت؛ اساس ساختار برنامه ریزی شهر باید مفهومی انعطاف پذیرتر از منطقه بندی با عملکرد منجمد و خشک باشد، زیرا ترسیم عناصر ساختار برنامه ریزی فقط به این دلیل که یکی از فعالیتها در منطقه غالب است قابل اجرا نیست (Jacobs D, ۲۰۱۱). (A.V. Vorontsova V.L. Vorontsova, ۲۰۱۶)

به نقل از محمد خانی که در پایان نامه خود با موضوع «پایان نامه کاربرد مفهوم دهکده شهری در روستای میگون با استفاده از رویکرد گردشگری طبیعی» اشاره دارد که "جیکوبز معتقد است شهرهای سالم و با نشاط، شهرهای اورگانیک، خود جوش و خوش اقبالی هستند که بر پایه تنوع اقتصادی و انسانی، جمعیت های متراکم و اختلاط کاربری هایشان شکل می گیرند و نه بر مبنای برنامه های به سامان شده توسعه مجدد که به نام زاغه رویی با بازسازی مراکز شهری سر بر آورده اند".

جیکوبز استدلال می کند، مناطقی با ترکیبی متعادل از خدمات شغلی و فعالیت های زندگی، محله ای سرزنده، تحریک کننده و امن ایجاد می کند. جیکوبز عملکردهای اولیه و کاربردهای ثانویه توسعه مختلط را جدا می کند. کاربری های اولیه به عنوان کارکردهای مسکونی و بزرگ شغلی یا خدماتی تعریف می شود.

کاربری های اولیه تقاضای استفاده های ثانویه مانند رستوران ها ، مغازه ها ، بارها و غیره را ایجاد می کند. فعالیت های افرادی که از کاربری های اصلی به ثانویه در حال حرکت هستند در زمان های مختلف باعث ایجاد توزیع یکنواخت حرکات در طول روز و موجب ایجاد جریانی از مردم در یک منطقه می شود. گذشته از این قضیه از زمان جیکوبز ، نگره ها و تعاریف وسیعی از امکانات مخلوط و مزایای بالقوه آن وجود دارد. در این زمینه موسسه «Urban Land» در سال ۱۹۸۷ کاربری مختلط را، مناطق دارای یک برنامه منسجم با سه یا چند کاربری و کاربری های دارای درآمدزایی برای زمین (محدوده مورد نظر) تعریف می کند (Carlebom I. & Granqvist I, ۲۰۱۰). به ویژه اینکه در مقاله ای لاتین تحت عنوان «توسعه مناطق شهری و فضاهای با استفاده از تابعی مخلوط» اجرای مفهوم جدید شهرسازی را مبتنی بر ۱۰ اصل می داند، که یکی از اهم آن ها تمرکز بر مناطق مختلط می باشد (A.V. Vorontsova V.L. Vorontsova, ۲۰۱۶). در نهایت باید خاطر نشان کرد، موضوع و معیار مهمی که در رابطه با کاربری های مختلط در فضاهای شهری مورد بحث است، توجه به اشتغال، تفریح و دسترسی ها می باشد، تا موارد مذکور در کنار یکدیگر کل منسجمی را برخلاف بافت شهری و تفکیک شده ی دوران مدرن فریاد زند.

۲-۱۴-۲ تعاریف

معماری چند رگه کیفیتی است به عنوان ایده نوزا در اروپا و شهر متراکم در ایالت متحده، با مفهوم نوشهرگرایی مورد بحث قرار گرفته، که به عنوان رهیافتی مهم جهت حفظ و حمایت از محیط شهری مطرح شد (اسمعیل پور، کارآموز، & فخار زاده، ۱۳۹۴، ص. ۸). در تعریف دیگر مجموعه چند عملکردی، اندیشه ای برای اجماع کاربری های تجاری، اقامتی و همین طور صنعت در یک مدار و هدف مشخص در امتداد محور معینی برای تقویت یکدیگر شکل می گیرد؛ در این محور وجود پیاده و تردد دوچرخه و اتومبیل، راحتی و اطمینان افراد حاضر را در پی دارد که موجب دامن زدن به محیط پویا و سرزنده می شود (Herndon J. D, ۲۰۱۱). به

نوعی راه های جدید و ایده های نو در متمتع مطلوب از زمین را نمایش می دهد. شرح دیگری که معمولاً در ادبیات به آن اشاره می شود: استفاده ترکیبی، توسعه ای از املاک و مستغلات است که به صورت عمودی یا افقی با نهایت بهره وری از فضا و خدمات و با خصوصیت کاهش وابستگی به اتومبیل تشکیل می شود (وحیدی، ۱۳۸۷). با این حال، بررسی بیشتر نشان می دهد که سادگی ظاهری این اصطلاح میزان عظیمی از پیچیدگی اساسی را پوشانده است (Rowley, ۱۹۹۶A).

۲-۱۴-۱ ساختار معماری چند کاربره

اگر تعداد کاربری ها در ابعاد مختلف در یک ساختار مشترک و ذی حق درآمد زایی متنوعی باشند و در برگیرنده کاربری های خرده فروشی، مسکونی و تفریحی را شامل شوند، و به عبارتی چندین ساختار مشتمل مصارف جداگانه در یک مجتمع، در طبقات بر روی هم، یا به اسلوب مجموعه ای که قرار گیری عملکردها در جوار هم که مکمل و سازگار با یکدیگر صورت پذیرد، به صورت توسعه کاربردی در جوامع شهری و حومه طراحی و برنامه ریزی شده و در نهایت شکل و استقرار می یابند. گذشته از این، توسعه کاربری مختلط جزئی لاینفک جوامع قلمداد می شود که زیستگاه های با ویژگی های خاص را در کوی و برزن های واحد زندگی، حرفه، سرگرمی و... تشکیل می دهد، تا معیشت روزمره مردم را به حقیقت پیوند زند.

۲-۱۴-۲ رفتار های عرصه های چند عملکردی

گوناگونی، انعطاف پذیری کیفی است که بر اساس عملکردگرایی متنوع، رفتارهای گوناگونی را در پی دارد. قابلیت هایی را عرضه می کند تا کاربران را از انزوا و سرخوردگی دور بدارد (لنگ، ۱۳۸۳). و به سه قسم می توان تقسیم نمود:

تنوع پذیری: رفتار های متنوع در قالب زمان معین یا در زمان های مختلف شکل می گیرد. ساختار به گونه ایست که مکان و زمان دو گزینه متغیر می باشند و فعالیت ها به طور مقارن در زمان معین یا در فعالیت های متفاوت در زمان های مختلف صورت می گیرد.

- مطابقت پذیری: تطبیق کاربری ها با موقعیت جدید متناسب با گذر زمان فراهم و با اعمال تغییرات در محیط و عناصر نیمه پایدار مستعد پذیرفتن عملکردهای جدید هماهنگ می شود.
- تغییر پذیر: قابلیت تطور فضا با ممکن ساختن توسعه و تفکیک فضا، برای مهیا نمودن شرایطی برای سازگاری با فعالیت های جدید است (لنگ، ۱۳۸۳).

۲-۱۴-۳ قلمرو (مناطق) چند عملکردی

تغییر جهت از تفکیک کاربری ها و بازگشت به سمت ادغام آنها، توسعه استفاده های مخلوط را به عنوان الگوی مهم در جهان برنامه ریزی و توسعه ایجاد کرده است. در واقع، بسیاری از مردم آن را به عنوان یک دارو برای مشکلات پیش روی مناطق چندپاره شده شهری می دانند (Grant J, ۲۰۰۲). این در حالی است که مناطق چند عملکردی به معنای وسیع ترکیبی از عملکردهای مسکونی، تجاری، فرهنگی، نهادی و تولیدی است، جایی که این عملکردها از نظر کالبدی در مقیاس های مختلف، در شدت ها و در ترکیبات مختلف ادغام می شوند. تنوع عملکرد به مردم امکان می دهد که در یک مکان، زندگی، کار و استراحت کنند و به خرید بپردازند، که پس از آن به یک مقصد حیاتی برای افراد دیگر مناطق تبدیل می شود. در نتیجه منجر به رشد اقتصادی و امنیت فضا با افزایش تعداد مردم در خیابان ها و در مکان های عمومی شوند (A.V. Vorontsova V.L., ۲۰۱۶).

بر اساس مفهوم مناطق و فضاهای چند منظوره، یک اصل کارآمد از مناطق شهری با استفاده از فراهم کردن زیرساخت ها، هر آنچه که شما نیاز دارید در نزدیکی محل اقامت به مردم ارائه می دهد. وجود توابع مختلف

در محدوده محله و مناطق باعث توسعه اقتصادی شده و نگهداری را سهل تر خواهد کرد. این روش فضای قابل توجهی را صرفه جویی کرده و تقاضای مسکن در مرکز شهر و محل اقامت، در نزدیکی محل کار را تأمین می کند. همه اینها به دلیل افزایش دسترسی عابر پیاده به محل کار و افت تعداد سفرها با اتومبیل برای استفاده شخصی، کاهش ازدحام حمل و نقل را در پی دارد (A.V. Vorontsova V.L. Vorontsova, ۲۰۱۶). به ویژه اینکه مناطق چند عملکردی، دستیابی به توزیع یکنواخت جمعیت و توسعه بهتر مسکونی در قلمرو شهر، و توازن آشکار در شرایط اراضی شهر، به عنوان محیط شهری به در دسترس بودن کالاهای عمومی کمک می کند.

۲-۱۴-۱-۳ امکانات و معیارهای مجموعه چند عملکردی

در محیط های زندگی و کاری مشوش امروز با فراهم سازی زمینه های مستعد پیشرفت و دوری از نگرانی های روز افزون اقتصادی و اجتماعی فرصتی برای مواجه شدن با چالش های متعدد را سهل می کند و شرایط را برای سرمایه گذاری، توسعه و فرصت های عدیده مهیا می سازد و قدرت ریسک توسعه دهنده را ازدیاد می بخشد، چرا که سود قابل توجهی را با تکوین و خلق هم افزایی نصیب خود و دیگران می کنند، و آینده نگری و ثبات مالی را به ارمغان می آورد؛ لذا طیف وسیعی از خریداران و مسافران را از داخل و خارج به بازار و محل اقامتی می کشاند. همانا با تنوع بخشی به عملکردها در جهت بالا بردن راندمان، بسی راه را هموار می نماید و زمین را با فعالیت های زنده و اجتماعات درخشان گوناگونی همراه می سازد. و در این ره به احیا شهرها با اجرای و اعمال موفقیت امیز مجموعه های چند عملکردی می توان اشاره نمود. شایان ذکر است، نشاط شهرها در گرو جلب توجه قشر های مختلف بازدیدکنندگان از جمله دانشجویان، کارکنان و شهروندان می باشد که بواسطه اشتغال، برخورداری از امکانات مفرح و لذت بخش و محیط های ایمن و آرام برای انجام فعالیت های مختلف افراد را به عرصه می کشاند و به نیازها و تقاضاهای زیادی پاسخ می دهد که همین امر مداومت و

پایداری محیط را افزایش می دهد.

از مزایای بالقوه دیگر مجموعه چند عملکردی، استفاده های متفاوت اما مکمل، در طول روز و عصر که می تواند یکدیگر را تقویت کنند و مکانی برای ملاقات مردم باشد. بیشتر بلوک ها باید کوتاه باشند. یعنی خیابان ها و فرصت های پیچ و خم باید مکرر باشد (D)، (Herndon, ۲۰۱۱, p. ۲۹). این قبیل پروژه ها قابلیت قدم زدن در میان همه قطعات عملکردی بدون مانع و توقف و به صورت یکپارچه، در حداقل زمان دسترسی به خدمات متنوع را ایجاد می کند. شاید به جرات بتوان اقرار کرد که توسعه های چند عملکردی جذابیت بیشتری نسبت به بازار دارا باشند. جایی که می شود تفریح، خرید، پیاده روی، تغذیه، تماشا و استراحت، اجماع در کنار هم داشت واز محیط ها و ترافیک های شلوغ شهری به دور ماند و به بیشتر خدمات و امکانات دسترسی داشت و تجربه های جدید در ساعات مختلف شبانه روز، در چشم اندازهای مختلف با مناظر متفاوت در طول مسیرها و پیاده راه ها از محیط و بناها ادراک نمود. و همین طور صرفه جویی در زمان، انرژی و منابع داشت که در راستای حفظ محیط زیست با بهره وری از انرژی و کاهش آلودگی گام مهمی برداشت.

۲-۱۴-۳ ویژگی های اصلی مجموعه چند عملکردی

کارکرد غالب توسعه مخلوط، مسکونی، تجاری و خرده فروشی است و این مراکز جزئی از سبک زندگی مردم محسوب می شوند. و گاهی هدف به جای خرید برقراری تعاملات اجتماعی، گذر اوقات و ایجاد سرگرمی می باشد (جاموسی، ۱۳۹۴، ص. ۲۶). با توجه به ذات وجودی کاربری های مختلط، طیف های وافی از اقشار مردم را در بر می گیرد. از نتایج آن حضور گسترده، جابجا شدن تعداد زیادی از افراد در محدوده مورد نظر و بالا رفتن مشارکت و تقاضا، که پیرو آن ارزش مجموعه را ارتقا می بخشد.

از جمله ویژگی های مهم مجموعه چند عملکردی به موارد زیر می توان اشاره نمود:

.

- قرار گیری عملکردهای فیزیکی و عناصر گرهی در یک مدار موافق و یکپارچه با هدف تکمیل یکدیگر و یک سویی فعالیت ها با نهایت بهره جویی از زمین، جهت پوشش نیازهای قشرهای مختلف جمعیتی
- تامین محیطی پویا برای سرگرمی و بازی کودکان و تحریک مردم برای پیاده روی و دچرخه سواری و وابستگی کمتر برای اتومبیل
- تامین شرایط لازم و دسترسی های پیاده (حدود ۵ دقیقه پیاده روی معادل ۴۰۰ متر) برای دستیابی به فضاهای باز عمومی، برای افزایش تماس های اجتماعی (کشاورز، ۱۳۹۴).

۲-۱۴-۳-۳ خصوصیات و مزایای دیگر معماری چند عملکردی

تغییرات اساسی جهانی و محلی نیاز به بازاندیشی در شهرها، استراتژی ها و چشم اندازی های جدید در طراحی، با رویکردی جدید و تفکر نوآورانه، مسبب خلق محیط های سرزنده، تنوع زیستی بیشتر، تنوع فرمی، تنوع فضاهای بیرونی و باز، برای زندگی سالم می بایست رقم بخورد تا پاسخ گوی نیاز های جدید مردم باشد. بنابراین یکی از این عوامل ترکیب کردن کاربری های زمین و تنوع مناطق و ساختمان ها و استراتژی های ادغام آنها می باشد. در این راستا به طور کلی، پیکربندی هر بلوک مجموعه ای متفاوت از خدمات و امکانات را فراهم می کند هر سطح باید بهینه شده و برای بهترین هدف و پتانسیل خود استفاده شود.

با وجود این وقتی افراد بیشتری از خیابان استفاده می کنند و بر یک حرکت، فعالیت و خطر بالقوه نظارت می کنند، در صورت بروز مشکل آماده عمل هستند، بر همین مبنا خیابان ها ایمن تر می شوند. علاوه بر این، محله های چند عملکردی علاوه بر اینکه مناطق را مشغول و سرزنده می کند، فضاهای خالی را نیز کاهش می دهد. کوپلند استدلال می کند که این مناطق با کاربری مختلط همچنین می تواند منجر به کاهش میزان جرم شود و فضاهای امن تری را برای ساکنان ایجاد کند (Coupland A, ۲۰۱۳)

بعضی از فضاها مانند میادین شهر مرکزی، خیابانهای اصلی یا بازارها مردم را در هر سنی به همان فضا جذب می کنند (Friedman, ۲۰۲۱). فضاهای عمومی زیبا، معماری متمایز و طراحی آگاهانه مردم را به پیاده روی، دوچرخه سواری و مشارکت در زندگی اجتماعی و اقتصادی شهر ترغیب می کند. ویژگی های خاص مانند کافه ها یا تفرجگاه ها به فضای منحصر به فرد یک شهر کمک می کند. اگر شهرها در مقیاسی طراحی شوند که ساکنان آن را به راهپیمایی و استفاده از فضاهای عمومی ترغیب کنند، مردم با محیط پیرامون خود به گونه ای درگیر می شوند که تشکیل یک محیط شهری پایدار را فراهم می کند (Gehl Jan, ۲۰۱۰). قابلیت پیاده روی همچنین فعالیتهای اختیاری مانند قدم زدن در مسیری زیبا، بازدید از یک نقطه تماشایی یا تماشای مردم روی نیمکت سبب اشتیاق و جذب بیشتر می گردد. این فعالیت ها شهرها را به مکان های دلپذیر و مهیج برای زندگی تبدیل می کند و می تواند با طراحی مناسب و انسان محور، پایداری شهر را ارتقا دهد. میزان تردد وسایل نقلیه یا عابران پیاده و توپولوژی و مکان شناسی در این امر سهیم هستند (Friedman, ۲۰۲۱). از سویی دیگر چشم اندازها مردم را ترغیب می کند که برای اهداف تفریحی و منفعت طلبانه راه بروند، که پایداری محله را بهبود می بخشد (Ewing R, ۲۰۱۳). در کتاب شهرها برای مردم، جان گل "میدان دید اجتماعی" را تقریباً ۱۰۰ متر (۳۲۸ فوت) تعریف می کند. این فاصله حداکثر طولی است که عابران پیاده را قادر می سازد چشم انداز را تجربه کرده و از نمای کلی فضای مقابل خود لذت ببرند (Gehl Jan, ۲۰۱۰). لذا محوریت مجموعه ها با تمرکز بر موضوع پیاده روی و دوچرخه سواری در پی افزایش ارتباطات، امکان رشد رویدادهای جمعی و بهبود کیفیت فضا گام می نهند، بنابراین موجب انعکاس محله امن تر، اجتماعی تر و قابلیت تحرک و زیست پذیری بالاتری را به ارمغان می آورند. در ضمن ترجیح دادن محیط انسان مقیاس برای دور شدن از پهنه های احتقان شهری، مسبب ایجاد مناظر با وسعت میدان دید گشوده تر، شبکه های کارآمد پیاده روی و دوچرخه سواری و افزایش عرصه کریدورهای بصری را به همراه دارد، که به

دنباله آن زیستگاه پویا و زنده ای را به درون مجموعه تزریق می کند و فرهنگ حظیظ از این فضاها را ارتقا داده و تعارضی میان فضاها رخ نمی دهد.

۴-۳-۱۴-۲ پتانسیل ها و اهداف اختلاط

مجموعه های چند عملکردی اهداف مختلفی را دنبال می کنند، در زیر به تعدادی از اهم آنها در توابع چند کاربره اشاره شده است:

- توجه به گروه های سنی مختلف از خردسال تا پیر در مقیاس منطقه ای و ملی
- ایجاد پتانسیل های بصری و چشم اندازهای زیبا
- امکان خرید، بازی، تفریح، اقامت و تغذیه در سطح مجموعه
- فراهم سازی مکانی برای مناسبت ها و آیین های گوناگون، فستیوال ها و جشنواره ها فرهنگی و هنری در سطح ملی.
- مهیا نمودن بستری مجهز، جهت تکرر حضور افراد از قشرهای گوناگون فرهنگی با در آمد های متفاوت از طرق فراهم سازی زمینه ی اختلاط کیفیت های مختلف برای گروه های مختلف از شهروندان و گردشگران
- خود اکتفایی نسبی با ایجاد عملکردهای متعدد
- طراحی شبکه ای از معابر در سایت با اولویت پیاده و دوچرخه سواری جهت دست یابی به دسته ای از عملکردهای متفاوت و حامی محیط زیست
- افزایش امنیت، با اختلاط مناسب کاربری ها.
- آینده نگری، دوراندیشی و ارائه راهکار با بازدهی اعاده سرمایه و بهره مندی ساکنان از توان و غنای محلی

- ارتقای سطوح عملکردی و کیفیت زندگی با نگاه به زوایای گوناگون
- کشاندن افراد با فرهنگ های مختلف به یک نقطه با برنامه ریزی پروژه توسعه املاک درخور
- تحریک، احیای بافت، بهبود و بهره وری بیشتر منطقه از طریق بسترسازی مناسب
- مجموعه ای به عنوان نقطه شاخص در مقیاس های شهر و منطقه
- اثر پذیری منطقه از خلق محیطی کارآمد با رویکرد جدید
- محیطی نو، با قابلیت ایجاد حرفه های جدید برای ساکنان منطقه
- نیاز معماری به بازپس گیری سلطه در منظر شهری، با ایجاد روابط نزدیک در بین فرم های ساخته شده

- ایجاد مکان های واحد با هدف افزایش رقابت پذیری
- مشارکت اجتماع در پررنگ و فعال نمودن مجموعه ها
- مذاقه در شاخصه های کیفیت زندگی و توسعه انسانی

۲-۴-۱ استفاده از توسعه چند عملکردی در ابعاد مختلف

علاوه بر انواع مختلف استفاده از کاربری ها در مقیاس جغرافیایی، جیکوبز به کاربرد مختلط در مقیاس همسایگی (محله) اشاره دارد، در حالی که کوپلند (Coupland)، (۱۹۹۷)، A، به مقیاس یک مجتمع ساختمانی و گرانت در مقیاس محلی اشاره دارد. با این حال، توابع شهری می توانند در سطوح مختلف مکانی و زمانی با یکدیگر ترکیب شوند.

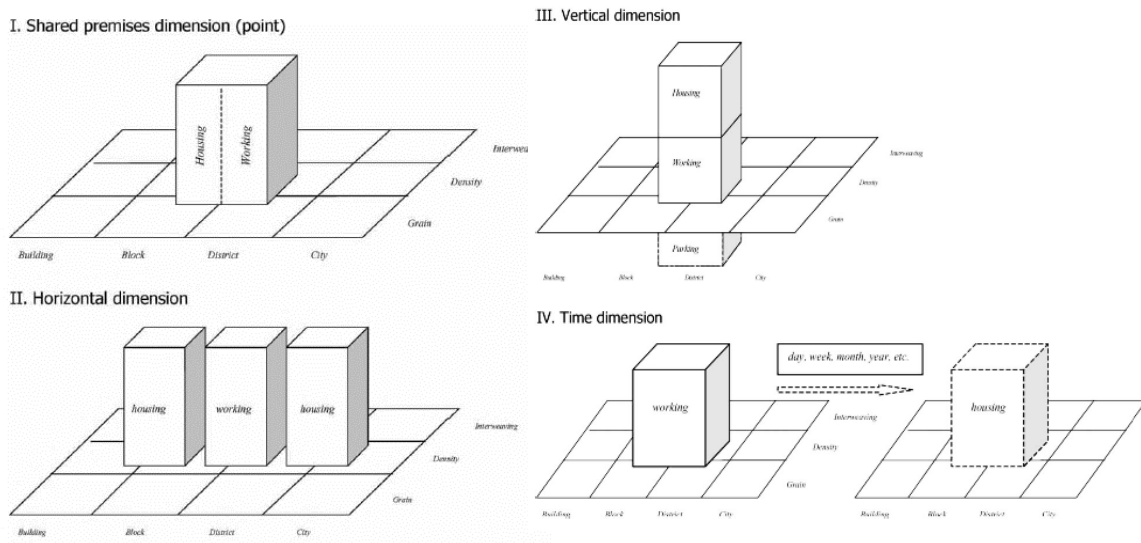
گذشته از این قضیه، وقتی یک فضای خاص توسط دو یا چند عملکرد بعد از یکدیگر استفاده می شود، می توان از یک استفاده متوالی از فضا صحبت کرد. به عنوان مثال، یک مدرسه می تواند به عنوان مرکز اجتماعات در عصر و با هدف یک تئاتر برای گردهمایی ها در طول روز یا به عنوان هدف های گوناگون استفاده شود.

بنابراین، در بعد زمان به انجام چندین عملکرد در یک بازه زمانی خاص، یک ساعت، ۲۴ ساعت، هفته، ماه، فصل، سال و ... اشاره نمود (Hoppenbrouwer E & Louw E, ۲۰۰۵).

۲-۱۴-۵ مدل رولی

رولی (Rowley A, ۱۹۹۶) یک مدل مفهومی جامع از کاربری و توسعه اراضی مختلط، عمدتاً بر اساس بافت داخلی یک شهرک ایجاد کرده است. در این مدل چندین جنبه استفاده از زمین مختلط که قبلاً ذکر شد با هم ترکیب شده اند. اول از همه این شامل ویژگی های کلیدی بافت استقرار است: دانه، تراکم و نفوذپذیری. دانه یک شهرک به روشی گفته می شود که در آن عناصر مختلف یک شهرک در فضا با هم مخلوط می شوند. رابرتز و لوید جونز دانه را به عنوان "اندازه بلوک شهری و تقسیم بلوک" تعریف می کنند (Roberts M. & Lloyd-Jones T, ۱۹۹۷). شدت تراکم یا فعالیت به تعداد کاربران و همچنین ترکیبی از کاربردها بستگی دارد. و نفوذ پذیری به این مفهوم اشاره دارد که توسعه خوب شهری اجازه می دهد تا دموکراسی انتخابی در حرکات عابر پیاده از طریق طرح جاده ها، خیابان ها و مسیرها حاصل شود. به بیانی دیگر به تعداد مسیرهای ممکن پیاده هنگام حرکت در منطقه خاصی گفته می شود. این تابعی از چیدمان جاده ها، اندازه و شکل متناظر بلوک ها و محل قرارگیری و طراحی ساختمانها و فضاهای عمومی درون هر بلوک است (D, Herndon, ۲۰۱۱, p. ۱۶). مدل رولی بر یک بعد خاص متمرکز است، یعنی استفاده مختلط بین ساختمانهای روی سطح صاف؛ ما این را بعد افقی خواهیم نامید (Hoppenbrouwer E & Louw E, ۲۰۰۵). رولی در این مدل به گسترش مجموعه چند عملکردی در بعد افقی اشاره دارد، که نشان از ترکیب کاربری ها در مجاورت یکدیگر دارد. و می تواند در انواع مختلف به صورت متصل یا منفصل با هم ادغام گردند. اسماعیل پور و همکاران به نقل از هاپن برور و لوو بیان می کنند، ادغام کاربری ها در انواع گوناگون بر مبنای توسعه کاربری ها طبقه بندی می شوند:

۱- الگوی ادغامی مشترک ۲- الگوی ادغامی افقی ۳- الگوی ادغامی عمودی ۴- الگوی ادغامی در بعد زمان.
الگوها نمایانگر شکل گیری اختلاط کاربری ها در ابعاد کوچک تا بزرگ به شیوه ترکیب ساختمانی، بلوکی، شهری و منطقه ای می باشد (اسمعیل پور، کارآموز، & فخار زاده، ۱۳۹۴).

شکل ۲-۲ نحوه استقرار کاربری ها در مجاورت یکدیگر
(Hoppenbrouwer E & Louw E, ۲۰۰۵)

۱۵-۲ مفاهیم نزدیک به مجموعه چند عملکردی

در زیر به دو مورد از کاربری های چند فعالیتی اشاره شده است که هر یک با اندکی تفاوت از دیگری در عصر کنونی در جهان شکل می گیرند. که این دو مورد معماری چند منظوره و معماری با کاربری چند گانه می باشد.

۲-۱۵-۱ چند منظوره

مجموعه چند منظوره شامل عناصری از یک محیط بازی، کار و سرزنده نمی شود. به عبارتی در توسعه چند منظوره (multi use) هدف واحد، یکپارچگی و اتحاد کامل برای نیل به یک مقصود مهم وجود ندارد. و در ترکیب مورد نظر احتمال کم بودن ادغام توابع مشهود است. و از همه مهم تر پروژه با محوریت عابر پیاده نیست. به عنوان نمونه یک ساختگاه منفرد دارای یک ساختمان اداره با مستاجران مانند پزشکان، دندان پزشکی، نمایندگی بیمه و ... طراحی شده است (Clements J. S, & Rabianski J. S, ۲۰۰۷, ص. ۴). موسسه «ULI» به تمایز بین استفاده مخلوط و آنچه از آن به عنوان توسعه چند منظوره (multi-use) یاد می شود، اشاره می کند. در حالی که هر دو مفهوم شامل کاربردهای گوناگونی هستند، اما توسعه چند منظوره فاقد ادغام، تراکم و سازگاری کاربری های مورد نیاز برای ایجاد یک جامعه قابل پیاده روی با اتصالات مسیر های عابر پیاده بدون وقفه بین اجزای مختلف پروژه است. علاوه بر این، «ULI» مشخص می کند که استفاده مخلوط باید حداقل شامل سه کاربرد یکپارچه باشد و هر یک از آنها باید به اندازه کافی قابل توجه باشد تا بتواند بازار قابل توجهی را در نوع خود جذب کند (Schwanke D. Phillips P., ۲۰۰۳). بنابراین، پروژه هایی که شامل چندین کاربری هستند اما از اتصال عابر پیاده برخوردار نیستند، مانند جوامع برنامه ریزی شده در حومه شهر که برای عبور و مرور نیاز به خودرو دارند، نیازهای آنها برای استفاده مختلط را برآورده نمی کنند. همین امر در مورد پروژه های دو منظوره مانند پروژه های مسکونی چند طبقه در مناطق شهری با فضای نسبتاً کمی خرده فروشی در سطح زمین صادق است (Herndon, ۲۰۱۱).

۲-۱۵-۲ کاربری چندگانه

در این میان می توان به کاربری چندگانه نیز اشاره نمود. برای استفاده چندگانه از زمین "تحقق چندین عملکرد در یک فضای خاص و یک زمان خاص" است. این تعریف می تواند در مورد کاربری مختلط زمین نیز

به کار رود. تفاوت بین کاربری مختلط زمین و کاربری چندگانه (multiple use) این است که کاربری مختلط به طور عمده در بافت شهری استفاده می شود، در حالی که کاربری چندگانه زمین هم در بافت شهری و روستایی مورد استفاده قرار می گیرد.

۲-۱۶ معایب و تهدیدها

با وجود حمایت گسترده ای که اخیراً توسعه کاربری های مختلط به دست آورده است ، پذیرش آن جهانی نیست. بسیاری از مردم، به ویژه ساکنان مناطق حومه، استفاده مجدد از زمین های مخلوط را تهدیدی برای جوامع خود می دانند و معتقدند که تراکم بیشتر در مناطق حومه ای جذابیت اجتماعی و اقتصادی آنها را تهدید می کند (Kotkin J, ۲۰۱۰).

فصل ۳ : مصادیق معماری

۳-۱ مجموعه چند کاربری سرزمین سبز

پروژه‌ی متفاوت چند عملکردی، با نام «سرزمین سبز» در یکی از شهرهای جدید شیراز، با مساحت ۴۶۱۷۸۷ متر مربع واقع گشته است. طراحی شهر صدرا در ۱۸ کیلومتری شمال غرب شیراز، از دهه ۷۰ سیاست گذاری و برنامه ریزی شده است. بایستی اقرار نمود پروژه حاضر نقش وافری در تقویت و پیرنگ نمودن منطقه، به منظور جذب عموم و گردشگران داشته است. ایده شکل گیری سرزمین سبز با مقصود احیای محیطی فعال توریستی- تفریحی با درون مایه و مضمونی نو، در پاسخ به کاربری هایی از قبیل رستوران و کافه گالری و فضای نمایشگاهی، مراکز تجاری- تفریحی، مجموعه ورزشی و هتل تشکیل شده است.

فرایند شکل گیری با رویکرد و نگرش صراحت بیان، با قابلیت تعمیم و فراگیری به سطوح گوناگون بالاخص مواد و مصالح و عملکرد می باشد. بنابراین هر یک از عملکردها نقش جداگانه ای را در کالبد خود ایفا می کنند، لیکن در مجموع کل واحد و هماهنگی را، با موضوعات و واژه های «مختلط» و «انطباق» را به اذهان متبادر می نمایند. موقعیت مکان یابی، آرایش و ساختار نظام یافته در ساختگاه طبیعی دال بر رویکرد اختلاط و ترکیبی واحد می باشد.

مجموعه سرزمین سبز از بناهای مستقل سالن های گردهمایی و مراسمات، فرهنگی، اداری و موارد مذکور در سال ۱۳۸۴ طراحی شد و روند ساخت آن از سال ۱۳۸۶ آغاز و تاکنون حدودا هفت بنا از این مجموعه احداث گردیده است. موقعیت قرار گیری سالن های اجلاس و مراسمات در بخش شرقی و مراکز نمایشگاهی- فرهنگی در جنوب ساختگاه استقرار یافته اند. به رغم موارد مذبور کافه گالری در مرکز میانی و در بلندترین قسمت ساختگاه در سه طبقه، با پل ارتباطی به نمایشگاه اتصال یافته است. همین طور بنای اقامتی مجموعه در شمال غربی و لکه های مجموعه ورزشی و اداری در بخش غربی- جنوبی جای گیری شده است. از نکات

حائز اهمیت دیگر نمای متحرک بخش گالری می باشد که با حرکت و چرخش در جهت های مختلف، ظاهر بنا را تغییر و دید های متنوعی از درون به بیرون ساختمان نمایش می دهد.

از اشکال خالص برای نمود مجزای هر قطعه استفاده شده است، افزون بر آن هر عملکرد در سطح سازمان یافته خود عمل می نماید. ولی در بخش هایی با تعمیم و گسترش از محدوده خود به برون، فعالیت ها را به یکدیگر پیوند می زند. در این رابطه طراحان مجموعه از حداقل گوناگونی متریکال به علت اشکال و فرم های خالص برای سطوح نهایی استفاده کرده اند. مناظر و چشم اندازها به ویژه در بخش گالری از درون و بیرون با تم های متفاوت و نگاه های متنوع ارتباط با بیرون از ساختمان را حفظ می کند. و با حرکت در داخل فضا کریدور های بصری متنوعی را از درون و برون به نمایش می گذارد. فرم بیرونی سایه ها مختلفی را بر سطوح نما و زمین ایجاد می کند که در جهت اینرسی حرارتی و خنکی سطح نما و داخل فضا با توجه به اقلیم کمک شایانی می کند.

جدول ۳-۱ نقاط قوت و ضعف مجموعه سرزمین سبز (منبع: نگارنده)

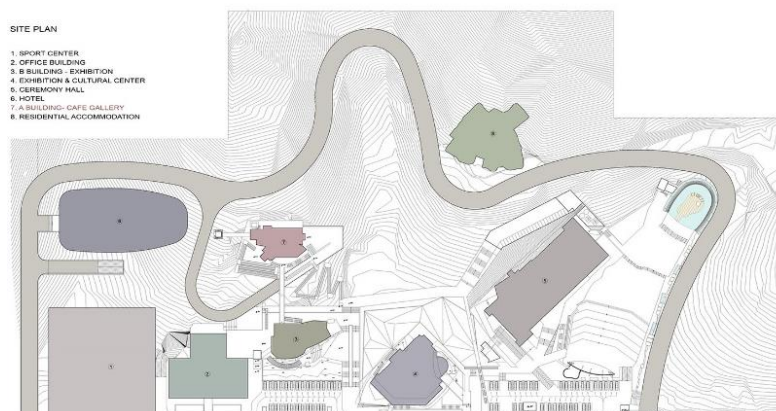
نقاط قوت	نقاط ضعف
قابلیت توسعه و عدم محدودیت در پیرامون سایت	فاصله زیاد کاربری ها و عدم ارتباط دهنده مناسب میان آن ها
استفاده مناسب از پتانسیل ها و ارائه خدمات متنوع	عدم انسجام مفید به علت طولانی شدن احداث همزمان کاربری ها
تقویت منطقه مورد نظر	عدم توجه به اراضی و پوشش سبز در راستای حفظ آن ها

امکان عدم همراهی مخاطب به علت کمبود توجه به
نیازهای مختلف آن

جلوگیری از توسعه بی رویه تراکم ساختمانی

عدم هماهنگی فرم ها و عدم توجه به جنبه های
هویت بخش و تداعی خاطرات

وجود بناهای متنوع و نو با ساختار های مدرن

شکل ۳-۲ سایت پلان مجموعه چند کاربره سرزمین سبز

شکل ۳-۱ تصاویر مجموعه چند کاربره سرزمین سبز

۳-۲ میدان نقش جهان

به جرات می توان اذعان داشت، یکی از نمونه های موفق و کهن ایرانی، مجموعه با عملکردهای متنوع، میدان نقش جهان می باشد که در طی ادوار تاریخی چند صد ساله، فراز و نشیب های بسیاری را پشت سر نهاده و دستخوش دگرگونی های زیادی گشته است. گاهی این تغییرات در محوطه داخلی و باز میدان رخ داده است، در حالی که شالوده محیط و بدنه ی میدان تغییرات چندانی ندیده، و کما بیش در همان شرایط و اوضاع دوران صفویه باقی مانده و بنیان و شمای کلی مجموعه مغایر با بسی از میدان های دیگر به مثابه میدان کهنه اصفهان دچار تحولات جبران ناپذیر نشده است. از نگاهی دگر در زمره میدان ها و فضاهای عمومی، میدان نقش جهان به واسطه شکل گیری فعالیت های مختلف کیفیتی فضایی خود را حفظ نموده و همیشه دارای رونق و طمطراقی زبان زد در میان جوامع گوناگون به خصوص زمان صفویان بوده است. با وجود نقش حکومتی میدان نقش جهان در ادوار مختلف، در روزگار حکومت صفوی به علت فراخی و ساختار مدون و سیستماتیک آن، بستر برای بروز رویدادها و کنش گری های مختلف، از جمله مراسمات تشریفاتی شاهی، نمایش های گوناگون عوام و داد و ستد مهیا بوده است. در مجموع حوزه مهم ترین فعالیت ها در عرصه مستطیلی باز و میانی میدان به وقوع می پیوست. در گذشته سرتاسر میدان با درختان پوشش داده می شد و محیطی دل انگیز همراه با بازی چوگان، در مجاورت فعالیت های دیگر به وجود می آمد (شهابی نژاد، ابویی، & قلعه نویی، ۱۳۹۵).

به نقل از کمپفر (کمپفر، ۱۳۵۰) محوطه میانی نهر و پوشش درختان و اندام میدان، فضایی باز تلقی می شده است که به گونه ای گردشگاه و تفرجگاه جمعی قلمداد می شد. فضایی باز میان سایه درختان، نسیم خنک با عبور از نهر محیطی لطیف و پویا برای قدم زدن، خرید و فروش اجناس، تماشای مسابقات، تماشای مناظر و فعالیت های میدان و بازدید از غرفه ها و نمایشگاه ها شکل می گرفت. طبقه فوقانی بدنه میدان نیز جهت اسکان، تفریح و زیر رصد قرار دادن فعالیت و اجرای مراسمات میدان، برای ساکنان محلی، مسافران و سیاحتگران مورد استفاده واقع می شدند. همین عوامل رهاورد رشد اقتصادی و تحرک بیشتر میدان، به عنوان

محیط عمومی شهری می شود (شهابی نژاد, ابویی, & قلعه نویی, ۱۳۹۵). بر همین مبنا میدان جایگاه مهمی در نمایش و ایفای نقش های متنوع از نظر اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، درباری و ... داشته است. در عصر قاجار از وجود فضای سرزنده دیگر خبری نبود و میدان با قطع درختان و خشکیدن نهر، دچار تغییر ماهیت و ظاهری متفاوت گشت و پیکره میدان با تحولاتی به قلمرویی مستور در شن و ماسه و پوشیده از خاک، تبدیل شد (ناپلئون فلاندن, ۱۳۹۴). اما در روزگار ناصرالدین شاه به صورت دیگر و متفاوت از عصر صفوی با کاشت و سبزینگی پیرامونی، مجددا احیا گردید. در زمان پهلوی با مقصود رشد و توسعه و سرزندگی حوضی وسیع و محوطه های با فضاهای سبز در نقش پارک و محورهای حرکتی آسفالت با قابلیت تردد اتومبیل ایجاد گشت (شهابی نژاد, ابویی, & قلعه نویی, ۱۳۹۵).

لزوم استفاده از ایده مجموعه چند عملکردی به دلیل انعطاف پذیری بالا و هماهنگی و سازگاری بهتر با شرایط زمینه و بستر، در کشورهای در حال توسعه و هم چنین ایران، از دیر باز در بازار های سنتی و بویژه میدان نقش جهان اصفهان به علت پاسخدهی نیازهای اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و... مورد توجه واقع گشته است، و به عنوان یک عنصر کارآمد نقش وافری در ساماندهی پیرامون خود و حتی شهر ایفا می نموده است. این درحالی است که لایه و هسته درونی در نقش میدان، منظم و یکدست، پیوستگی و سیالیت مجدد خود را به نمایش گذاشت و به عنوان نشانه شاخص محیط شهری، با هدف بهبود اوضاع، در جهت جذب مسافران، عرصه ای برای نمایش و مکانی پویا ظاهر شد. مجموعه طراحی شده نیز کانون اصلی تجمع و تفریح مردم را درآغوش فضای باز میانی ساختگاه مهیا می کند. می توان از این فضا به عنوان محلی برای گذاراندن اوقات فراغت در نقش میدان های فعال قدیمی شهرها نام برد.

شکل ۳-۳ وضع موجود محوطه باز میدان (شهابی نژاد، ابویی، & قلعه نویی، ۱۳۹۵)

جدول ۲-۳ نقاط قوت و ضعف میدان نقش جهان (منبع: نگارنده)

نقاط ضعف

نقاط قوت

کمبود توجه به عرصه های پیرامونی میدان	تلفیق عرصه های انسان ساخت با منابع طبیعی
کم رنگ جلوه دادن بافت اطراف	تجمع ابعاد گوناگونی از فعالیت ها در یک نقطه، در راستای هم پوشانی و پاسخ به نیاز های یکدیگر
عدم رعایت مقیاس انسانی	—
—	حفظ چشم انداز ها و کریدور های طبیعی
—	انجام فعالیت های گوناگون در زمان های مختلف در میدان و کاربری های اطراف
—	سازمان دهی مناسب عملکردها و ایجاد اختلاط در راستای رونق میدان و جذب مسافر

۳-۳ مرکز همایش و خرید غرب

این پروژه مرکز جدیدی در کشور سوئیس با طراحی استودیو معماری لیبسکیند، برای تفریح و خرید لحاظ شده است. این مجموعه در مقیاس شهری در شهر برن با مساحتی قریب به ۱.۵ میلیون فوت، مشمول ۵۵ فروشگاه، ۱۰ رستوران و بار، مجتمع سینمایی، مجتمع مسکونی، هتل و مجموعه آبی می باشد که کاربری های مختلف به منظور سرگرمی، خرید و اقامت را در مجاورت یکدیگر جمع نموده است. این مجموعه از زمان شروع فعالیت در اکتبر سال ۲۰۰۸، جمعیتی بالغ بر ۱.۵ میلیون نفر گردشگر و بازدید کننده را در سه ماهه نخست دور خود جمع کرد و هم اکنون روزانه حدود ۱۵ الی ۲۵ نفر بازدید کننده دارد.

پروژه حاضر با ترکیبی پیچیده از امکانات و رویداد های مختلف، بازاری با علایق و زمینه های گوناگون جهت جذب سنین مختلف فراهم نموده است. این مجموعه با مکان یابی منحصر به فرد، در نقطه چشم گیر شهر بر روی بزرگراه و ارتباط آن با شریان های اصلی حمل و نقل و تراموا، مکانی برای رویارویی و ملاقات منطقه برن ایجاد کرده است. پروژه با دارایی از وسعت بزرگ در مقیاس شهری، چشم اندازی ویژه به مثابه دروازه برای ورود به شهر برجسته شده است. استفاده از بتن و نمای چوبی در لایه های متنوع، خط آسمان شهر را به حومه منطقه پیوند زده است و موکدا بر حضور شهر برن به عنوان آماجگاه مهم اشاره می کند. مجموعه وست ساید با برش های متقاطع و مورب در نما افق ها و دور نماهای پیچیده و غیر متدوالی را باعث شده است که مسبب محوطه و اندامی غریب برای مجموعه گشته است. در مجموع امکاناتی برای روز و شب فراهم نموده تا به سان شهری درون شهر دیگر خدماتی را عرضه نماید، و به عنوان نقطه عطف یک شهر سیستماتیک لحاظ شود که توجه حوالی را به خود جلب نموده است و مکانی برای گذر اوقات با پتانسیل های بالا، نشست ها و تماس های متنوعی را برقرار کرده است. از نگاهی دگر همانند یک پیکره شهری مهم و متمتع از تلاقی محور های دسترسی گوناگون از خدمات و ویژگی های سرویس دهی بالایی برخوردار است.

فرم شکل یافته زوایای دید و منظره انسجام مندی از بیرون را نمایش می دهد و فرم داخلی هرگز محدود و محصور متصور نمی شود. محل خرید با برش های خمیده ورودی ها را نمایان تر می کند (رجایی، ۱۳۹۵). این مرکز خرید به عنوان قلب تپنده شهر، سامان یابی عملکردهای پیرامون را در خود حل می کند و احجام و اشکال خطوط شکسته با ساختگاه در هماهنگی بایکدیگر موجب دوخته شدن فرم به بستر شده است. و همین گشودگی و منافذ عبور نور، گشایشی وسیع در بازتاب محوطه بیرونی به داخل فضا را موجب می شود، که نشان از کاسته شدن مرزهای درون و بیرون در جهت ارتباط بیشتر و بهتر است.

شکل ۳-۴ تصاویر مرکز همایش و خرید غرب

جدول ۳-۳ نقاط قوت و ضعف مرکز همایش و خرید غرب (منبع: نگارنده)

نقاط ضعف

نقاط قوت

آزار و اذیت نوفه های محیطی ناشی از منابع صوت در حرکت از بزرگراه	استقرار بنا در موقعیت و دید بسیار مناسب
عدم توجه به پوشش سبز در میان بنا	تجمیع کاربری های متنوع در مجاورت یکدیگر
افزایش ازدحام و تجمع زیاد جمعیت در یک نقطه	وجود عرصه های مختلف تجاری، تفریحی و اقامتی
—	بهره مندی از فرم ها و عناصر با خطوط شکسته در راستای تامین اهداف مختلف
روی آوردن بیش از حد شهروندان و گردشگران به سایت و از بین رفتن آسایش و آرامش مجموعه	وجود شبکه های ارتباطی با دسترسی مخاطبین به مجموعه

مجموعه توریستی سوژو واژیانگ در چین ، East Taihu Lake Golden Bay Tourism Complex, China Suzhou W

مجموعه توریستی - تفریحی سوژو در مجاور بزرگترین دریاچه تایهو، شرق چان، افراد با چهره ها و نژادهای مختلف را برای بازدید، به این بخش از چین می کشاند. با این وجود فاز اول پروژه با محوریت جذب گردشگر، شامل نوار خطی امتدا سواحل دریاچه، بیش از ۷.۷ مایل مربع را به خود اختصاص داده است.

دریاچه تایهو چان شاخصه اصلی این محیط، انتظام بخش و سازمان دهنده عناصر محیطی پیرامون خود، در کرانه ساحلی شمال شهر می باشد. حواشی دریاچه با بدنه های متفاوت، فعالیت های متنوعی را با هدف بهبود گردشگری توسعه داده است. این در حالی است که نوار ساحلی جنوب، به صورت طبیعی و خصوصی، احساس آرامش بیشتری را القا می کند. در این میان ناحیه بندری در جهت شمال و غرب مشمول هتل باشگاه

قایق بادبانی و نزهتگاه ساحلی و مراکز توریستی می باشد. در شرق پارک ورزش های آبی، پیست اسکی خشک بر روی تپه ای نقطه بازدیدکنندگان را تعیین نموده است. در این میان ناحیه دلتای جنوب مشتمل یک هتل خانواده و همین طور باشگاه شرکتی است.

طراحی با توسعه محیط طبیعی کرانه دریاچه، اهدافی را دنبال می کند که به لحاظ مراکز خرید فضای کارا و سازگار، محیطی پایدار را رقم می زند. و محیط اندام وار با بدنه های یکپارچه، بافتی یکدست عاری از بی ثباتی و ناهماهنگی را القا می کند. و همین طور توده های ساختمانی با فرم های ارگانیک، انعکاس دهنده جزر و مد و نقاط سیاه و سفید از محیط زیست طبیعی است. متن پروژه نیز در توالی به هم دوخته شده از کالبد و فضاهای عمومی، ادراک و تجربه گوناگونی از اکتشافات را در اختیار بازدیدکنندگان قرار می دهد.

مسیر گردش منتهی از جنوب به شمال، در امتداد محور ساختمان ها و حریم خیابان شکل یافته است. این محورهای حرکتی عابر پیاده بخش احداث شده را از منطقه نرم طبیعی مجزا می کند. از دگر سو با اعمال و راه یابی تغییرات جزر و مدی در حاشیه دریاچه چان، طراحی مسبب بازگردانی و احیای مناطق تالاب و تصفیه مکانیکی و اصلاح کیفیت آب دریاچه، منجر به افزایش و حفاظت از ماهی ها و حفظ زیستگاه پرندگان گشته است. (جعفرنژاد ثانی، ۱۳۹۵).

شکل ۳-۵ مجموعه توریستی سوژو واژیانگ در چین

جدول ۳-۴ نکات شاخص مورد توجه مجموعه واژیانگ (منبع: نگارنده)

نقاط قوت	نقاط ضعف
نمایش و عرضه محیطی با قابلیت های بالا جهت شناساندن و احیا منطقه به توریسم داخلی و بین المللی، همسو با رشد اقتصادی و اجتماعی منطقه	_____
متمتع از فرم های نزدیک و همخوان محیط زیست با مقصود هماهنگی بیشتر با ساختگاه	_____
التقاط مناسب توده ها با بستر، جهت القای بافت منسجم	عدم توجه به مقیاس انسانی در بخش هایی از بستر
آرایش مناسب و هماهنگ با فرم طبیعی دریاچه همسو با القا جذابیت بیشتر	عدم شکل گیری کاربری ها و فعالیت های متنوع در وسط دریاچه مصنوعی
استفاده از فروشگاه ها و مراکز تجاری در جهت پویایی محیط به منظور جذب اقشار مختلف	_____

ایجاد محور های حرکتی عابر پیاده با خلق، اعجاز و	ایجاد خستگی با فاصله زیاد نقاط مختلف در پیاده روی
کشف کریدورهای بصری جدید	به موجب آن عدم استقبال زیاد از پیاده روی

۳-۴ پارک گلنود (Glenwood Park)

پارک گلنود یک ساختمان "جدید شهرنشین" ۲۸ هکتاری است که در دو مایلی شرق مرکز شهر آتلانتا واقع شده است. یک طراحی سنتی از محله را به نمایش می گذارد که ترکیبی از انواع مختلف مسکن، و همچنین فروشگاه های خرده فروشی، فضای اداری، ساختمانهای مدنی، خیابانهای دوستانه مردم، پارکها، میدان شهری و امکانات تفریحی را در اختیار شما قرار می دهد. افزون بر این، برای ایجاد یک حس منحصر به فرد، سه گروه مختلف از معماران برای طراحی بخشهای مختلط و تجاری توسعه و سه فرد مجری، جداگانه برای طراحی و ساخت خانه استخدام شدند. پس از ساخت کامل، این پروژه دارای بیش از ۷۵۰،۰۰۰ فوت مربع فضای توسعه یافته است که شامل ۴۰۰ واحد مسکونی، ۲۰،۰۰۰ فوت مربع فضای اداری و ۵۰،۰۰۰ فوت مربع فضای خرده فروشی است. علاوه بر این، انتظار می رود جمعیت در محل، که هم ساکنان و هم کارگران را شامل می شود، به ۸۰۰ تا ۱۲۰۰ نفر برسد.

این منطقه به لحاظ نژادی و اقتصادی، متنوع است، در این قلمرو فضایی گرچه ارزش ملک به طور مداوم در حال افزایش است، قیمت ها هنوز بسیار کمتر از آن است که در محله های مرفه تر در مناطق شمالی شهر مشاهده می شود. با توجه به ذوق و اشتیاق به خیابانهای سبز شهرها، محله های قابل گردش و نظارت بر محیط زیست، چشم اندازهای جدیدی برای پروژه پدیدار می گردد. این اجتماع در اطراف یک محیط کلاسیک خیابان اصلی طراحی شده است با پارکینگ موازی در خیابان ها و با منظره ای از افق آتلانتا، پر از درخت، میادین عمومی و پارک های کوچک است. در حالی که پارک بزرگ و بیضی شکل گلنود به عنوان محلی برای جمع آوری و محل نگهداری و فیلتراسیون آب برای محیط زیست مناسب است.

هدف از ایجاد چنین مجموعه ای یک جامعه فشرده و جدید شهری بود که با ترکیبی از دانه های ریز استفاده از انواع ساختمان های استقرار یافته در کنار پیاده روها و خیابانها بر راحتی و امنیت عابر پیاده تأکید دارد. با در نظر داشتن این اهداف، پارک گلنوود یک توسعه چند عملکردی بسیار موفق بوده است که تمام مسکن ها در فاصله ۵ دقیقه ای با خرده فروشی، رستوران و فضای اداری فاصله خواهند داشت. از سویی دگر آپارتمان ها فرصت زندگی در یک محیط مهیج خیابان اصلی را فراهم می کنند که مشرف به فروشگاه های خرده فروشی و مغازه ها و یک پارک با منظره زیبا هستند. خرده فروشی، فروشگاه ها و رستوران های جذاب، زندگی و نشاط را در خیابان ها، مقصد قابل پیاده روی را برای ساکنان به ارمغان می آورد، و تعداد سفرهای محلی روزانه را کاهش می دهد. در مجموع مردم می توانند بار دیگر مکان های شگفت انگیز و دوست داشتنی ایجاد کنند.

پارک گلنوود با ظرافت ماشین ها را در خود جای می دهد، اما برای مردم طراحی می شود. بسی قابل پیاده روی است چرا که ماشین ها به آرامی حرکت می کنند و پیاده روها و خیابان ها بر راحتی و ایمنی عابر پیاده تأکید می کنند. بسیاری از فعالیت ها و موقعیت های جالب وجود دارد که می توانید به آنها پیاده بروید، زیرا از قابل توجه ترین دستاورد پارک گلنوود یعنی اختلاط موفقیت آمیز ریزدانه در طیف گسترده ای از انواع مسکن و ساختمانهای تجاری در محله نسبتاً جمع و جور استفاده گشته و پیاده روی را خیلی طولانی نخواهد کرد. در مجموع موقعیت مکانی سایت که خصوصیات مثبت بیشتری از آنچه در ابتدا تیم طراحی پیش بینی کرده بودند، دارد. و مجموعه پر از گزینه های جذاب برای کسانی که از انتخاب های توسعه متداول ناراضی هستند، ارائه داده است. پارک گلنوود به توسعه متعارف بر قلمرو و حریم خصوصی و بر قلمرو عمومی، اجتماع، تنوع، کیفیت و شخصیت خیابان ها، پیاده روها، پارک ها، میدان ها و سایر فضاهای عمومی تأکید می کند. مبتنی بر موارد مذکور همسایگان جامعه جدید با شور و شوق از پارک گلنوود استقبال کرده اند و روابط صمیمانه آن ها یکی از دل انگیزترین نتایج تجربه توسعه بوده است (D)، (۲۰۱۱، Herndon).

شکل ۳-۷ سایت پلان گلنود

شکل ۳-۶ تصاویر پارک گلنود

جدول ۳-۵ نقاط قوت و ضعف پارک گلنود (منبع: نگارنده)

نقاط ضعف

نقاط قوت

نقاط قوت	نقاط ضعف
توزیع عملکردهای گوناگون	تراکم زیاد توده ها نسبت به محیط سبز و کمبود درخت درخور در فضاهای مختلف
تجزیه و تحلیل عملکردهای گوناگون	ارتفاع زیاد بخش هایی از توده ها و جلوه نامناسب

آن ها	
خلوتی بخش هایی از بافت کاهش امنیت	وجود ساختار با کاربری های مختلف در بخش هایی از بافت
عدم وجود کریدور های بصری متنوع	وجود امکانات و ساختار های متفاوت

۳-۴-۱ جمع بندی

بررسی ها و تحلیل های تجارب گذشته در ایران و جهان با موضوع معماری مختلط نشان از محیطی منحصر به فرد برای تجمع افراد از قشر های گوناگون در یک مکان خاص دارد که با هدف پوشش نیاز های آن ها، زندگی درخور و مناسبی را برای تیره های جمعیتی مختلف جامعه فراهم می کند. لذا در این پژوهش با انتخاب ۵ نمونه موردی از داخل و خارج، با بررسی و پرداختن به ویژگی های آن ها و کشف الگوهای مختلف به ارتباط آن ها با موضوع متن توجه شده است.

از جمله نکات قابل اتکا در نمونه موردی ها، وجود فضاهای پیاده محور و تعاملاتی، فضاهای متنوع با پرهیز از یکنواختی در مجموعه هاست که موجب احساس امنیت و ایجاد ایمنی در فضاها شده است. هم چنین تلاش هایی در راستای ایجاد محیطی سرزنده و پایا، فرصت هایی را برای توسعه جدید شهری هویت ساز با پیوستگی بصری و عملکردی مناسب شکل داده است که کاربران را تا پاسی از شب برای استفاده از فضا آماده می کند.

۳-۵ اهداف و راهبرد های طراحی مجموعه با نگاه به مصادیق

معماری

پروژه حاضر با مقصود مجموعه ای چند عملکردی با توابع کارکردی مختلف، با ایجاد جاذبه های تفریحی و اقامتی ممتاز به منظور جذب مسافر با گرایش های مختلف داخلی و خارجی نقش ایفا می کند. برای این منظور چیدمان و استقرار کاربری ها در دو قسمت خدمات تجاری و اقامتی و پشتیبانی برنامه ریزی شده است. نحوه چیدمان و بارگذاری توده ها با تراکم پایین و به صورت افقی برنامه ریزی شده، تا گستره دید در سرتاسر سایت به گردش درآید و ارتباطی با بافت خود مجموعه و اطراف صورت پذیرد و نیز کوران هوا میان بناها و داخل آن ها شکل گیرد. این در حالی است که با وجود موارد مذکور توده های ساختمانی با ارتفاع گرفتن از زمین یا گشایش میان بناها، باعث چشم انداز مطلوب برای دیدن محیط پیرامون و گردش هوا استفاده شده اند. از این رو موارد زیر نیز به عنوان دستورالعمل و پتانسیل های مهم در طراحی لحاظ گردیده است:

- استفاده از قالب های ساده و خالص و پرهیز از احجام و فرم های ناآشنا، پیچیده و ناخوانا
- استفاده از سقف های شیبدار و فاخر با هدف تاثیر بصری
- سبکی و پویایی فرم ها و هماهنگی عناصر مجموعه بواسطه پر و خالی های صورت پذیرفته در احجام
- قابلیت هدایت و تخلیه آب باراندگی ها به دریاچه مصنوعی
- کنترل سر و صدا با جداسازی و ایجاد فاصله میان عناصر کالبدی با پوشش گیاهی
- در نظر گرفتن دسترسی های راحت، قابل ادراک و خوانا
- انبساط و انقباض فضایی با اختلاف ارتفاع، تغییر مقاطع و دگردیسی در فرم ها و شکل گیری گفت و گو و تناظر میان توده ها
- ایجاد ورودی های تجاری با هدف قرار گیری در معرض دید و ایجاد کشش

- گستردگی فضا در اطراف بخش های تجاری و رستوران با مقصود دوری از فضاهای خفقان شهری و ترویج پیاده مداری، تامین رفاه و آسایش بازدیدکنندگان
- توجه به نیازهای خدماتی و ورزشی با هدف سلامت محور ساکنان منطقه
- رعایت تناسبات و مقیاس انسانی و امتناع از ابعاد و اندازه های غیر معمول جهت ادراک بهتر کیفیت های محیط
- ساخت بناهای اقامتی موقت و دائم، در ابعاد و اندازه های گوناگون برای اقشار با در آمد های متفاوت
- شناساندن ابعاد و پتانسیل های اخص استان گیلان با استفاده از صنایع دستی و هنری و الگوهای کالبدی
- بهره مندی از عناصر و الگو های منحصر و آشنای هویت بخش بومی
- تعبیه پارکینگ ها در پیرامون سایت، جهت عدم مزاحمت برای گردشگران
- وجود دید ها و چشم انداز های بصری متنوع در مسیرهای پیاده و سواره، و مواجه شدن فرد هر لحظه با مناظر زیبا و فضاهای سبز و سرزنده
- چشم انداز و توجه به روند توسعه و رشد معماری شهری در آینده
- بینشی در شکل گیری از الگوهای آشنا جهت تقویت حس مکان و هویت منطقه
- تعادل فرم ساخته شده در میان اندام های ناهمخوان در فضاهای شهری
- حفظ تراکم نسبی سایت و بهبود امکانات منطقه
- پرداختن به موضوع رونق گردشگری در سطوح مختلف
- جانبداری از شهرهای کوچک و متوسط در راستای تعدیل و کاهش مهاجرت
- رقابت پذیری بیشتر منطقه با ایجاد چنین مکان های گردشگری

فصل ۴ : ضوابط و استانداردها

۴-۱ ضوابط مربوط به شهر رشت

برای ساختمان های مستقر شده در پهنه سکونت شهر رشت، ساخت و احداث زیر زمین توصیه نمی شود، اما در صورت احداث می بایست از شروط فنی لازم به لحاظ استحکام بنا و نیز عدم نفوذ رطوبت بهره مند باشد. بیشترین زیربنای زیر زمین تا مرز پوشش مجاز در طبقه همکف خواهد بود. امکان احداث زیر زمین می بایست تابع استاندارد ها و ضوابط مباحث مقررات ملی ساختمان باشد. بیشترین ارتفاع مفید زیر زمین ۳ متر است (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس، ۱۳۹۶، ص. ۳۰).

رعایت ضوابط مرتبط با حرکت و عبور و مرور معلولان جسمی و حرکتی برای دسترسی به ساختمان های عمومی و خدماتی با مقیاس عملکردی منطقه ای و شهری الزامی و برای مقیاس محله ای و ناحیه ای توصیه می شود. بدیهی است تامین کلیه نیازمندی های این دسته الزامی بوده و پایان کار این ساختمان ها موکول به رعایت دقیق ضوابط یاد شده است. احداث سرویس بهداشتی در ساختمان های عمومی و خدماتی (هم چون مجتمع های تجاری و مانند آن) با زیربنای مفید حداقل ۲۰۰ متر مربع الزامی است. حداقل ۲۰ درصد از این سرویس ها برای استفاده معلولان جسمی و حرکتی طراحی و اجرا شود. تفکیک جنسیتی برای استفاده کنندگان از این سرویس ها ضروری است (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس، ۱۳۹۶، ص. ۳۶).

بناهای کلیه قطعات مالکیت واقع در مجاورت محور رودخانه های زرد چوب و گوهر رود باید حداقل ۵ متر از هر خط بدنه مصوب بصورت فضای باز در اختیار مالک عقب نشینی داشته باشند (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس، ۱۳۹۶، ص. ۶۱).

رنگ زمینه و غالب شهر رشت برای استفاده در بدنه و نمای ساختمان ها، رنگ های روشن "سفید، کرم، بژ و آجری (بدلیل استفاده از سفال در ساخت و ساز های قدیمی و تاریخی چه در بدنه و چه در بام)" است. استفاده از رنگ های روشن شامل قهوه ای روشن، اخراپی و گل بهی و مانند آن با مصالح متناسب و همخوان

با معماری منطقه و مطابق موارد مجاز مندرج در این ضوابط به عنوان رنگ مکمل و برای تنوع در نما و بدنه ساختمان ها، مجاز است. استفاده از رنگ های تیره با مصالح مناسب حداکثر در ۵٪ سطح کل نمای ساختمان مجاز است (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس، ۱۳۹۶، ص. ۵۳).

میزان سطح شیشه پنجره ها و بازشوهای ساختمان (سطوح نورگیری، تهویه و...) در نمای اصلی حداکثر برابر ۲۵ درصد سطح کل نمای اصلی ساختمان با رعایت نکات ایمنی و مشروط به رعایت مبحث چهارم مقررات ملی ساختمان ایران مجاز است. و در سطوح غیر مسطح اجرای تمهیدات فنی لازم در بام های شیبدار ساختمان های با ارتفاع بیش از ۸/۵ متر به منظوره جلوگیری از سقوط برف الزامی است (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس، ۱۳۹۶، ص. ۹۳-۹۴).

حداکثر طول گذر بن بست در شهر رشت ۱۵۰ متر است و طول های بیش از آن باید بن باز شوند. و همین طور کاشت یک ردیف درخت از نوع مناسب (منطبق با اقلیم منطقه و سایه دار) در گذر ها با عرض ۸ متر به منظور ایجاد سبزینگی و سایه در تابستان توصیه می گردد و در معابر با عرض ۱۰ متر و بیشتر الزامی است (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس، ۱۳۹۶، ص. ۱۰۱).

۴-۱-۱ مسیر ها

شیب راه های عبور پیاده که در مسیر دسترس یا خروج مسیر اصلی واحد های تصرف قرار می گیرند باید دارای شیبی برابر یا کمتر از ۸ درصد باشند. شیب بقیه شیب راه های عبور پیاده در صورتیکه قابل دسترس بودن آنها برای افراد معلول الزامی نباشد، نباید از ۱۲.۵ درصد بیشتر باشد.

پهنای شیب راه های واقع در مسیر دسترس و خروج اصلی باید برابر با پهنای الزامی راهرو های اصلی در همان تصرف باشد. پهنای بقیه شیب راه ها در صورتی که قابل دسترس بودن آن ها برای افراد معلول الزامی نباشد، حداقل ۹۰ سانتی متر است (مقررات ملی ساختمان، ۱۳۹۷، ص. ۴۹).

۲-۴ ضوابط اجرایی مجتمع های تجاری

از نکات قابل تامل، طراحی بهترین قسمت فروشگاه مرکز تجاری در طبقه همکف می باشد، چرا که در این حیطة همکف برای فروش بهتر از طبقه پایین و طبقه زیرزمین بهتر از طبقه اول می باشد. در این رابطه یان گل اذعان می کند فعالیت هایی که در حیطة ۵۰ الی ۱۰۰ متری می باشند نسبت به عملکردهای با ۳ متر ارتفاع در بالا یا پایین تعاملات در سطوح بالاتری و با سهولت بیشتری نمایان می شود. با همه این ها افراد سطوح شیبدار را به جابجایی با پله ترجیح می دهند (گل، ۱۳۹۶، ص. ۱۲۲-۱۸۵).

ضوابط عمومی طراحی فضاهای تجاری:

- حداقل مساحت هر واحد تجاری ۱۲ متر مربع می باشد.
- حداقل عرض دهانه تجاری ۳ متر تعیین شده است.
- ارتفاع واحدهای تجاری واقع در همکف حداقل ۴ متر و حداکثر ۵/۵ و در طبقات بالاتر ۳/۷۵-۴/۵ تعیین می شود.
- در طبقه همکف عرض راهروهای یک طرفه حداقل ۳ متر و دو طرفه حداقل ۵ متر است.
- حداقل عرض راهروی جلوی واحدهای تجاری یکطرفه در طبقات بالای همکف ۲ متر است (مرادی، ۱۳۹۰).
- در تصرف های تجمعی فضاهایی که برای تعداد بیش از ۲۰ نفر پیش بینی می شود، ارتفاع فضا نباید از ۳ متر کمتر باشد (مقررات ملی ساختمان، ۱۳۹۷، ص. ۹۵).

۴-۲-۱ تعاریف

مجتمع تجاری: مجموعه واحد های تجاری با تعداد ۱۰ واحد تجاری و بیشتر در یک قطعه مالکیت که دارای ورودی یا ورودیها و فضای عمومی مشترک باشد (اداره کل مسکن و شهر سازی استان اصفهان، ۱۳۷۵).

سوپر مارکت: فضاهایی قلو داد می شوند که مساحتی بالغ بر ۴۰۰ - ۲۵۰۰ مترمربع را به خود اختصاص می دهند. که از این مساحت حدود دو سوم از اجناس و کاهای آن را مواد غذایی و الباقی را اجناس فرعی مانند لوازم و پوشاک تشکیل می دهند (Mun D, ۱۹۸۳).

۴-۲-۲ ضوابط و استاندارهای عمومی طراحی پله برقی و آسانسور

امروزه پله برقی یکی از عناصر مهم در ساختمان های تجاری و بناهای مهم، برای جابجایی مشتریان، جهت خدمات دهی و سرویس سریع مورد استفاده واقع می شود. جزء مهم دیگر آسانسور ها می باشند که در فروشگاه ها و مراکز خرید بزرگ، به صورت گروهی و با تعداد مختلف، متناسب با ظرفیت ابنیه در کنار هم قرار، و در نزدیکی ورودی، در مقابل دیدگان برای تمام افراد و به خصوص افراد دارای معلولیت جسمی استفاده می گردد. غالبا در فروشگاه های کوچک در جلوی دید و در فروشگاه های وسیع، با فاصله ۵۰ متر از همه جهات، در مراکز ساختمان ها، با قابلیت دید از تمام ورودی ها طبقات را پشتیبانی می کند.

آسانسورها عموما برای ۲۰ نفر تدارک دیده شده اند و در ظرفیت های بالا و مکان های مهم عمومی، مستلزم فردی مسئول جهت کنترل آن ها می باشد. با توجه به گنجایش ساختمان ها، تا ۶ آسانسور را می توان در مقابل و پشت به هم یا در کنار هم به صورت پیوسته مجاور پله برقی تعبیه نمود. در این راستا اگر ظرفیت انتقال پیوسته جمعیت در ساعت حدودا به ۲۰۰۰ نفر تجاوز نماید، ضرورت وجود پله برقی دو طرفه الزامی است (مرادی، ۱۳۹۰، ص. ۱۵۱).

۳-۴ فضای باز میان ساختمان ها

فضای باز وسط ساختمان ها بایستی از نور کافی برای آمد و شد و تامین نیاز گیاهان و بوته ها برخوردار باشد. بر اساس استاندارد ایالات متحده، نور این فضا ۲۰۰ الی ۵۰۰ لوکس در نظر گرفته می شود. به نقل از بویر، حداقل میزان نور قابل پذیرش برای فضاهای تردد ۱۰۰ الی ۲۰۰ لوکس پیشنهاد می گردد. اما این فضاهای واسط در میان ادارات به شدت ۱۰۰ الی ۲۰۰ لوکس برای حرکت، مورد احتیاج است. توزیع و دریافت نور از الزامات و نگرانی های مرتبط جهت تامین نمودن آسایش بصری می باشد. در این رابطه امکان دارد در نزدیکی پنجره نور به حد وافی وجود داشته باشد، لکن این اندازه از نور برای فاصله های دورتر از پنجره مکفی نباشد (حر، ۱۳۹۶). بنابراین بهرمندی فضاها از نور آفتاب لازمه طراحی درخور می باشد.

۴-۴ مقررات تاسیسات بهداشتی

در محل های کار، گروه های بهداشتی (توالت، دست شویی، غیره) باید به فضای کار نزدیک باشد:

- ۱- فاصله افقی بین محل کار تا لوازم بهداشتی نباید بیش از ۱۵۰ متر باشد.
- ۲- در فروشگاه های بزرگ، فاصله افقی تا لوازم بهداشتی، نباید بیش از ۹۰ متر باشد.
- در فضا های عمومی مانند رستوران، مراکز عمومی و تجاری، باید برای مراجعان و کارکنان لوازم بهداشتی جداگانه پیش بینی شود.
- حداقل تعداد لوازم بهداشتی در فروشگاه ها برای مراجعان مرد و زن ۱ عدد برای ۵۰۰ نفر و برای کارکنان ۱ عدد برای ۲۵ نفر به طور جداگانه به تعداد مساوی در نظر گرفته شود.
- حداقل تعداد لوازم بهداشتی در رستوران ها برای مردان و زنان ۱ عدد برای ۷۵ نفر به طور مساوی جداگانه به تعداد مساوی در نظر گرفته شود.

- هتل و متل (عمومی): ۱ عدد برای ۱۰ نفر احتیاج است.
- در هر اتاق خواب یک، دو یا سه تختی، یک دستشویی، یک توالت، و یک دوش یا وان باید باشد.
- ساختمان اداری: ۱ عدد برای ۲۰ نفر در نظر گرفته می شود (مقررات ملی ساختمان، مبحث ۱۶- مقررات ملی ساختمان (تاسیسات بهداشتی)، ۱۳۹۸).

۴-۴-۱ ضوابط فضای بهداشتی

اندازه افقی تمام شده برای ضلع کوچک تر هر فضای بهداشتی در هیچ شرایطی نباید از ۱۱۰ سانتی متر کمتر باشد. و حداقل اندازه فضای بهداشتی برای استفاده افراد معلول، ۱۵۰*۱۷۰ متر است (مقررات ملی ساختمان، ۱۳۹۷، ص. ۶۷).

۴-۵ اداری

فضاهای اداری می بایست مختص با کاربری محیط اداری طراحی و اجرا گردد. فعالیت های گروهی نیازمند ارتباط و تعاملات کارکنان، در محیط های باز و شلوغ، مشاغل نیازمند تمرکز، در بخش های آرام و ساکت صورت می پذیرد بنابراین فعالیت های کاری گوناگون فضای اخص خود را می طلبد. همین طور ارتباط عملکردها و دسترسی و چینش درست عناصر در داخل آن ها تاثیر مهمی در خوانایی و خلاقیت کارکنان دارد. جداسازی بخش های مختلف متناسب با نیاز به وسیله پارتیشن ها برای اتاق های تودرتو، حریم های بصری و صوتی ایجاد نمود و هم چنین چیدمان میزها به صورت انفرادی و گروهی نقش مهمی در ادراک بهتر فضا و نیز افزایش بازدهی کارمندان با کسب تمرکز بیشتر و یا تعاملات بهتر را در پی خواهد داشت. افزون بر آن قسمت اداری باید فضایی جهت سالن انتظار در دسترس عموم قرار دهد تا نیاز مراجعین بدون ایجاد بی نظمی و هرج و مرج به نحو احسن انجام گیرد (طیسی، ۱۳۹۷).

۴-۶ اقامتی (ویلایی)

در فضای ورودی ساختمان باید امکان ایستادن چند نفر وجود داشته و دارای سطح آزاد و بدون مانعی برابر با حداقل ۱۴۰*۱۴۰ سانتی متر و مساحت لازم آن حداقل ۲ متر مربع باشد.

میان طبقه: مساحت میان طبقه از یک سوم مساحت زیر بنای فضای زیرین آن بیشتر نباشد و ارتفاع آن حداقل ۲۱۰ سانتی متر کمتر نباشد.

پیش آمدگی سایبان یا باران گیر بام به داخل محدوده مالکیت، به میزان حداکثر ۸۰ سانتی متر از حد ساختمان، در صورتیکه ارتفاع زیرین آن از بالاترین نقطه کف زمین حداقل ۲۷۰ سانتی متر می باشد (مقررات ملی ساختمان، ۱۳۹۷، ص. ۳۳-۵۳).

اندازه فضاهای اقامت:

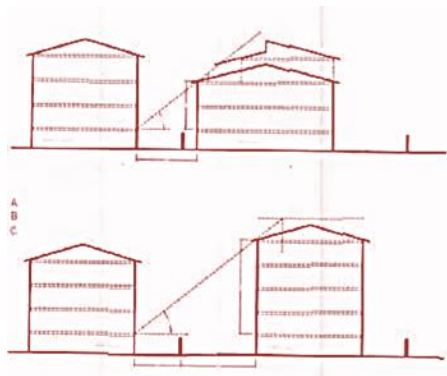
- حداقل ارتفاع فضای اقامت باید ۲۴۰ سانتی متر باشد.
- فضای پذیرایی باید حداقل ۶.۵ متر مربع باشد.
- پاسیو هایی که برای تامین نور و تهویه فضای اقامت یا اشتغال در طبقات پیش بینی می شوند، باید دارای حداقل ۱۲ مترمربع مساحت با حداقل ۳ متر عرض باشند (مقررات ملی ساختمان، ۱۳۹۷، ص. ۳۳-۵۳).

برای اینکه هنگام خوابیدن جای راحت و مناسبی داشته باشیم طول تخت باید ۲۵ سانتی متر بیشتر از قد انسان باشد. با توجه به قد متوسط، دامنه استاندارد تخت می تواند بدین شرح باشد:

۱۹۰*۹۰ سانتی متر، ۱۹۰*۱۰۰ سانتی متر، ۲۰۰*۱۰۰ سانتی متر، ۲۰۰*۱۶۰ سانتی متر و ۲۰۰*۲۰۰ سانتی متر. در اطراف تخت، در اتاق خواب باید حداقل ۶۰ سانتی متر و ترجیحا ۷۵ سانتی متر جای خالی باشد (نویفرت & نویفرت، ۲۰۲۱).

۴-۶-۱ حریم سایه اندازی

حریم سایه اندازی حداکثر طول مجاز ایجاد سایه با زاویه تابش ۴۵ درجه است که یک ساختمان با کشیدگی شمالی - جنوبی برای پلاک همجوار ضلع شمال خود ایجاد می کند، به گونه ای که پنجره پایین ترین طبقه ی مسکونی (عمدتاً طبقه اول) در ضلع شمال در تابش مستقیم نور خورشید در ابتدای دی ماه هر سال قرار می گیرد. این میزان به صورت عام ۶۰ درصد طول پلاک واقع در ضلع شمالی تعیین می شود (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس، ۱۳۹۶، ص. ۵۳).

شکل ۴-۱ حریم سایه اندازی مجاز (مهندسین مشاور نقش جهان - پارس، ۱۳۹۶، ص. ۵۳).

۴-۷ رستوران

ارتفاع تا سقف در یک سالن اصلی غذا خوری با ناحیه کف ارتباط دارد و برای کف های ۵۰ متر مکعب یا کمتر، ۲.۵ متر، کف های بیشتر از ۵۰ متر مکعب، ۲.۷۵ متر، کمتر از ۱۰۰ متر مکعب، ۳ متر یا بیشتر باشد. برای اینکه غذا خوردن راحت و بدون مشکل باشد، یک میز با ناحیه اطراف ۶۰ سانتی متر عرض و ۴۰ سانتی متر ارتفاع لازم است که ناحیه مناسب و مشخصی را بین میزهای مجاور نیز ایجاد می کند. در این میان اندازه ۸۰ تا ۸۵ سانتی متر عرض برای یک میز غذا خوری معمولاً مناسب است. میز های مدور و یا میز های ۶ یا ۸

گوشه با قطر ۹۰ تا ۱۲۰ سانتی متر معمولاً برای ۴ نفر مناسب اند و می تواند ۱ یا ۲ نفر را نیز شامل شوند (نویفرت & نویفرت, ۲۰۲۱).

۸-۴ توقفگاه های خودرو

پارکینگ هایی که برای کاربری های مختلف خدمات رسانی می کنند باید به گونه ای طراحی شوند که در فضای باز به آسانی قابل رویت بوده و تا حد امکان موانع محدود کننده دید ایجاد نشود و دسترسی مناسبی به خیابان داشته و مسیرها نیز از خوانایی بالایی برخوردار باشند در ضمن علائم و تابلو های راهنما با رعایت ترکیب رنگ در موقعیت مناسب به دور از محدودیت دید، سهل کننده ارتباطات و دسترسی ها را موجب شوند. و نیز هرچه اتومبیل ها در فاصله دورتری پارک گردند، جریان آمد و رفت آرام و آهسته صورت پذیرفته و به زنده تر شدن شهر دامن می زند (گل, ۱۳۹۶, ص. ۱۰۰). ضمناً پارکینگ مشترک مهم است تقاضای پارکینگ در زمان های مختلف روز برای استفاده های مختلف به اوج خود می رسد (Clements & Rabianski J. S, ۲۰۰۷J. S,). در این راستا برآوردن نیازهای مذکور از نکات قابل تامل می باشد.

در ازاء هر واحد اقامتی، تجاری، دفاتر اداری اعم از واحد منفرد یا مجتمع، به هر حال در هر شرایطی، تامین دست کم یک واحد پارکینگ ضروری می باشد. در هر محلی پارکینگ ها به شکل مسقف یا به گونه استقرار در فضای آزاد قطعه مالکیت، فراهم می شوند، برای ۱۰ واحد پارکینگ، تامین یک پارکینگ به عنوان پارکینگ انتظار در مجموعه های اداری - تجاری ضروری می باشد (مهندسین مشاور نقش جهان-پارس, ۱۳۹۶).

- ابعاد لازم جهت توقف دو خودرو، در صورتی که کنار یکدیگر قرار گیرند، هر یک ۲.۵ در ۵ متر می باشد. هنگامی که خودروها در طول و پشت سر یکدیگر قرار می گیرند، ابعاد مورد نیاز برای هر یک ۲.۵ در ۶ متر می باشد.

- تعداد فضای توقف مورد نیاز برای افراد معلول در توقفگاه ها بر حسب هر ۲۵ محل توقف خودرو سواری یک عدد می باشد.
- رعایت حداقل ۵ در ۵ متر برای فضای گردش ۹۰ درجه خودرو الزامی است.
- پهنای معبر ورودی در توقفگاه های بزرگ و توقفگاه های عمومی متوسط نباید کمتر از ۵ متر باشد.
- توقفگاه های متوسط و بزرگ باید حداقل دو راه خروج افراد پیاده داشته باشند (مقررات ملی ساختمان، ۱۳۹۷، ص. ۷۰).

۹-۴ محل بازی کودکان

یکی از فضاهایی که بایستی در کاربری های گوناگون برای راحتی والدین در نظر گرفته شود، محل بازی خردسالان و کودکان می باشد. بنابراین، احداث چنین فضاهایی در اراضی مسطح و به دور از سایت های با شیب تند الزامی است. از جهتی زمین های بازی کودکان بایستی در معرض شدید نور آفتاب قرار نگیرد و به لحاظ جریان باد و بارندگی های شدید واری و مذاقه در این اراضی صورت پذیرد (معاونت نظارت راهبردی دفتر نظام فنی اجرایی، ۱۳۹۴).

بازی نقش مهمی در رشد و بالندگی و نیز تخلیه هیجانات کودکان دارد. اهم بخش بازی کودکان چه به صورت انفرادی یا جمعی در محوطه های بیرون از منزل شکل می گیرد چرا که در این محیط ها، کودک اولین تماس مستقل را با دنیای پیرامون خود تجربه می کند. مکان یابی مناسب برای بازی کودکان، جهت کنترل بیشتر، تاثیر مهمی در عدم مزاحمت برای ساکنان آن محل را دارد. با ایجاد پوشش گیاهی و درختان با قابلیت کنترل دید بصری، استفاده از لایه ها و سطوح مختلف همراه با حفظ امنیت کودکان و تنوع بازی ها برای سرگرمی بیشتر از عوامل مهمی هستند که می بایست در طراحی مورد توجه قرار گیرد (نوذری، ۱۳۸۳).

در مجاورت محل بازی کودکان، مکانی برای استراحت و نظارت خانواده ها می بایست تعبیه شود. و وسایل

مورد نیاز کودکان و خلق فضای پویا، باید همسو با فعالیت های جسمی و حرکتی و رشد خلاقیت و استعدادهای آنان همراه باشد.

فصل ۵ : مشخصات جغرافیایی و اقلیم کیلان

۵-۱ سامانه زمینه و ساختگاه (موقعیت جغرافیایی استان)

استان گیلان، یکی از استان های شمالی کشور است که ۱۴۰۴۲ کیلومتر مربع مساحت دارد. این استان در محدوده جغرافیایی عرض شمالی ۳۶ درجه و ۳۴ دقیقه تا ۳۸ درجه و ۲۷ دقیقه و طول شرقی ۴۸ درجه و ۵۳ دقیقه تا ۵۰ درجه و ۳۴ دقیقه واقع شده است. این استان شامل قسمتی از جلگه های ساحلی جنوب غربی دریای خزر و کوهپایه های تالش و نیمرخ شمالی البرز است. طول استان از شمال باختری به جنوب خاوری ۲۳۵ کیلومتر و پهنای آن از ۲۵ تا ۱۰۵ کیلومتر متغیر است. رشته کوههای البرز با ارتفاع متوسط ۳۰۰۰ متر همانند دیواری در باختر و جنوب گیلان کشیده شده و این منطقه جزء از راه دره سفیدرود، راه جاده ای دیگری به فلات مرکزی ایران ندارد. (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۳)

۵-۱-۱ شریان های ارتباطی مهم

توجه به شریان ها و محورهای ارتباطی زمینی و هوایی از اهمیت ویژه ای برخوردار است، چرا که بیشترین نقل و انتقالات و جابجایی های بازدیدکنندگان و مسافران از طریق این راه ها، بالاخص محورهای زمینی صورت می گیرد. از این منظر استقرار ساختگاه در نزدیکی آزادراه تهران- رشت، دسترسی ریلی بسیار نزدیک به مجموعه و دسترسی آبی به مهم ترین بنادر از نقاط مثبت جهت کشش مسافران به سمت خود می باشد. و در این باب مهیا نمودن تسهیلات، عناصر موثر گردشگری و اقامتی در پاسخدهی مناسب به نیازهای مسافران اهمیت مهمی خود از نشان می دهد.

شکل ۵-۱ محوره‌های اصلی ارتباطی گردشگری استان گیلان (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۶۲)

۵-۱-۲ استان گیلان به لحاظ جایگاه در منطقه

استان گیلان به علت موقعیت ممتاز ملی و فراملی و غنی از منابع طبیعی و سرسبز جنگلی، همجواری با مرکز سیاسی و استان های اطراف خود به لحاظ منحصر به فرد بودن هر یک در بخش های خاص و دسترسی مستقیم به بزرگترین دریاچه جهان، استقرار در میان کریدورهای بین المللی ترابری و وجود منطقه آزاد بندر انزلی در رشت، موجب تقویت وفاق و ارتباطات اجتماعی و اقتصادی دریایی با کشورهای پیرامون شده است (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷)

۵-۱-۳ نکات مهم اقلیم معتدل خزری

در مناطق معتدل شمالی، آزادی عمل و حق انتخاب بالاتری در بکارگیری فرم و اشکال گوناگون وجود دارد. امتداد محور طولی و کشیدگی ابنیه در اقلیم معتدل و مرطوب شرقی - غربی و به صورت پلان های مستطیلی می باشد. به بیانی دگرمطلوب ترین جهت ساختمان ها در مواجه با نور آفتاب شرقی - غربی و با چرخش ۱۷.۵ درجه مایل به جنوب شرقی می باشد (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۴، ص. ۱۲۷).

از بهر اقلیم پربارش منطقه، برای محافظت اتاق ها در برابر باران و تامین فضایی نیمه بسته اطراف اتاق ها جهت استفاده مفید از فضای بیرون و داخل، ایوانک هایی عریض دورتادور اتاق ها یا در برخی جبهه ها به صورت سرپوشیده اجرا می شود. و همین طور با توجه به رطوبت بالا و اختلاف حرارت درجه کم منطقه از مصالح با ظرفیت حرارتی کم در بنا بهره گرفته می شود. در صورت بهره جویی از متریال سنگین، می بایست ضخامت آن در حداقل میزان بکار گرفته شود (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۴، ص. ۸۷). از نکات قابل تامل دیگر، در نظر گرفتن بنا در سطحی بالاتر از زمین، با مقصود جریان هوا و عدم راه یابی رطوبت به بدنه و داخل ساختمان و نیز بهره کافی از نفوذ باد در ایجاد تهویه طبیعی به داخل بنا، به علت افزایش ارتفاع ساختمان می

باشد (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۴، ص. ۱۲۹). در نهایت به علت وجود لایه بیرونی شفاف و ایوان در نما و استقرار بنا بر روی بلندی، حس تعلیق و سبکی کل ساختمان را تداعی می کند (مهرافر، ۱۳۹۴).

در این اقلیم معتدل، برجسته ترین عوامل تاثیر گذار بر معماری، رطوبت بالای هوا و بارندگی زیاد را می توان برشمرد. واکنش مثبت به آنها، و ارائه راهکارهای مناسب در راستای ایجاد کوران در فضاهای داخلی متناسب با جهت وزش باد، در جهت دستیابی به الگوهای درخور اقلیمی و اصول حاکم بر آنها از مهم ترین مسائل می باشد. ز قبیل پراکندگی و سازمان دهی غیر متمرکز ابنیه در بافت.

امروزه همزیستی با شرایط طبیعی و اقلیمی، گستردگی و پراکندگی فضاها و بناها، بافت باز و غیر متمرکز و ساخت محوطه با دیوارها، پرچین های کوتاه و پوشش گیاهی وسیع سرآغاز و ادله محکمی در انعکاس اقلیم منطقه می باشد. می باشد. از سوی دیگر به علت اقلیم معتدل و بارش فراوان، معماری با ویژگی های خاص شکل می گیرد، که برونگرایی، طبیعت گرایی، عملکرد گرایی مناسب، شفافیت و سبکی و سادگی در حجم و پلان از مهم ترین خصایص آن می باشد. ظرافت و سادگی به کامل ترین حد خود دست می یابد و نیز قالب و پیکره بناها در نهایت بی آلاشیی احداث می شوند (مهرافر، ۱۳۹۴)..

۵-۱-۴ تاثیر آفتاب بر پوشش سبز

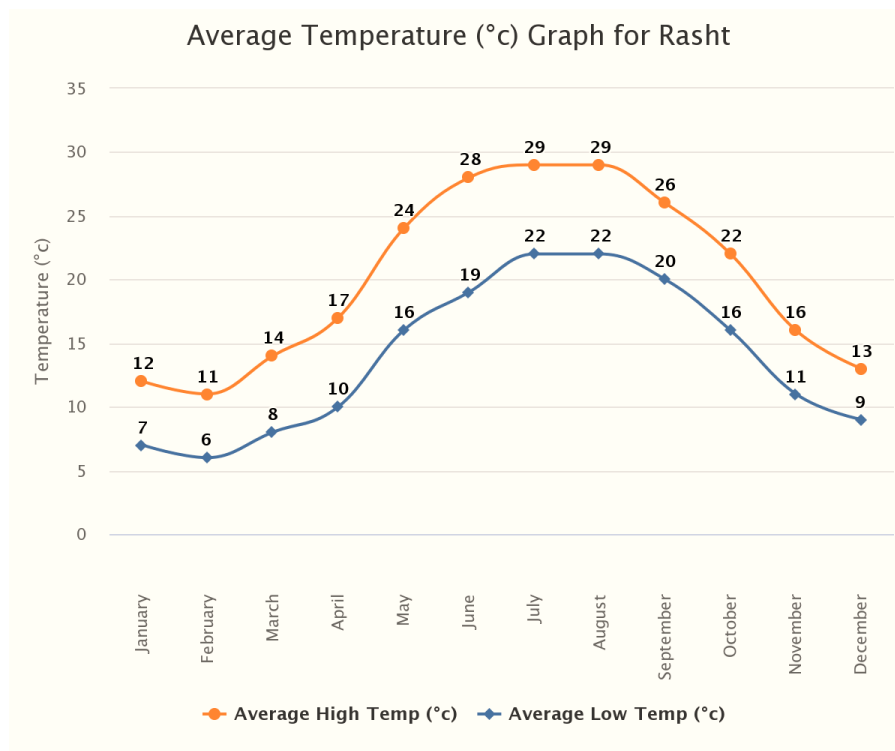
درجه حرارت سطح آفتاب خورده چمن دمای ۱۰ الی ۱۴ درجه نسبت به سطح خاک سردتر، و همین گونه دمای زیر درختچه و درختان نسبت به دمای سطح فوقانی آنها کمتر می باشد (اخترکاوان & صدیق، ۱۳۹۱، ص. ۴۷). بدین منظور می بایست، از گیاهان مناسب در جبهه های تابش شدید خورشید در راستای کاهش دمای محیط در تابستان بهره مند شد. همچنین برای کاهش تاثیرات باد مزاحم از جبهه شرق، درختان همیشه سبز بیشترین کارایی را دارند.

۲-۵ نظام زیست محیطی

۱-۲-۵ دما

از جمله خصوصیت های مهم این مرزو بوم ترازینه و اعتدال درجه حرارت می باشد. دمای هوا در روزهای گرم تابستان غالبا بین ۲۵- ۳۰ درجه سانتی گراد می باشد و شب ها حدود ۲۰ تا ۲۳ درجه سانتی گراد و نیز در زمستان عموما بالای صفر است (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۴). همان طور که مشخص است دما یکی از ممیزه های برجسته این اقلیم می باشد. با عنایت به آب و هوای معتدل در تابستان و زمستان، به طور میانگین اختلاف دمای شبانه روز کم می باشد. و به طور کلی، همان طور که در نمودار نمایان است، اختلاف فاحشی بین دو نمودار وجود ندارد. در کل میانگین دما در زمستان و تابستان غالبا بین ۶ الی ۲۹ درجه متغیر می باشد.

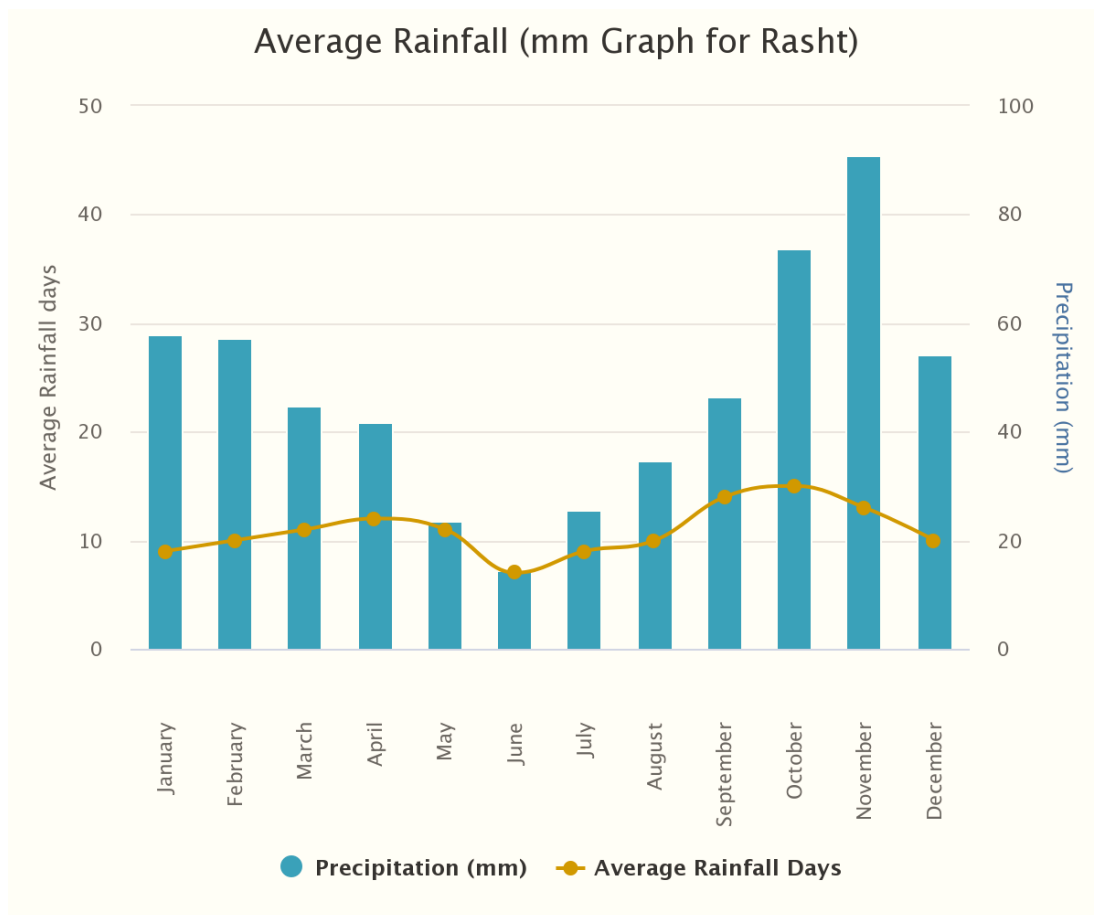
از دیگر مشخصه های این اقلیم نسبت اضلاع و شکل ساختمان حدودا ۱:۱/۶ لحاظ می شود، و با کشیدگی شرقی غربی و مخیر در طراحی فرم های آزاد، تابش آفتاب را در بهترین حالت بهینه جذب می نماید (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۲). تا در زمستان با دریافت نورخورشید دمای محیط به تعادل برسد و از حداقل فوت انرژی بهره مند شد.

شکل ۵-۲ میانگین دمای رشت (منبع: worldweatheronline.com)

۵-۲-۲ بارش

از شاخصه های مهم دیگر این اقلیم، بارندگی فراوان و در تموز، خود را به صورت رگبار نمایش می دهد (کسمایی, اقلیم و معماری, ۱۳۸۴). از اهم عناصر اقلیمی متناسب با اقلیم معتدل و پاسخ به این شرایط بام شیبدار می باشد، که به رغم عنصری مناسب در برابر اقلیم، در قالب عنصر هویتی و بوم گرایانه در منطقه نقش آفرینی کند. (یاران & مهرانفر, ۱۳۹۲, ص. ۱۰). در این حیطه بارش باران به صورت میانگین و مطابق با نمایش نمودار در پاییز افزایش چشم گیری دارد و به بالاترین میزان خود دست پیدا می کند. از اواخر بهار رفته رفته به میانگین بارندگی افزوده می شود و در پاییز، به خصوص پایان فصل تعداد گردشگران به طور چشم گیری کاسته می شود.

شکل ۵-۳ میانگین بارش باران در شهر رشت (منبع: worldweatheronline.com)

۵-۲-۳ باد

به نقل از رازجویان باد نمونه ای از کیفیت های برداری، با دو مشخصه است: جهت و سرعت. اگر دمای هوا و زمین در همه قسمت ها یکسان بود، هیچ دلیلی برای حرکت هوا و تولید باد وجود نداشت. علت اصلی تفاوت بین قسمت های مختلف دمای زمین است که به دلیل زاویه تمایل زمین نسبت به خورشید پدیدار می شود (Razjouyan, ۲۰۰۹). در طراحی ساختمان، باد نقش عدیده ای در جهت گیری ابنیه و محوطه اطراف ایفا

می کند. بدین سبب، باد مزاحم و باد مطلوب باید در طراحی کنترل شوند، تا در زمستان باد مزاحم، منجر به تامین انرژی بیشتر جهت تامین گرمایش بیشتر فضا نگردد. همین گونه تهویه مناسب فضا، منوط به وزش نسیم مطلوب، محیط زیست پذیری را ایجاد می نماید (یاران & مهرانفر، ۱۳۹۲). در این اقلیم جهت گیری ساختمان ها به سوی وزش های مطلوب باد می باشد و بام شیبدار در بیشتر بناها به چشم می خورد (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۲).

استقرار ابنیه در موقعیتی بالاتر از سطح زمین به رغم کنترل میزان رطوبت خاک باعث تقویت و تشدید نیروی باد در راستای تهویه مطلوب تر می گردد (مظفری، ۱۳۹۰). درختان و درخچه ها و پوشش نباتی هنایش و اثر بخشی زیادی در کنترل و هدایت باد و همین طور در مقابل آفتاب دارد. همین طور نوذری بیان می دارد که در مقابل بادهای غالب مزاحم از سد های بادگیر، سایه بان ها، کاشت نباتات و درختان سازگار و معقول در محل های مورد نیاز، به عنوان بازدارنده باید استفاده نمود (نوذری، ۱۳۸۳).

به دلیل گرمای زیاد در فصل بهار و تابستان در ۶ ماه از سال نیازمند سایه بوده و برای تهویه و کوران هوا در داخل فضا، ۲ الی ۴ ماه نیاز مبرم به تعدیل شرایط می باشد (طاهباز & جلیلیان، ۱۳۹۰). بدین منظور ممانعت از بادهای مزاحم در فصول زمستان، و اجازه ورود نسیم مطلوب به بهترین نحو به ساختگاه، با ازم گشایی و گستردگی در بناها اتفاق می افتد.

۵-۲-۳-۱ جهت وزش باد

همان طور که در اشکال زیر مشخص است، باد مطلوب در تابستان از جبهه شمال و شمال شرقی رشت را فرا می گیرد. و در همین راستا در مقابل باد غالب با جهت وزش از سمت غرب استان، می بایست تدابیری اندیشیده شود.

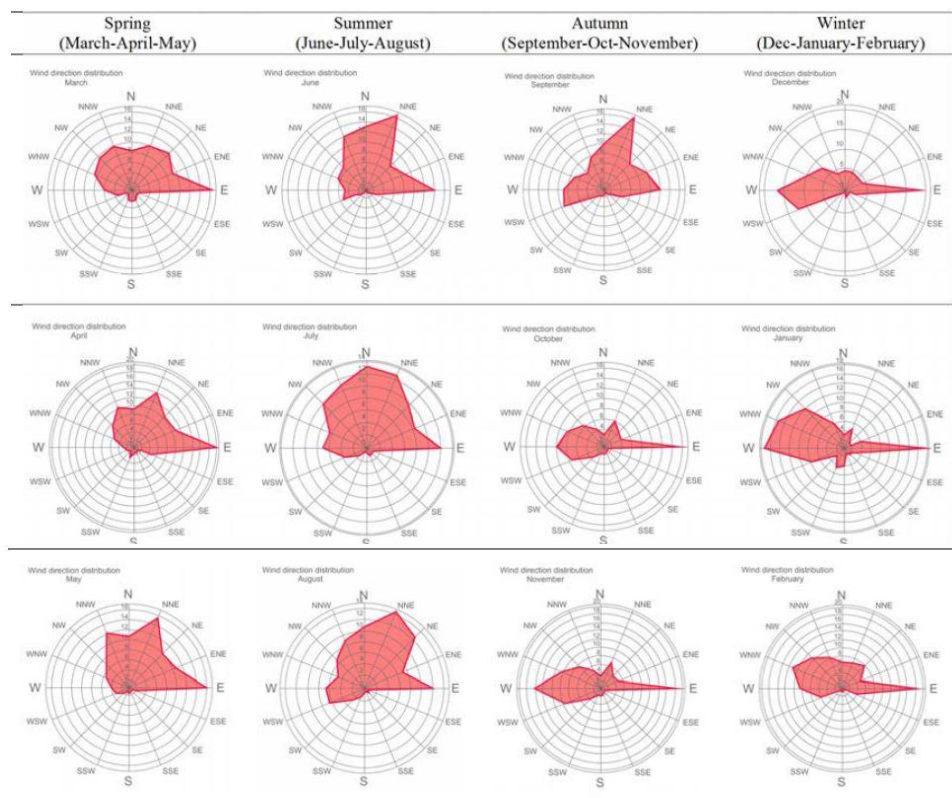
اطلاعات آماری باد طی پنج سال گذشته (۲۰۱۶ به قبل) در جدول ذیل نشان داده شده است.

Month of year	Jan 01	Feb 02	Mar 03	Apr 04	May 05	Jun 06	Jul 07	Aug 08	Sep 09	Oct 10	Nov 11	Dec 12	Year 1-12
Dominant wind direction	◀	◀	◀	◀	◀	▶	▶	▶	▶	◀	◀	◀	◀
Wind probability $>= 4$ Beaufort (%)	10	6	6	4	3	2	2	1	1	5	4	3	3
Average Wind speed (kts)	6	6	6	6	6	6	6	6	5	6	5	5	5

شکل ۵-۴ اطلاعات آماری باد (Abdollah Baghaei Daemei, ۲۰۱۸)

۲-۳-۲-۵ گلباد

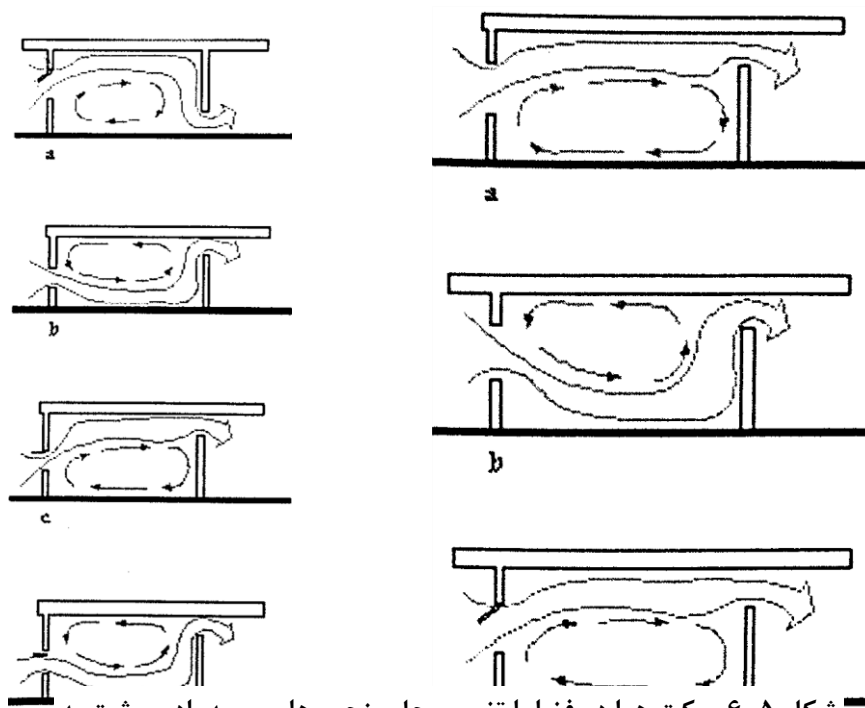
برای دریافت آمار و اطلاعات مناسب در مورد باد، از حاصل ضرب سرعت در میزان دفعات وزش جریان باد، با احتساب اندازه و معیاری روی محورهای جغرافیایی بدست آورد (اخترکاو و صدیق, ۱۳۹۱). که نمودار صفحه گلباد آن در سال ۲۰۱۶ به گونه ۱۶ جهتی برای دوازده ماه تصویر شده است.

شکل ۵-۵ گلباد باد (Abdollah Baghaei Daemeia, ۲۰۱۶)

۵-۲-۳ تأثیر جهت و نوع بازشوی پنجره در حرکت باد

زمانی که باد مایل به عرصه زندگی می وزد، بزرگی پنجره های رو به باد، تشدید جریان هوا را در پی خواهد داشت. با اطلاع از موقعیت، نحوه چرخش و باز شدن پنجره ها و در نظر گرفتن سایه بان ها به صورت ثابت و متحرک، مسیر حرکت جریان هوا را به سهولت می توان در ایجاد کوران و تهویه داخل فضاها تغییر حاصل نمود، تا آرامش، آسایش و کیفیت فضا و زندگی ساکنان را ارتقا داد. در زیر با مقصود ورود جریان هوا به داخل ابعاد اتاق، اشکال نشان دهنده ی ارتفاع، موقعیت ورودی و خروجی هوا و نقش سایه بان را به خوبی نمایش می دهد (کسمایی، ۱۳۸۴). بعلاوه در اتاق ها و فضاهای بسته ای که صرفا دارای تهویه یک طرفه می باشند، در خارج و بین دو پنجره، می توان فشار مثبت و منفی ایجاد کرد، بدین صورت که تیغه می بایست در یک طرف هر پنجره واقع شود، که این عوامل منتج به رانش زیاد باد به داخل فضا می گردد و تهویه هوا بهتر انجام می پذیرد (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۴)

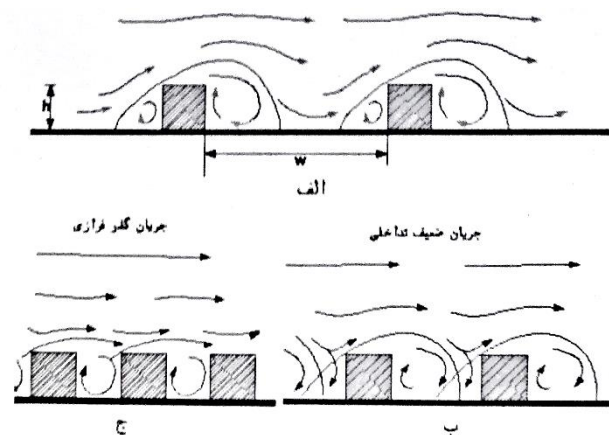

شکل ۵-۶ حرکت هوا در فضا با تغییر محل پنجره های رو به باد و پشت به باد

باد (کسمایی، ۱۳۸۴، ص. ۷۴)

۵-۲-۳-۴ الگوی حرکت باد

اگر بخشی از ابنیه یک شهر را در نظر بگیریم که به صورت منفک در فاصله ای با بلندی گوناگون از هم مستقر شده اند، اگر نسبت ارتفاع ساختمان به فاصله آن ها، کمتر از ۰.۴ متر یا در بناهای ردیفی از ۰.۳ متر کمتر باشد، مدل شکل گیری جریان هوا میان آن ها همانند شکل زیر می باشد (اخترکاو و صدیق، ۱۳۹۱، ص. ۵۳) (شکل ۲۹، الف). پس می توان اظهار کرد جریان باد در میان ابنیه طراحی شده باید به سهولت حرکت کند، و مدل پیچیده ای شکل نگیرد تا موجب آزار مخاطبین گردد.

شکل ۵-۸ رژیم جریان هوا در نظام هندسی مختلف شهرها (اخترکاو و صدیق، ۱۳۹۱، ص. ۵۳)

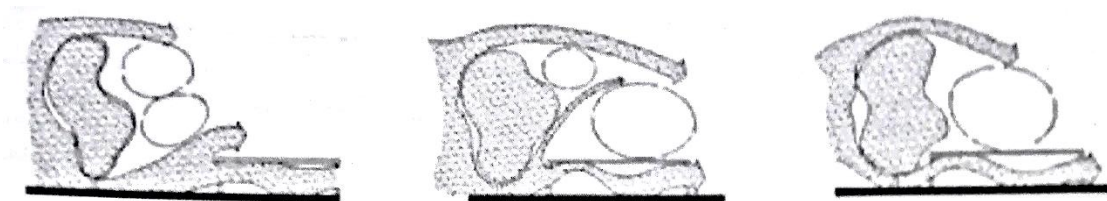
موقعیت جایگیری ساختمان ها در سایت و و فواصل میان آن ها با موانع بادشکن می تواند در امتداد محدوده استحفاظ شده جریان حرکت باد را تغییر و سرعت آن را کاهش یا افزایش دهد. در این میان اهتمام ورزی به جهت وزش باد نیز بسی تاثیر گذار است (اخترکاو و صدیق، ۱۳۹۱، ص. ۶۱) ..

شکل ۵-۷ نحوه جریان باد نسبت به موقعیت بادشکن و یک درخت (اخترکاو و صدیق، ۱۳۹۱، ص. ۶۱)

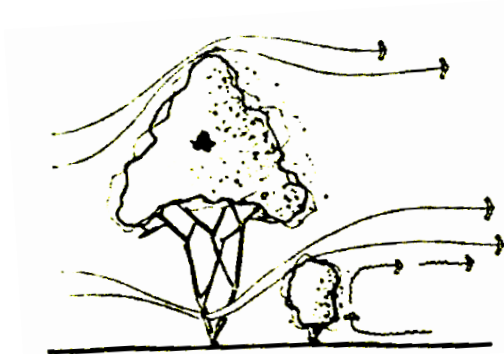
۵-۲-۵ تاثیر چتر درختان بر جریان هوا

حجم توده شاخ و برگ درختان در بیرون از پنجره و نمای بناها، باعث ایجاد انحراف در حرکت وزش باد به طرف فوقانی بنا، از طریق کاستن از فشار در فرود آمدن باد می شود. اگر درخت در فاصله نزدیک به پنجره نما واقع شده باشد هوا در داخل فضا زیر سقف به حرکت در می آید و اگر فاصله میان چتر درخت و ساختمان زیاد باشد، انحراف جریان باد زیادتر گشته و از ساختمان جدا می گردد. تصاویر گویای برخورد وزش باد با توده درختان که منتج به فزونی سرعت باد می شود (اخترکاوان & صدیق، ۱۳۹۱، ص. ۶۴) ..

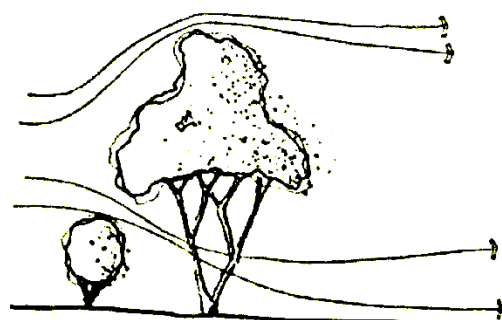

شکل ۵-۹ درخت به ترتیب از راست به چپ در فاصله های ۱.۵، ۳، ۹ متری از ساختمان (اخترکاوان & صدیق، ۱۳۹۱، ص. ۶۴)

افزون بر موارد مزبور کاشت بوته ها و درختچه ها در جهت رو به باد درختان، موجب تقویت سرعت باد می گردد، و اگر بوته ها و نهال ها در جبهه جلو درخت و پشت به باد باشند، ایجاد ناحیه آرام به دور از ادی های در هم پیچیده می شود (کسمایی، پهنه بندی و راهنمای طراحی اقلیمی، اقلیم معتدل و مرطوب (استان های گیلان و مازندران)، ۱۳۸۸، ص. ۱۷۵)

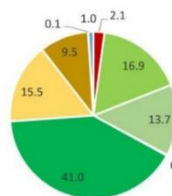
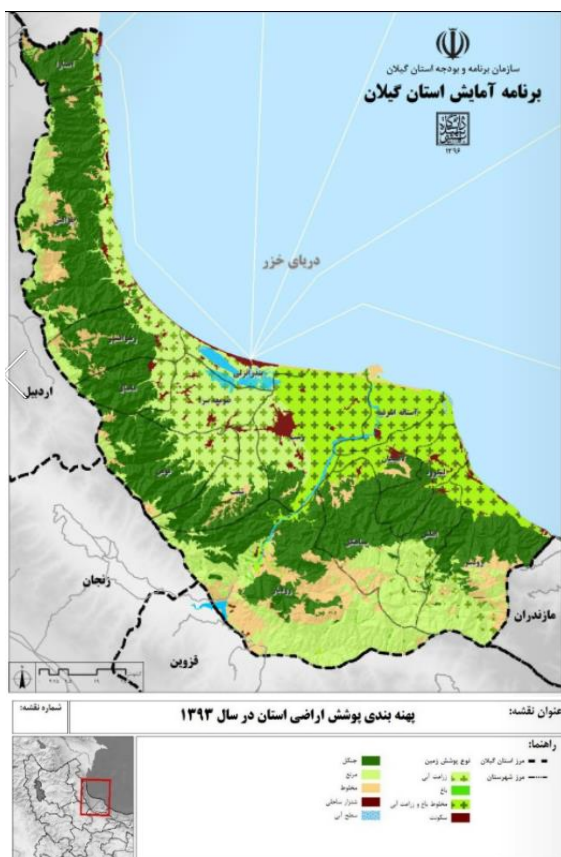
شکل ۵-۱۱ ایجاد منطقه ی آرام با قرار دادن بوته ها در سمت پشت به باد درخت (کسمائی، ۱۳۸۸، ص. ۱۷۵)

شکل ۵-۱۰ تشدید سرعت باد به واسطه قرار دادن بوته ها در سمت رو به باد (کسمائی، ۱۳۸۸، ص. ۱۷۵)

۳-۵ وضعیت پوشش اراضی گیلان در سال ۱۳۹۳

بر اساس بررسی های به عمل آمده زمین های زراعی و باغ ها پهنه ای حدود ۴۳۲۲۴۶ هکتار می باشد و سهم آن بالغ بر ۳۱ درصد از کل مساحت اراضی استان را تشکیل می دهد (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان،، ۱۳۹۷). مبتنی بر همین آمارها توجه به محیط زیست و حفظ شاخصه های اصلی منطقه برای بازتاب خصایص استان در چشم مسافران ضروری می باشد.

نوع پوشش	مساحت	سهم از مساحت
مستقیم	۳۰۰,۶۸	۲,۱
کشت آبی	۳۳۷,۱۲	۱۶,۹
مخلوط باغ و کشت آبی	۱۹۲۸,۰۳	۱۳,۷
باغ	۲۱,۲۹	۰,۲
چمن	۵۷۵۳,۳۵	۴۱,۰
مرع	۲۱۸۲,۳۶	۱۵,۵
مخلوط	۱۲۳۷,۷۴	۹,۵
ساحلی	۷,۲۵	۰,۱
آبی	۱۳۷,۸۰	۱,۰
جمع کل	۱۴۰,۴۱	۱۰۰

شکل ۵-۱۲ پهنه بندی پوشش اراضی استان
گیلان در سال ۹۳ (سازمان برنامه و بودجه استان
گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۶۷-۶۸).

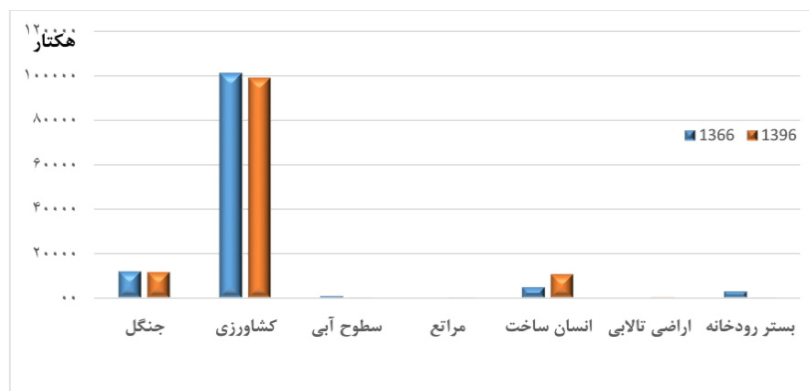
نمودار ۵-۲ مساحت و سهم پوششی اراضی در استان (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان)، ۱۳۹۷، ص. ۶۷-۶۸).

۴-۵ مساحت کاربری های شناسایی شده شهرستان رشت در ۳۰

سال گذشته

با توجه به پیشرفت های اخیر، توسعه های انسان ساخت، مطابق جدول و نمودار اراضی و گسترش عرصه های مسکونی، رشد ۵۰ درصدی را در ۳۰ سال گذشته تجربه کرده است که یک معضلی عظیم برای همه جوامع

قلمداد می شود. لذا کنترل و مدیریت مدون و عملگرایی مطلوب را برای تحولات گسترده نیازمند می باشد. در استان گیلان نیز جلوگیری از رشد بی رویه اراضی مسکونی در برنامه مدیران باید گنجانده شود (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان،،، ۱۳۹۷، ص. ۳۲۰)

نمودار ۵-۵ مساحت کاربری های شناسایی شده در شهرستان رشت (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان،،، ۱۳۹۷، ص. ۳۱۶)

۵-۵ جمعیت استان گیلان

اطلاع از جمعیت منطقه، شیوه پراکنش فضایی، نحوه اداره و مدیریت تراکم بافت مناط و اساس برنامه ریزی و تصمیم های درست در راستای نیل به توسعه و پیشرفت همه جانبه کشور را می طلبد. مدیران و متدبران با اتکاء به آمار و ارقام، شهر ها و استان ها را از توسعه های بی رویه و تحولات اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و کالبدی سازماندهی و سیاست گذاری و سازماندهی نمایند (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان،،، ۱۳۹۷). شایان ذکر است، طی سرشماری های به عمل آمده، در گیلان و در کل کشور تحولات جمعیت، روند صعودی را نشان می دهد. اما این رشد جمعیت هم در استان گیلان و هم در سرتاسر کشور از سال ۱۳۶۵ روند کندی را در پیش گرفته است.

۵-۵-۱ تراکم نسبی جمعیت

"در سال ۱۳۹۵ تراکم نسبی جمعیت استان گیلان ۱۸۰ نفر در هر کیلومتر مربع بوده که از این نظر رتبه سوم در کشور را داراست. در این میان رشت با ۷۸۱ نفر در کیلومتر مربع و رودبار با ۳۷ نفر در کیلومتر مربع به ترتیب بالاترین تراکم و پایین ترین تراکم را در استان دارند" (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان س.، ۱۳۹۷، ص. ۳۶). بر همین اساس ساخت توده های فضایی و توزیع مناسب فعالیت ها در اراضی پیرامون شهرستان رشت، جهت تراکم زدایی و دستیابی به تراکم متعادل تر، باید در برنامه ریزی های توسعه شهری گنجانده شود. مجهز نمودن محله و مناطق مختلف شهری و استانی به خدمات متنوع رفاهی، آسایشی، اجتماعی و... سبب جذب گردشگران داخلی و خارجی، با مقصود حصول درآمد و بازاریابی و اشاعه و ترویج فرهنگ در پهنه فرا ملی می شود.

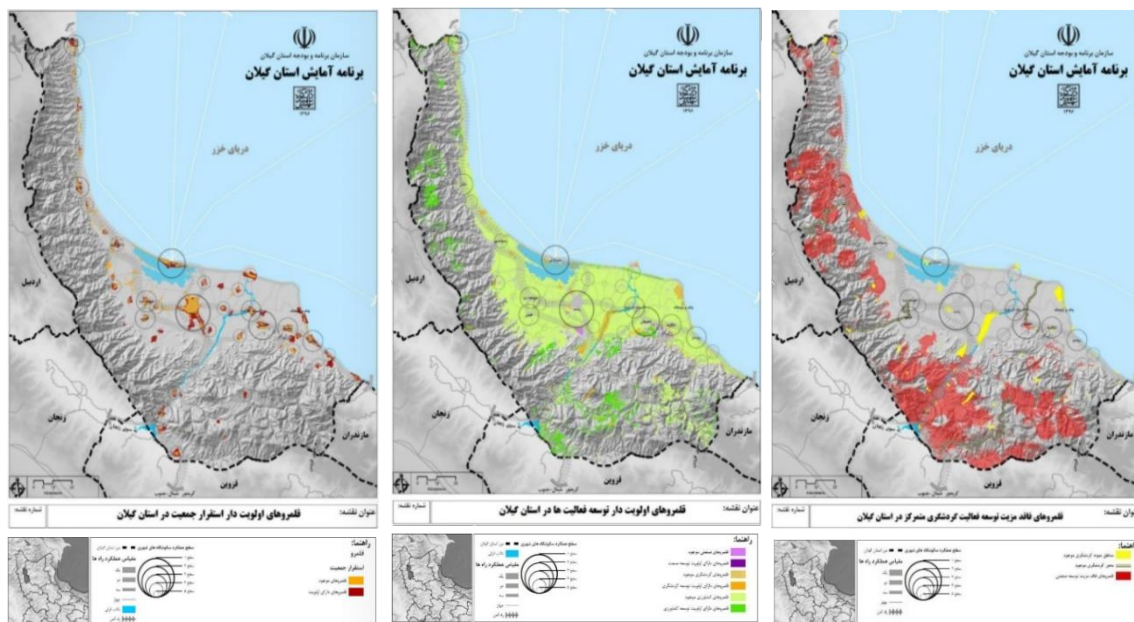
۵-۵-۲ چشم انداز جمعیت در آینده

۵-۵-۲-۱ قلمروهای اولویت دار توسعه فعالیت

یکی از اولویت های اصلی برای چشم انداز آینده، فعالیت گردشگری بر مبنای تاب آوری و توان بوم شناختی است که می بایست مورد توجه واقع شود. گستره هایی که دارای بیشترین وسع بوده و در اوضاع فعلی کارکردهای غیر منطبق و ناهمسان بر آنها واقف شده است ضروری است در گسترش فعالیت های گردشگری و صنعت، بازنگری صورت گرفته و توجه بیشتری به حفظ منابع طبیعی، اراضی زراعی و باغات انجام پذیرد.

۵-۲-۲ قلمروهای اولویت دار استقرار جمعیت

از مسائل حائز اهمیت دیگر، تعیین و آگاهی از پهنه های استقرار مناسب انبوه جمعیت در آینده، بر حسب توان اکولوژیکی آن منطقه است. به رغم شناخت گستره های دارای تاب آوری بوم شناختی، مذاقه در زیر ساخت های امکاناتی و خدماتی در محدوده های انتخابی در اولویت می باشد. که در اشکال زیر محدوده های استقرار جمعیت در پهنه ای مورد نظر مشخص شده است.

شکل ۵-۱۴ قلمروهای اولویت دار استقرار جمعیت در استان گیلان

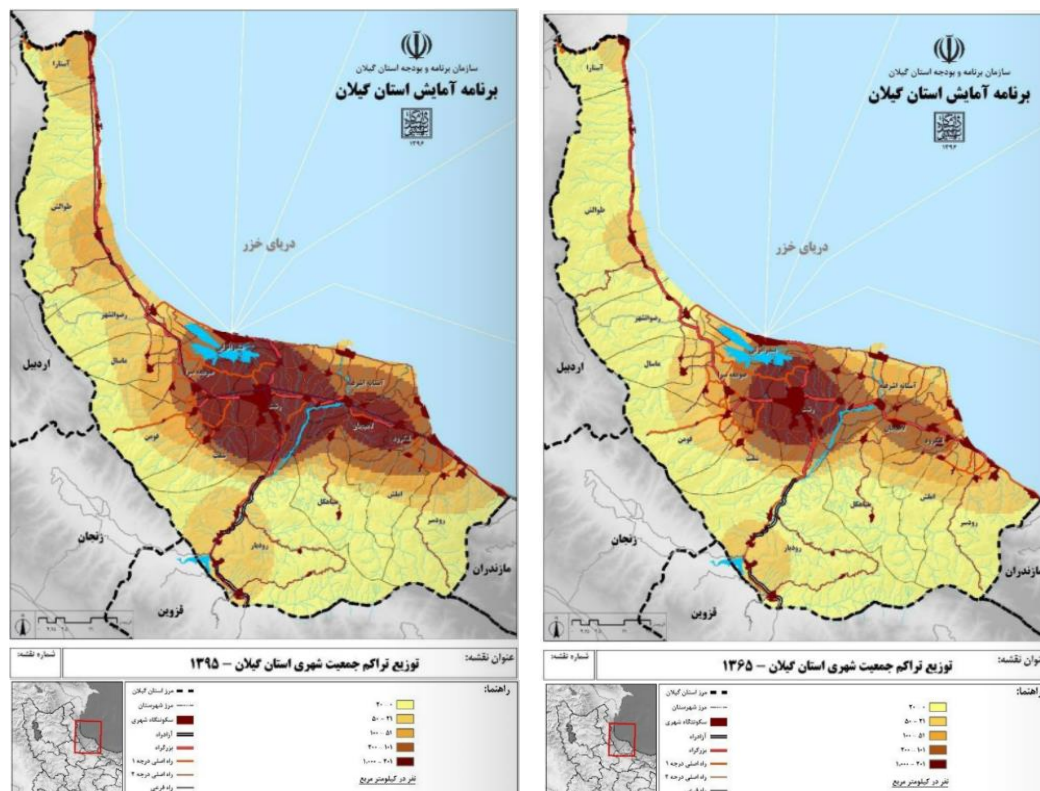
شکل ۵-۱۵ قلمروهای اولویت دار توسعه فعالیت ها در استان گیلان

شکل ۵-۱۶ قلمروهای فاقد مزیت توسعه فعالیت ش (متمركز) در استان گیلان

(سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، س.، ۱۳۹۷، ص. ۲۹۶)

در طول دوره ۱۳۶۵-۱۳۹۵ جمعیت شهرهای پرجمعیت، با تغییرات جمعیتی بیشتر و شهرهای کوچک تر با تغییرات جمعیتی اندک روبرو هستند. در این کریدور آهنگ افزایش جمعیتی تمرکز در مرکز کانونی شهر را

می‌طلبد. تا با مرکزیت خود، شهرهای استان را با امکانات ارتباطی مناسب تحت کنترل خود در آورد (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، س. ۱۳۹۷، ص. ۲۸۵). در همین حوزه رشت با تغییرات جمعیتی زیاد بایستی تطور و تحولاتی در فراهم سازی بستر و ارزیابی کریدورهای درخور برای توسعه به وجود آورد.

شکل ۵-۱۸: تطور توزیع تراکم جمعیت شهری استان گیلان سال ۱۳۶۵ و ۱۳۹۵
(سازمان بودجه و برنامه ریزی استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۵۶، ۶۰)

۵-۶ شاخص روابط اجتماعی در گیلان

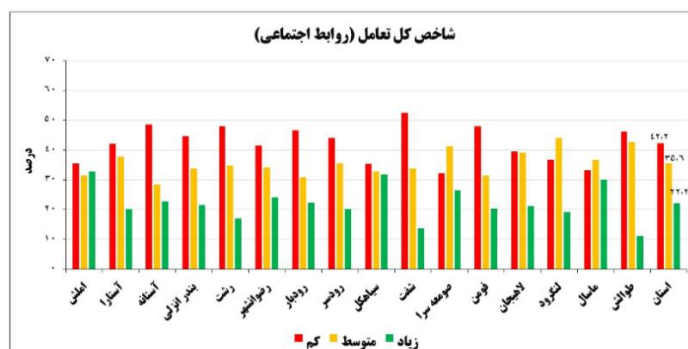
با پیشرفت و توسعه روز افزون شهرنشینی و گسترش ناموزن جمعیت در ابعاد و مقیاس های گوناگون سبب شکل گیری محیط ها و حوزه های متفاوت گشته و معماری معاصر را با چالش های جدی روبرو کرده است.

زندگی شهری در این جایگاه با تزلزل روابط اجتماعی، کاهش و شکننده شدن ارتباطات و تعاملات در میان مردم، کشمکش هایی را برای معماری معاصر به دنبال داشته است. از این سو همیاری و روابط معتمدانه کاهش، در قبال آن غریبگی و دوری از یکدیگر افزایش یافته است و تمام این مسائل موانعی جدی برای رشد و ترقی شهرها قلمداد می گردد. طراحی مجموعه چند عملکردی با گام نهادن در حل این قبیل مشکلات و تا حدی پایان دادن به وضعیت نابسامانی شهرها، جهت ارتقای کیفیت زیستگاه و زندگانی اقشار مختلف دامن می زند.

در رشت به طور کلی نبود بستر مناسب برای رشد خلاقیت، فقدان فضاهای نشاط آور، کمبود پویایی و تحرک در محیط های شهری، محیط های ناامن را پدید می آورد. احیاء فرهنگ بومی، ترویج هنر، توسعه بازار فرآورده های فرهنگی، افزایش فضاهای تفریحی و هنری مبتنی بر ذائقه ها و سلاقی مختلف باعث پررنگ نمودن حضور افراد در اجتماع شده، و زمینه سازی برای رشد جشنواره ها و رویش بازارچه های محلی تامین شرایط مناسب برای ایجاد موقعیت های شغلی فعال مختص زنان در جامعه، که منجر به اعتماد و تامین امنیت محیط های اجتماعی نیز می گردد (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان س.، ۱۳۹۷، ص. ۴۱).

بعلاوه تعامل در خانواده ها عمیق ترین سطح را در بر دارد. بعد از آن به ترتیب تعامل در خویشان، همشهریان و غیر همشهریان ملاک شاخص تعامل در نظر گرفته می شود. هر چه ابعاد تعاملات در سطح وسیع تر از محیط خانواده اتفاق افتد بازگو کننده دارایی اجتماعی بالاتر آن جامعه است و بالعکس. اطلاعات بدست آمده نشان از شاخص تعامل ضعیف در استان گیلان است. به گفته ای بهتر ارتباطات اجتماعی به میزان ۴۲.۲ درصد در سطحی پایین برآورد می شود (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان س.، ۱۳۹۷، ص. ۵۹). همان طور که نتایج بدست آمده نشان می دهد رشت نیز در جایگاه ضعیف و وضعیت نامطلوبی از اعتماد، روابط اجتماعی در میان ساکنان قرار دارد، از این نگاه نیازمند تمهیدات لازم و تامین زیر ساخت های مقبول پایداری

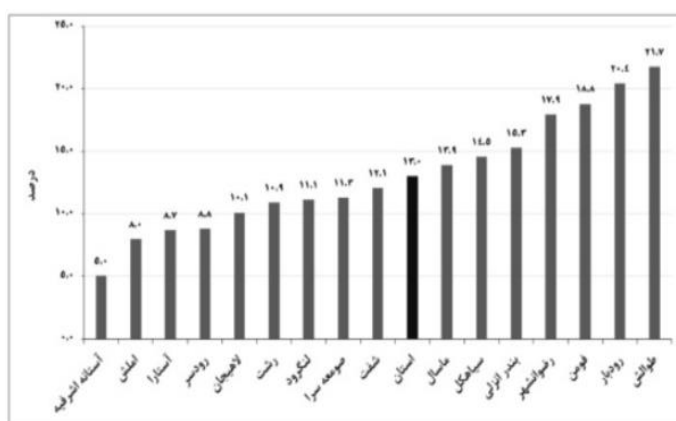
است.

نمودار ۵-۱۰ شاخص کل تعامل (روابط اجتماعی) (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان س.، ۱۳۹۷، ص. ۵۹)

۷-۵ امنیت

شهرستان رشت نسبت به شهرهای دیگر استان گیلان حائز رتبه ششم به لحاظ رشد جرایم و مشکلات بوده، که نشان از سالمی و ایمنی بالاتر شهر رشت نسبت به شهرهای پیرامون می باشد. بنابراین طراحی فضاهایی با تفریحات سالم و نشاط آور در روند بهبود کیفیت وضع موجود استعانت و آفری می کند. به لحاظ احساس امنیت در میان توزیع فضایی شهرستان ها، شهر رشت از جایگاه مناسبی برخوردار است. در مجموع جدول نشان از محله های امن را دارد.

نمودار ۵-۱۴ جرایم و مشکلات تجربه شده پاسخگویان به تفکیک شهرستان (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، ..، ۱۳۹۷، ص. ۸۵)

جدول ۵-۱ رتبه شهرستانهای گیلان به لحاظ احساس امنیت (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان س.، ۱۳۹۷، ص. ۸۵)

رتبه	شاخص ترکیبی احساس امنیت	شهرستان
۱	۰,۰۹۶	آستارا
۲	۰,۱۳۸	سیاهکل
۳	۰,۱۵۰	املش
۴	۰,۱۵۸	صومعه سرا
۵	۰,۱۸۵	رضوانشهر
۶	۰,۲۵۷	رشت
۷	۰,۲۹۸	رودسر
۸	۰,۳۰۴	شفت
۹	۰,۳۴۲	رودبار
۱۰	۰,۳۶۶	لاهیجان
۱۱	۰,۳۷۸	ماسال
۱۲	۰,۴۰۰	لنگرود
۱۳	۰,۴۲۰	آستانه اشرقیه
۱۴	۰,۴۲۳	بندر انزلی
۱۵	۰,۴۵۹	طوالش
۱۶	۰,۶۱۳	فومن

۵-۸ گردشگری

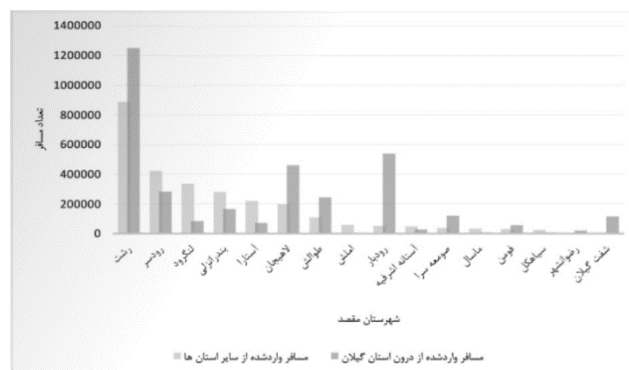
۵-۸-۱ قابلیت توسعه گردشگری

استان گیلان، یکی از حیاتی ترین قطب های تفریحی و گردشگری کشور، حائز موقعیت جاذبه ای سیاحتگری در عرصه محلی، منطقه ای، ملی و بین المللی می باشد و سراسر آن واجد مکان های گردشگری که گویای جذب مسافران با گرایش های گوناگون از نقاط مختلف جهان به سوی خود می باشد. همراه با مقرر شدن شهر رشت، در میان بیست شهر نخست کل کشور، بیشترین تعداد سفر صورت پذیرفته به این استان، حاکی از بایستگی و اهمیت وافر آن در ارتباط با مسئله گردشگری می باشد (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷).

این استان، پیشرو در حوزه های پهناور و گسترده آبی و سبز در شمال کشور به مرکزیت شهر رشت، با اتکا بر توان طبیعی و نیروی انسانی و اجتماعی، در راستای ارتقای کیفیت زندگی، با متد و طرق خردمندانه مبنی بر گنجایش زیستی، از فرصت های مغتنم گردشگری بهره جسته است. شایان ذکر است که این استان تاثیر بسزایی در ارتباط و اتحاد کشورهای ناحیه دریای خزر با یکدیگر داشته است و با محیا نمودن نقش دروازه ای و بازگشایی کریدورها و امکان های ارتباطی و اقتصادی بسان پلی بین شرق آسیا و از سمتی با شرق و شمال اروپا نقش ایفا می کند (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۱۳۲). پیوند بسیار قوی و حوزه نفوذ (مانند دسترسی راحت و عواملی همچون موانع طبیعی، قطب های خدمات رسانی رقیب، تقسیمات اداری - سیاسی، فاصله و میزان خدمات موجود) بالای رشت با شهرها و روستاهای پیرامون آن را می توان امتیاز مثبتی جهت خدمات دهی و پذیرش مسافر قلمداد کرد (سازمان بودجه و برنامه ریزی استان گیلان، ۱۳۹۷).

۵-۸-۲ موقعیت گردشگری استان گیلان

استان گیلان به لحاظ جاذبه های طبیعی، مرکز فعالیت های تفریحی- فراغتی و ایرانگردی، جایگاه ممتازی را به خود اختصاص داده است. از طرفی به علت راه های ارتباطی راحت با پایتخت و مسیرهای دسترسی درون منطقه ای، یکی از کانون های مهم جهانگردی به شمار می رود. از این رو تعداد مسافرین، سالانه، در استان گیلان تقریباً ۱۷۸ هزار نفر، ولی به لحاظ اشغال هتل ها و مدت زمان اقامت، سالانه، در استان گیلان ۳۵۶ هزار نفر شب را در این هتل ها اقامت داشته اند (طرح توسعه و عمران، ۱۳۸۶، ص. ۱۳). این آمارها از اقامت تعداد زیادی از مسافران در رشت، نسبت به سایر شهر ها را نشان می دهد. و با توجه به نمودار زیر رشت با پذیرش بیشترین مسافر خود را در جایگاه نخست قرار داده است، از این سو خدمات دهی به مسافران و گردشگران از نکات حائز اهمیت می باشد.

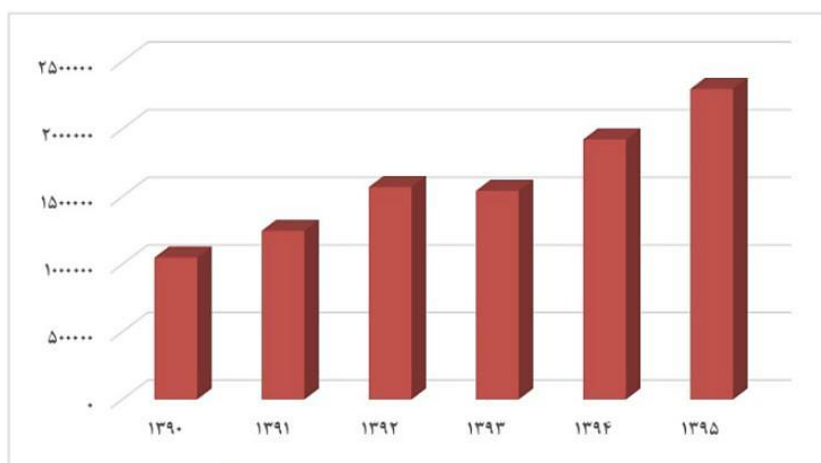

نمودار ۵-۱۵ تعداد گردشگران وارد شده به شهرستان ها از درون و بیرون استان گیلان در سال ۱۳۹۵ (سازمان بودجه و برنامه ریزی استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۵۵)

۵-۸-۳ تعداد گردشگران استان گیلان

مطابق جدول ذیل "تعداد گردشگرانی که در سال ۱۳۹۴ وارد استان شده اند، ۳۸۵۰۲۹۰۲ نفر هست که در مقایسه با سال ۱۳۹۳ با ۲۶۶۳۸۵۴۴ نفر گردشگر، تعداد ورود گردشگر به استان ۴۵ درصد روند صعودی را نشان می دهد. بیشتر این مسافران از طریق مسیر زمینی و ۵ راه اصلی وارد استان شده اند."

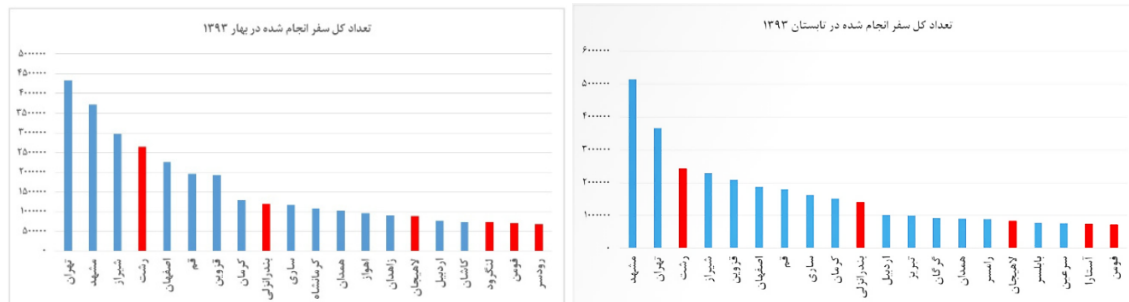
"سهم استان گیلان از تعداد کل گردشگران کشور در سال ۱۳۹۳، ۴.۲۳ درصد بوده که در سال ۱۳۹۴ به ۷.۱۰ درصد رسیده است. مقایسه وضعیت گردشگری استان گیلان به لحاظ تعداد گردشگر با کل کشور طی سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ نشان میدهد که برخلاف کاهش حجم گردشگران در سطح کشور، تعداد گردشگران استان گیلان افزایش قابل توجهی داشته است" (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۴۶).

نمودار ۵-۱۶ روند تعداد مسافران استفاده کننده از اماکن اقامتی استان گیلان طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۵۶).

شایان ذکر است، اکثر مسافرت های صورت پذیرفته به شهرستان های نامبرده بدون توقف شبانه انجام شده است. از این رو شهرستان رشت با بیشترین پذیرنده افراد برای اقامت شب و لنگرود کمترین تعداد افراد به خود جذب نموده است (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۵۶). بر این اساس شهرستان

رشت به علت اقامت شبانه بیشتر افراد، می بایست از نظر ساخت مجتمع های اقامتی و بهبود زیرساخت ها و مهیا نمودن آساینده ها، مورد توجه بیشتری واقع شود تا مخاطبین آن ها احساس آسایش بیشتری داشته باشند.

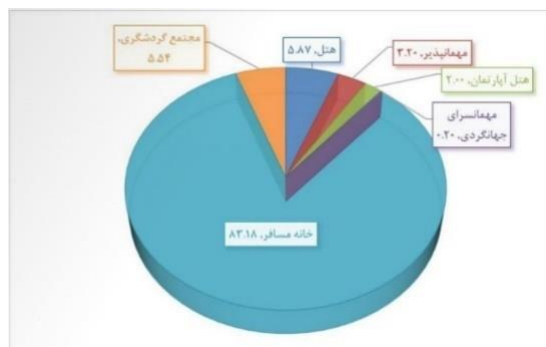
نمودار ۵-۱۸ جایگاه شهرستانهای استان گیلان در بین ۲۰ شهرستان پر بازدید کشور - بهار ۱۳۹۳ (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۵۶).

نمودار ۵-۱۷ جایگاه شهرستانهای استان گیلان در بین ۲۰ شهرستان پر بازدید کشور - تابستان ۱۳۹۳ (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۵۶).

۵-۸-۴ اوضاع گردشگری و الگوی اقامت

هر چه در برهم کنش و تقابل با پیامدهای منفی، خسارات و نقصان ها، کنترل و عملکرد بهتری داشته باشیم، استان از اعانت و یاری بهتری در راستای خدمات دهی و رضایت مشتریان گام بر می دارد. در جایگاه حاضر اوضاع گردشگری در وضعیت نامطلوب، مدیریت و نظارت نشده، اتومبیل محور و نابسامان و سنتی می باشد. و نیز نوع اقامتی خانه یا ویلای مسافری است که اگر درست کنترل نشود، منجر به تخریب و آسیب محیط زیست می گردد. راهکار مناسب واکنش به این چرخه ی معیوب، احداث مجموعه های اقامتی کنترل شده در نقاط مشخص و دوست دار محیط زیست است (سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، س. ، ۱۳۹۷، ص. ۵۲). بر پایه آمار و اطلاعات استخراجی از سال ۱۳۸۵-۱۳۹۵ بایستی اقرار نمود، که سهم بسزایی از کاربری های اقامتی استان گیلان (۸۳.۱۸ درصد) مرتبط به واحدهای زیستی با عملکرد مسکونی و صاحبان خصوصی

هستند (سالنامه آماری کشور، ۱۳۹۵). با این احتساب می توان به اهمیت این گونه واحد های اقامتی برای گردشگر نیز پی برد.

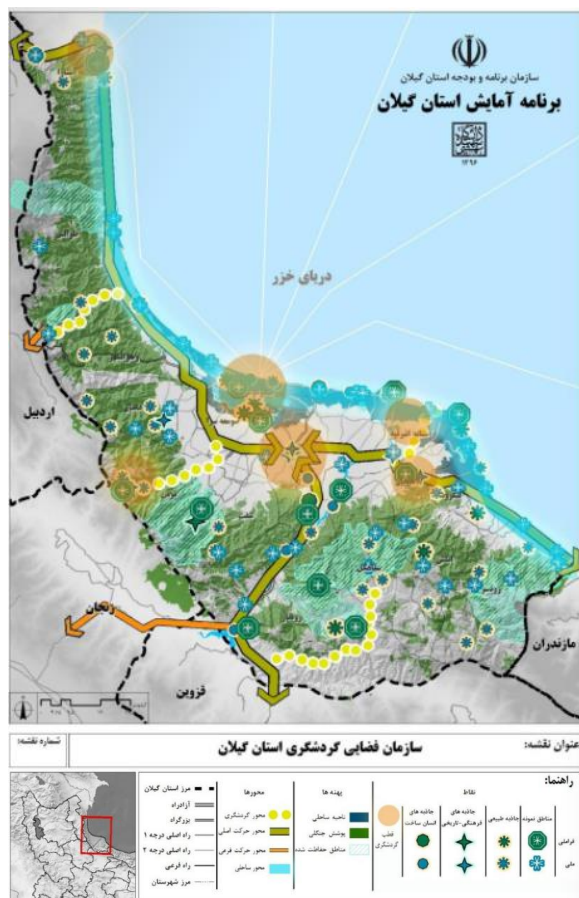
نمودار ۵-۱۹ مقایسه سهم انواع واحدهای اقامتی از کل اقامتگاه های استان (سالنامه آماری کشور، ۱۳۹۵)

جدول ۵-۵ آمار تعداد واحدهای اقامتی استان در وضعیت موجود

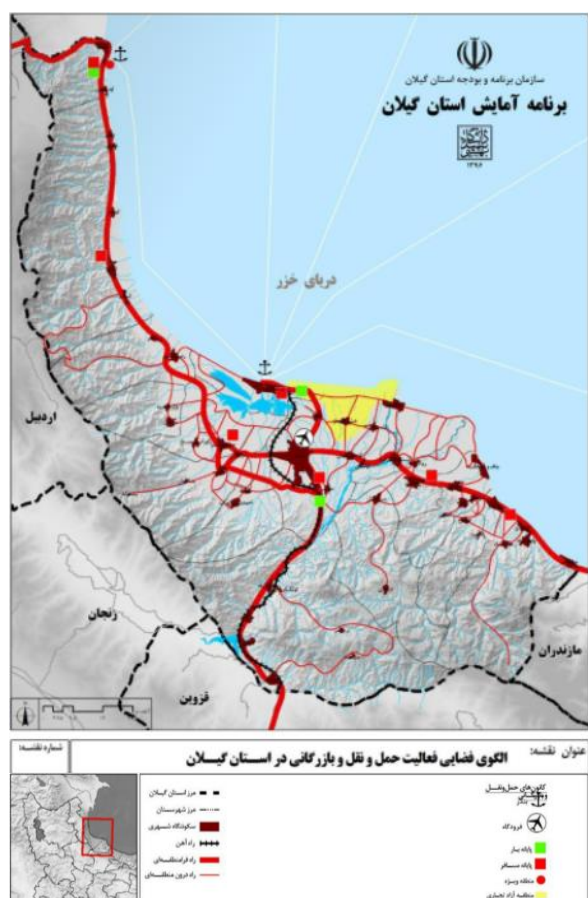
نوع اقامتگاه	تعداد	درصد از کل
هتل	۵ ستاره	۲
	۴ ستاره	۸
	۳ ستاره	۳۱
	۱ و ۲ ستاره	۴۷
مهمان پذیر	۴۸	۳٫۳۰
هتل آپارتمان	۳۰	۲٫۰۰
مهمانسرای جهانگردی	۳	۰٫۲۰
خانه مسافر	۱۲۴۶	۸۳٫۱۸
مجموع گردشگری	۸۳	۵٫۵۴
جمع اقامتگاه ها	۱۴۹۸	۱۰۰٫۰۰

۵-۸-۵ سازمان فضایی گردشگری و حمل و نقل

سازمان فضایی حاصل پیدایی کارمایه طبیعی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی زیستگاه در امتداد زمان انجام می پذیرد. سازمان فضایی توریستی بر حسب نقاط اصلی گردشگری یعنی کانون ها، گستره های مهم متمرکز گردشگری و محورها و شریان های ممتاز بیرونی و داخل شهری سازمان پیدا می کند، که استان گیلان نیز از این قاعده مستثنی نیست. پس هر چه در چارچوب این موضوعات پیش رویم و هر یک از عناصر مذکور را تقویت نماییم، جریان گردشگری با سرعت بیشتری رخ می دهد (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۸۱).

شکل ۵-۲۰ سازمان فضایی گردشگری استان گیلان
(گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۸۱)

شکل ۵-۲۱ الگوی فضایی فعالیت حمل و نقل و بازرگانی در استان گیلان
(گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۸۱)

۵-۸-۶ تعداد و نحوه توزیع انواع منابع و جاذبه های گردشگری استان

گیلان

هر پدیده یا عوامل انگیزشی که در نقطه هدف باعث ایجاد جذابیت شده که منتج به مسافرت و جذب بازدید کنندگان از نقاط گوناگون گردد جاذبه نامیده می شود (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۸). در همین مورد بر حسب گزارشات و نتایج حاصل از مطالعات و مستندات فرادست و قسمت توسعه و گردشگری گیلان، نمایان می سازد که این استان روی هم رفته ۱۰۴۳ جاذبه و منابع گردشگری را دارا می باشد (سازمان

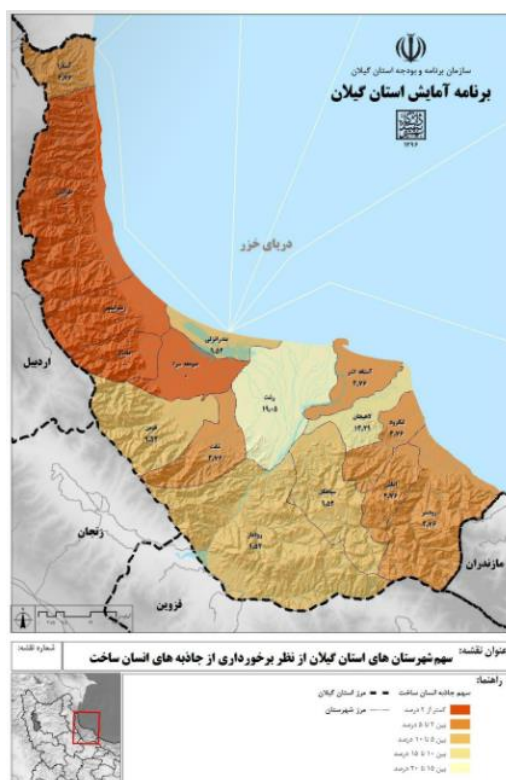
برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷)، پس خواهان سرمایه گذاری بیشتری بر روی ارضی طبیعی و انسان ساخت است. رشت نیز به طور میانگین از جاذبه طبیعی و امکانات زیادی برخوردار است، به همین دلیل افراد زیاد را به سوی خود برای اقامت و تفریح می کشد. به ویژه اینکه در پهنه هایی از شهر با استعداد رشد، عملکرد های متنوع از قبیل کار، فعالیت، سکونت و تفریح را یک جا جمع کرده است. مبنی بر وجود همزمان کاربری های متعدد تجاری، اداری، اقامتی، تفریحی و... در یک نقطه خاص، طیف های گسترده تری از مردم را گرد هم می آورد که مدت زمان بیشتری را در فضاهای گوناگون سپری می کنند. از جمله نتایج شاخص آن تمتع از میزان افزایش تقاضا، افزایش بها و ارزش فضاها و بازگشت سریع تر سرمایه است. در راستای همین موارد سرمایه گذاری در احداث چنین فضاهایی افزایش می یابد.

شکل ۵-۲۲ سهم انواع منابع و جاذبه ها از کل منابع جاذب گردشگران استان گیلان (سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷، ص. ۲۷).

بر حسب بررسی های صورت پذیرفته، تصویر نشان از بیشترین جاذبه انسان ساخت در شهر رشت را دارد، همین مستند محکمی برای توسعه و پیشرفت منطقه و ساخت مجموعه های اقامتی، ادله ای بر جذب توریست

و گردشگر می باشد. و همین طور با توجه به رتبه شهرستان رشت می توان اذعان داشت رشت در بهره مندی از خدمات گردشگری و ورزشی هنوز با جایگاه اصلی خود فاصله دارد و کماکان جای پیشرفت و توسعه زیاد است.

جدول ۵-۹ رتبه نهایی شهرستان ها در
برخورداری از خدمات فرهنگی، ورزشی و

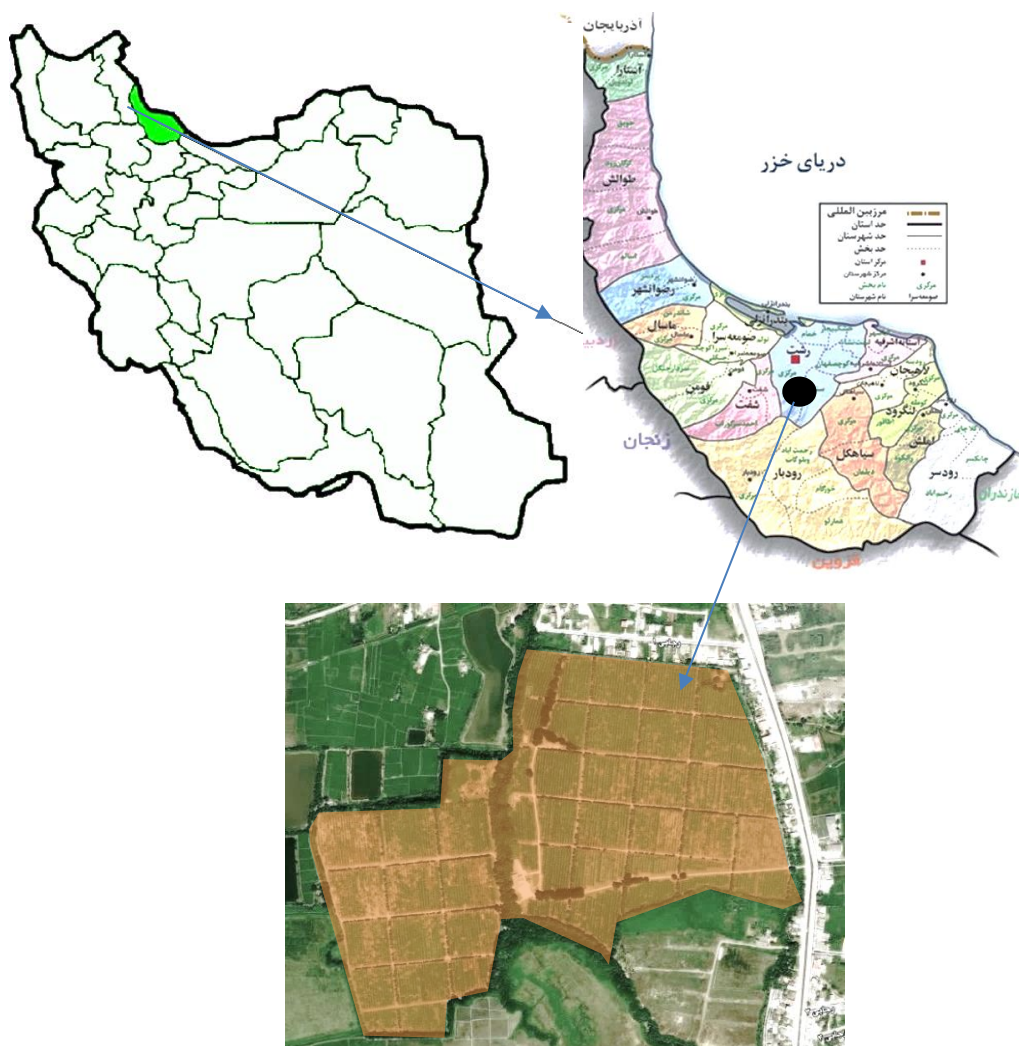
رتبه	شهرستان	رتبه	شهرستان
۹	ماسال	۱	آستارا
۱۰	رشت	۲	فومن
۱۱	سیاهکل	۳	بندر انزلی
۱۲	املش	۴	رودسر
۱۳	لنگرود	۵	طوالش
۱۴	رضوانشهر	۶	شفت
۱۵	صومعه سرا	۷	آستانه اشرفیه
۱۶	رودبار	۸	لاهیجان

شکل ۵-۲۴ سهم شهرستانهای استان گیلان
از نظر برخورداری از جاذبه های انسان ساخت
(سازمان برنامه بودجه استان گیلان، ۱۳۹۷).

فصل ۶ معرني بستر طرح و تحليل آن

۱-۶ ساختگاه

ساختگاه انتخابی در زمینی به مساحت ۶۰ هکتار در جنوب شهر رشت، منطقه ۵ و محله لاکان شهر واقع شده است. زمین های لاکانشهر در گذشته به عنوان زمین های کشاورزی و باغ مورد استفاده واقع می شد اما با گسترش استان، این حوزه برای احداث و پیش روی شهر به اداره مسکن و شهرسازی و سازمان هایی برنامه ریزی و طراحی شهری تعلق گرفت. بدین رو سایت مورد هدف در این محله، در چند کیلومتری شهر رشت به سمت فومن در نظر گرفته شده است. با توجه به موقعیت سایت انتخاب شده و قرارگیری در بخش در حال توسعه منطقه، نزدیکی با کاربری های مسکونی، فضای سبز و دانشگاه و دسترسی آسان به مرکز شهر، طرح پیش رو نقطه قوتی برای بخش جدید شهری می باشد. و بنایی سرزنده که در ارتباط با مجاورت ها و کاربری های مختلف خود (کاربری های تجاری، اداری، اقامتی و ورزشی- تفریحی) خواهد بود و مکمل و تقویت کننده یکدیگر محسوب می شوند.

شکل ۶-۱ موقعیت سایت (نگارنده)

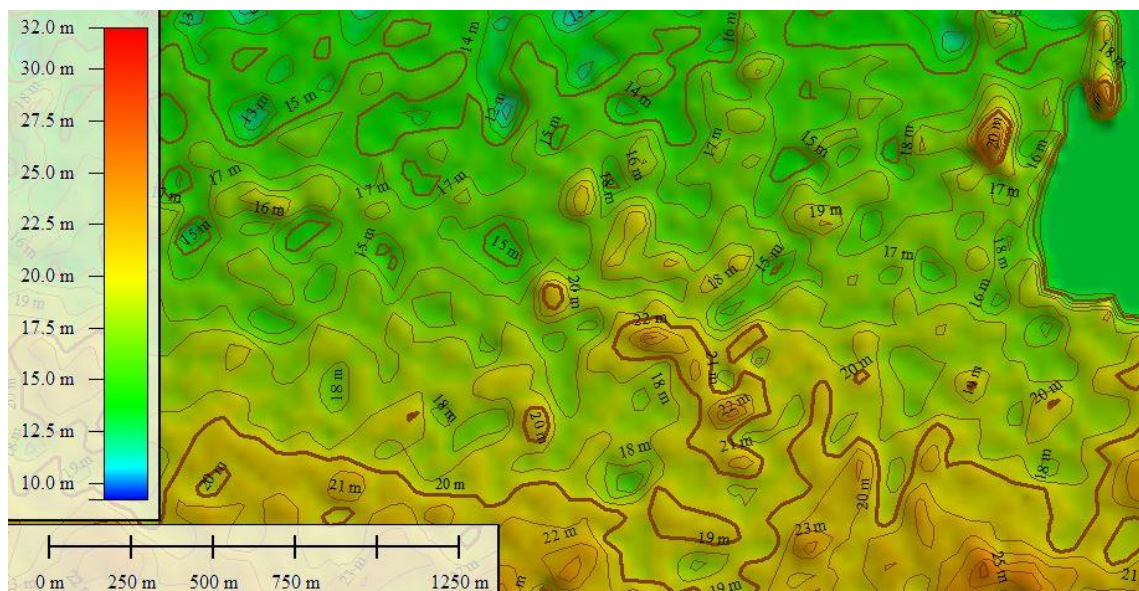
۶-۱-۱ محور لاکان

محور لاکان به طول ۸ کیلومتر، یکی از شریان های حرکتی مهم ورودی و خروجی شهر رشت می باشد، که روز به روز به تندی رو به مطولی می رود. مجتمع های مسکونی با شتاب در حال افزایش و کارکردهای تولیدی، کارگاهی و همچنین باغات و اراضی کشاورزی رو به کاسته شدن می باشد. از اهم کاربری های این محور به

مجموعه های مسکونی، دانشگاه آزاد، کارخانه ها و شرکت های مختلف در پیرامون آن اشاره نمود. (طرح توسعه و عمران، ۱۳۸۶).

۶-۱-۲ توپوگرافی سایت

سایت مورد هدف با شیبی ملایم از جنوب به سمت ضلع شمالی با کاهش ارتفاع توپوگرافی همراه است، از این حیث کاربست طراحی برنامه ریزی شده و تلازم عناصر ساختگاه با شیب سایت، در جهت جمع آوری و ذخیره آب های سطحی و بارندگی ها در دریاچه مورد نظر از اهداف طرح به حساب می آید.

شکل ۶-۲ شیب سایت (منبع: Global Mapper)

۶-۱-۳ نیروهای مهم ساختگاه (همسایگی های سایت)

لاکانشهر یکی از شهرک های نوساز با حوزه بندی کاربری های گوناگون، دانشگاه گیلان، شهرک مسکن مهر و محله نظام مهندسی را در خود جای داده است. موقعیت پروژه در کنار مهمترین شریان اصلی و نیروهای قوی مانند کاربری های مذکور، دامنه وسیع ساختگاه، نزدیکی به مرکز شهر و وجود باغ، شخصیت ویژه ای به

پیرنگ می بخشد. و به دلیل وجود باغ با طبیعت پیوند محکمی برقرار می سازد. از طرفی به دلیل وسعت زیاد
ساختمان، بستر را برای ظهور رویدادهای همگانی مهیا می سازد و به عنوان نشانه شهری از حیث تصور ذهنی
مخاطبین و افزایش خوانایی عمل می کند.

شکل ۴-۶ همجواری ها (منبع: نگارنده)

۲-۶ برنامه فیزیکی طرح

جدول ۶-۱ برنامه ریزی فیزیکی

زیر بنای مجموعه به تفکیک کاربری ها			
کاربری	تعداد	مساحت	
تجاری	۴۱	۲۳۰۰	مغازه
	۵	۸۰۰	فروشگاه
	۱	۱۵۰	فضای جمعی و همنشینی
	۴	۱۲۰	فضای گفتگو و همه شمول
	۱	۴۰۰	سوپر مارکت
	۳	۱۱۰	مغازه های بیرونی
	۱	۷۲	نظرگاه
	۱	۳۵۰	پل ارتباطی
	۱	۴۰	اتاق تنیس
	۱	۴۰	اتاق بلیارد
	۱	۴۰	اتاق فوتبال دستی
	۱۲	۵۶	سرویس بهداشتی
جمع کل		۳۴۰۰	
پلازا	۲۴	۲۳۰۰	مغازه
جمع کل		۲۳۰۰	
محل بازی کودکان		۲۳۰۰	
جمع کل		۲۳۰۰	
اداری	۴	۱۰۰	اتاق اداری
	۱	۲۰	اتاق کنفرانس
	۱	۱۲	اتاق آبدارخانه
	۱	۲۰	اتاق استراحت
	۱	۲۰	اتاق وسایل ورزشی
	۱	۲۵	اتاق تعویض لباس
	۲	۱۰۰	نمازخانه
	۷	۴۰	سرویس بهداشتی

جمع کل			۴۰۰
رستوران	سالن رستوران		۶۸۰
	آشپزخانه	۴	۳۱۰
	کافی شاپ	۱	۱۲۰
	نظرگاه و فضایی جمعی	۱	۱۰۰
	سرویس بهداشتی	۶	۳۶
جمع کل			۱۶۰۰
اقامتی دائم	سه خوابه	۹	۲۳۰۰
	سه خوابه دوبلکس	۱۶	۴۴۰۰
جمع کل			۶۷۰۰
اقامتی موقت	اقامتی	۱۳	۵۴۰۰
	فضای مرکزی (حیاط مرکزی)	۱۳	۱۹۰۰
جمع کل			۷۳۰۰
جمع کل زیر بنا			۲۴۰۰۰

۳-۶ روند شکل گیری مجموعه (نگاه کلی به مجموعه)

معماری معقول و پسندیده معماری قلمداد می شود که علی رغم توجه به اندام ها، با نگاهی به کاربری های همجوار بستر را نیز با خود همراه و احیا کند؛ بدین گونه با رفتار و کنش گری متقابل در کنار یکدیگر به ارتقا و ادراک فضا می انجامد، و احساس آسایش، آرامش، نشاط و تهیج را به فضا تزریق می کند. در این حیطه، اهم عامل یعنی شرایط اقلیمی و زیست محیطی مهم ترین نقش را داشته و سپس دسترسی ها و میزان نفوذ پذیری راه ها، آلودگی های داخلی و بیرونی مورد مطالعه و تحلیل قرار گرفته است، به دنبال این عوامل به توپولوژی و شکل زمین در کلیت سایت توجه شده است چرا که ناهمواری ها و پستی و بلندی هایی وجود دارد. بدین روشی در جهت جریان رودخانه وجود دارد که موجب کیفیت بهتر فضایی، ایجاد سطح های مختلف، موقعیت

برتر توده ها و خارج شدن سایت از حالت بی روحی و خستگی شده است. آلترناتیو طراحی ساختگاه، منوط بر خطوط توپوگرافی موجود در سطوح مختلف از شیب زیاد به کم در نظر گرفته شده است. در ادامه به دیاگرام و شکل گیری الگوهای اولیه پرداخته شده است و در نهایت مطابق روند، آلترناتیو ها و فرم ها صورت گرفته که منتج به شکل گیری ساختگاه و احجام شده است.

۶-۴ استراتژی لحاظ شده (دورنما)

به دلیل کمبود امکانات رفاهی و تفریحی و محیط های باز عمومی شهری نقش پروژه در تزریق عملکردهای جدید و پیوستگی محکم میان عناصر و رفتارهای بافت مهم تر شده است، تا در تعامل و خدمت شهر واقع شود. بدین رو در طراحی پروژه استراتژی های زیر مد نظر واقع گرفته شده اند. ابتدا، تفکیک سایت به دو بخش مجزا به واسطه رودخانه و نیز توجه به سلسله مراتب در نیل از فضای عمومی به خصوصی که هر بخش دارای فضای باز و تعاملی در میان خود است، دوم، توزیع عملکردها بر مبنای سلسله مراتب فضایی و قالب و ساختار مجموعه (شیب سایت و موقعیت قرارگیری توده ها)، سوم، طراحی فضای عمومی به عنوان فضایی با عنصر جوی آب برای یکپارچه و متحد نمودن عناصر حوالی آن. به بیانی دگر موقعیت قرار گیری کاربری ها هم سو با رویدادها در جانب یکدیگر، چهارم، کارکرد هر قلمرو به صورت مجزا و مختص خود بخش، در عین حال سازگاری با سایر کاربری ها، پنجم، تدوام فضای عمومی در فضای خصوصی بواسطه دسترسی ها و ارتباطات مسیر پیاده، دوچرخه و سواره.

۶-۴-۱ تحلیل مجموعه

با توجه به روند طراحی دو دسترسی برای سهولت تردد در نظر گرفته شده است، یکی از آنها همان جاده قدیم است که از داخل سایت عبور میکند به دلیل وجود درختان کهنسال، جاده مزبور حفظ گردیده است. دیگری

از قسمت شمال ابتدای مجموعه از سمت شهر وارد سایت می شود تا داخل مجموعه مزاحمتی ایجاد نگردد. در ضمن شاخه رودخانه امتداد جاده با احیاء مجدد، با بوی نامطبوع تجمع آب باران و پسماندهای فاضلابی مقابله نموده و زندگی دوباره ای به محیط می بخشد. در این راستا لبه ای در امتداد انشعاب رودخانه با عقب نشینی و فاصله گرفتن از خیابان اصلی، منتج به ارتباط عمیق مسافران با رودخانه شده و هم به کاهش آلودگی صوتی کمک می نماید. به دلیل عمق زیاد رودخانه در بخش مرکزی، جهت ارتباط گسترده تر با فضاهای اطراف خود، دو سمت رودخانه به صورت پله ای و با ایجاد اختلاف سطح پایین تر رفته است تا از آب و محیط رودخانه بتوان بیشتر بهره مند شد.

مطابق جستارهای ذکر شده در اقلیم کسمایی جهت جریان باد مطلوب در تابستان از شمال و شمال شرقی است که بیشتر اوقات از سمت شمال شرقی می وزد و جهت باد غالب به مدت نه ماه از سال از غرب به شرق می باشد (کسمایی، اقلیم و معماری، ۱۳۸۴)، در همین راستا موقعیت قرارگیری دریاچه مصنوعی در شمال سایت واقع شده تا تلطیف و تهویه هوا در بناهای مزبور حاصل شود.

بخش تجاری به عنوان نقطه عطف مجموعه و در مجاورت آن ساختمان اداری نزدیک خیابان، برای سهولت دسترسی واقع شده اند تا معرف سایت و جذب کننده افراد در حال عبور و بازدید کنندگان باشند. بعلاوه پلازا در وسط مجموعه با پاسخ گویی و تامین نیازهای پیرامون خود، تمرکزی را در فضای میانی ایجاد می کند و موجب انسجام و همبستگی مجموعه و زمینه ساز درونگرایی در عین برونگرایی می گردد. در این میان در صورتیکه جابجایی بین این فضا با مرکز تجاری صورت پذیرد و پلازا نزدیک خیابان طراحی شود شاید با عابر پیاده (افراد بومی منطقه)، بیرون از ساختگاه ارتباط بیشتر و عملکرد بهتری را به نمایش گذارد و موجب گستره دید وسیع به مجموعه شود، در این صورت جذب کنندگی برای افرادی که با اتومبیل در حال گذر هستند کمتر می شود، چرا که تنها به صورت عمودی و با زاویه دید کمتر، صرفاً با رسیدن به جلوی مجموعه می توانند مرکز تجاری و اتفاقات مجموعه را مشاهده کنند؛ در حالیکه بخش تجاری کنار جاده واقع شود، از فاصله دور

به عنوان عنصر نشانه ای در بافت شهر عمل می نماید که باعث ترغیب و دعوت گردشگران و مسافران به مجموعه می شود. در کنار آن بخشی به عنوان فضای سبز و پارک کوچک مجاورت جاده شکل گرفته است، تا به این طرق به اهداف مورد نظر مجموعه دست یافت و به نیازهای شهروندان جامعه عمل پوشاند. به علاوه در کنار بخش تجاری فضایی برای بازی کودکان به دور از فضاهای ناامن و مسیر اتومبیل در نظر گرفته شده است تا خانواده ها بدون نگرانی فرزندان خود را برای بازی به آنجا فرستاده و خود به خرید بپردازند. در ضمن با توجه به مکان یابی مرکز تجاری در سایت، موقعیت قرار گیری رستوران به نحوی انجام شده است که جواب گوی بخش های تفریحی، خرید و حتی اقامتی باشد.

فضاهایی تفریحی مثل پارک، آمفی تئاتر رو باز (با قابلیت تماشای فیلم بر روی پرده) و باغ پرندگان مجاور دریاچه مصنوعی در نظر گرفته شده است که سعی شده قسمت هایی از باغ به عنوان مشخصه باغ در راستای اشاره به وجه اصلی باغ و ایجاد امنیت حفظ شود. تا همه ی آن ها کنار هم به سرزنده سازی مجموعه کمک نمایند. در خصوص این موضوع باغ پرندگان با سنخیت بالا در ساختگاه مقرر گشته است، که در آن می توان از پرندگان مختص به همان منطقه استفاده نمود. و در مجاور رودخانه جهت نمود جلوه ای از طبیعت، صدای پرندگان به نشاط و تقویت مجموعه یاری می رسانند و همراه با آن، در لبه رودخانه محیط امن و فضاهای سبز جهت نشستن و سپری کردن اوقات فراغت لحاظ شده است. آن سوی ساختگاه باد مطلوب با جهت وزش از جبهه شمال شرقی، بخش اقامتی را در برگرفته و کاملاً آن را پوشش داده و مسبب کوران هوا در فضاهای داخلی می شود. و همین طور اقامتی در سمت دیگر رودخانه به دور از شلوغی بخش های تجاری، پلازا و... که سکوت و آرامش حاکم است، قرار گرفته است، که به صورت ویلایی از دو بخش مجزا، چند ویلا به دور یک بخش مرکزی و ویلاهای تکی برای اقامت دائم تشکیل شده است.

در ابتدای ورودی مجموعه نیز فضایی به عنوان مخیفگاه دوچرخه در نظر گرفته شده تا در همان ابتدا قابل رویت باشد و از طرفی افراد را به دوچرخه سواری و محوریت پیاده ساختگاه آگاه و ترغیب نماید. مسیرهای

دوچرخه اطراف سایت مشخص شده اند و مخاطبین را به جاهای مختلف سایت هدایت می کنند. پارکینگ ها نیز در بخش های مختلف مجموعه جهت استفاده و سهولت تردد به صورت پراکنده در سایت تعبیه شده اند. در پیرامون پارکینگ ها، پوشش گیاهی و بوته هایی جهت جلوگیری از نمایش منظره نامناسب و فضایی با ازدحام زیاد خودرو قرار گرفته است.

۶-۴-۱-۱ مسیر تندرو

استقرار محل ورودی پروژه در خیابان تندرو، مستلزم طراحی دسترسی کندرو در بین آن ها می باشد تا موجب بروز اختلال و نابسامانی در تردد و توقف وسایل نقلیه و امنیت عابرین پیاده نشود. در پیرو این عوامل ورودی به واسطه کندرو مقابل ساختگاه از خیابان اصلی مجزا گشته، که کاهش سرعت اتومبیل ها را در پی دارد. و با ورود به داخل مجموعه و حرکت در خیابان اصلی ساختگاه به نقطه گرهی می رسیم، که با مکث کوتاه به واسطه میدان، خوانایی بهتری را برای مخاطبین در پی داشته و تا حدی سبب تقسیم فضایی ساختگاه می گردد.

۶-۴-۱-۲ مسیرها

مجزاسازی مسیرسواره و پیاده، موجب عدم ورود اتومبیل به داخل محوطه اجماع عموم می گردد، تا اختلالی در روند یکدیگر صورت نپذیرد. از همین رو تعبیه پارکینگ در اطراف ساختگاه نشان از همین تدبیر دارد. مسیرهای متعدد عریض و باریک، پیاده و سواره و محورهای حرکتی داخل و فضای پیرامونی، پروژه را به یکدیگر پیوند می زند، و از سمت دیگر باعث اتصال آن به شهر می شود. مسیرهای شکل گیری، حرکت پیوسته پیاده و دوچرخه را در تمام ساختگاه میسر می سازد. تنوع مسیر در نقاط مختلف جاذبه ها و امکانات ویژه محیطی را به خصوص در کنار دریاچه و رودخانه گوهر رود برای بازدیدگندگان هویدا می سازد. تمهیداتی

جهت مسیر مفرح و امکان آمد و رفت با کالسکه اندیشیده شده که توانایی حرکت و ادراک محدوده های تفرجگاهی با وسایل و سن های متفاوت تجربه شود. در این حیطة کف سازی محورهای حرکت، متنوع ساختن عناصر، مناظر و فضاهای متنوع مکث و حرکت و ... منتج به احساس مکانی با طراوت و پسندیده می شود. در صورتیکه مسیرهای تردد اندکی شیب داشته و مقداری خم شوند، درازی خیابان و مسافت، کوتاه به نظر می آید. این درحالی است که، محورهای اصلی به سمت اقامتی و دسترسی های به سمت دریاچه با کمی خم ایجاد گشته اند. از جانب دگر خیابان های مستقیم و مسیرهای با زاویه راست موجب آزرده خاطر شدن عابران پیاده شده و راه رفتن در مسیری بدون تنوع مطلوب به نظر نمی آید و خستگی را در پی خواهد داشت. اما استفاده درست از عرصه های باز و کارا در امتداد مسیر، مسبب کوتاه دیده شدن آن می گردد، بر همین روال هنگامی که از عرض کاسته شده و مسیر موزون و هماهنگ با جمعیت باریک تر می گردد به ارزش فضا افزوده می شود. وقتی با حرکت در یک مسیر، عرصه و فضایی محدود به گشایشی ختم شود کیفیت تجربه و ادراک فضا به شدت غنی می گردد (گل، ۱۳۹۶، ص. ۱۷۷-۱۸۲).

در نیمه دیگر ساختگاه یکی از شاخصه های مهم در طراحی مجموعه های اقامتی، اتخاذ ساماندهی و نفوذ پذیری مناسب مسیرهای دسترسی حرکت پیاده و سواره می باشد. بدین ترتیب الگوهای متنوع جهت انتظام راه های دسترسی عبارتند از: نوارهای حلقه ای بسته، شبکه های در هم تنیده شطرنجی و درختی (علائی & جدی یگانه، ۱۳۹۹، ص. ۸۲). با عنایت به موارد مذکور در این مجموعه حتی المقدور سعی بر آن بوده است از مسیرهای مستقیم بی روح و بدون تنوع دوری جسته و از مسیر های منحنی، سیال، محرک حس جست و جو گرانه و کنجکاوانه استفاده شود تا خستگی و رخوت را به همراه نداشته باشد.

۶-۴-۱ عوامل محرک و پیوند دهنده

ایجاد پیوند فضایی و ادغام کاربری ها با بکار گیری عوامل و عناصری چون مسیر جوی آب، دسترسی های پیاده و مسیرهای دوچرخه سواری در مجموعه شکل گرفته است. و در این میان محور مرکزی (جوی آب)، به عنوان تحکیم بخش روابط فضایی و نیز در محور تجمیع فعالیت ها به عنوان نظم دهنده در چینش کاربری ها، نقش هدایت و بازگو کننده ی یک رویداد مهم در انتهای مسیر را نشان می دهد. برقرای پیوند مطلوب و هم نوای توده با متن ساختگاه، پیاده را در خود مجذوب کرده و از سویی دگر آهنگ ترغیب، هم زیستی و افزایش مشارکت سر می نهد.

۶-۴-۱-۴ آلودگی های صوتی و بصری پیرامون سایت

نزدیکی ساختگاه به مدرسه ابتدایی و استقرار آن کنار شریان اصلی بین شهری، آلودگی صوتی به بار می آورد و محل مورد نظر را تحت تاثیر قرار می دهد. برای این منظور تمهیداتی همسو با کنترل آلودگی صوتی در نظر گرفته شده است که در این جبهه با ایجاد سبزینگی و کاشت درخت در گرداگرد شاخه رودخانه مجاور خیابان اصلی، کریدور بصری و سیمای شهری مطلوب و درخوری را به وجود می آورد. در حال حاضر پروژه از سه طرف دید به طبیعت را محفوظ می دارد و از این حیث به عنوان خط آسمان شهری مناسبی عمل می نماید.

۶-۴-۱-۵ جهت توسعه

بستر طرح به علت موقعیت مناسب آن و قرار گیری در اراضی کشاورزی، از جبهه های شمال، غرب و جنوب امکان توسعه و پیشرفت را داراست. لذا در گسترش فضاهای پیرامون سایت فضای شهری درخوری را مطابق با برنامه ریزی و سیاست های منطقه ای طراحی و اجرا نمود. در مجموع شبکه طراحی شده در آینده جای رشد و گسترش به صورت عمودی و هم به صورت افقی را دارا می باشد.

فصل ۷ از پنداره تا سرنک و از سرنک تا تهرنک

۷-۱ فرآیند طراحی معماری (پنداره طراحی)

پنداره اصلی شکل گیری توده ها و ریخت فضایی در برابر سنجی کامل با عوامل تاثیرگذار محیطی و فرهنگی و ... تشکیل شده است. از عوامل موثر وجود باغ و رودخانه به عنوان عناصر ثمر بخش در آرایش و تقسیم مجموعه به دو بخش سازمان یافته مستقل و در عین حال تداعی کارکرد هماهنگ و مکمل یکدیگر، به نمایش گذاشته شده است. بدین رو توجه وافر معطوف به بخش ها و احجام شده است تا به عنوان نشان شهری عمل کند. و باید اشاره نمود وجود یک مجموعه منسجم و متنوع از فعالیت ها و کاربری ها و فضاهای تجمع و ملاقات چه به صورت فضاهای بسته و یا در فضاهای عمومی، توجه به میدان دید و فرم های جذاب و بدیع، بیشترین سهم را در مبدل گشتن مجموعه به نشانه ی شهری داشته است، به موجب این امر رونق آن را به دنبال دارد. از موارد قابل توجه دیگر عدم رشد و تکثیر بافت و بویژه مرکز تجاری در ارتفاع و به صورت عمودی می باشد که همانند بازارهای تاریخی گسترش یافته است. از طرفی در مرکز خرید همانند بازارهای سنتی، رجحان و تقدم عملکردی زیادی میان سایر بخش ها دیده نمی شود و هر اندام در نوبه خود به بهترین نحو نقش ایفا می کند. ابنیه های طراحی شده، گسترشی روان، پویا و اندام وار را دارا هستند. و با انتظام و کلیتی منسجم در بدنه، توجه به ابعاد انسانی در آن ها مبذول گردیده است. در این راستا در عین اینکه امکان ارتباط بصری حفظ گردیده است حفظ حریم ها و آسایش انسانی نیز در اولویت قرار گرفته شده است

فضاهای تجاری، عرصه باز میان مغازه ها، باغ پرندگان و... به طور مسالمت آمیز و به اسلوب مناسبی در جوار فضاهای اقامتی مقرر شده است که پیوند و هماهنگی تحکیم بخشی میان آنها اتفاق افتاده است، و از گزافه گویی امساک جسته شده است، که هر بخشی به صورت متفاوت متظاهر نمی نماید و سازگاری و هم صدایی قابل لمس و درک می باشد، و ساکنین می توانند به سهولت، به صورت پیاده به نقاط مختلف سایت دسترسی داشته باشند. در مجموع مجموعه از اجزای مختلفی شکل گرفته، اما در نهایت اجزا در جوار همدیگر، به طور هماهنگ و با هدف یکسان مکمل یکدیگرند، به نوعی که عناصر و توده های کالبدی به صورت یکپارچه

امکان رشد یکدیگر را فراهم می کنند. و در نهایت این ایده به عنوان یک الگوی قابل توسعه، ماحصل اندیشه و اقتضای جامعه، لزوم اجماع کاربری های متنوعی با عناصر و ترکیب گونه های مختلفی از الگو ها و نمونه ها را در جوار هم، بیش از گذشته فراهم می کند.

به بیانی دگر کاربری ها به صورت عملکردهای متنوع همخوان با یکدیگر به شکل افقی در جانب هم، منوط بر نیازها و سازگاری فضا در بستر مورد نظر تجمع یافته اند. کاربری ها سازگار و منطبق با محیط و عناصر موجود مانند رودخانه گوهر رود و هماهنگ با بخش های حفظ شده از باغ پدیدار گشته اند. همه موارد مزبور بستر را برای زمینه های شغلی، تفریحی، خرید و ... مهیا نموده، و مجموعه را برای تماس اندیشه ها با برخورد فرهنگ های مختلف دور هم جمع کرده است. در ضمن ساکنان بخش اقامتی دائم، با ارائه محصولات صنایع دستی و اشتغال در زمینه فعالیت های موجود و خلاقیت در امر ایجاد پیشه های گوناگون، می توانند گامی مهم در مدیریت، فعال تر شدن مجموعه و خوداتکایی داشته باشند. و با اجماع افراد در سطح پروژه رنگ تازه ای به محیط القا کنند.

۷-۲ توجه به گذشته و خاطره های شهری

از فلات مرکزی سخن های زیادی به میان آمده است، ولی اندکی دورتر در حاشیه دریاچه خزر، در برهه های تاریخی، به دلیل بارندگی زیاد و در پیرو آن زوال معماری، کمتر به معماری این مرز و بوم پرداخته شده است. بدین رو با توجه به استقرار و نیروهای بالقوه ساختگاه، لاقط همزادپنداری و پژواکی کلی از متریا و مصالح بومی و نیز بازتاب درخوری از خط آسمان با تصاویر ذهنی و حافظه عموم از سقف های شیروانی شهر حفظ شده است.

۳-۷ طراحی توده های ساختگاه

۱-۳-۷ تجاری

مرکز خرید به عنوان قلب مجموعه، نقش هسته اصلی را ایفا می کند و مابقی فعالیت ها به قوت خود در مجاورت آن شکل یافته اند. با توجه به حضور پرنگ مرکز تجاری در مجموعه دقت ویژه ای روی آن صورت پذیرفته است که از این نظر، فرورفتگی ها و برجستگی ها و پس و پیش های ایجاد شده در بدنه مرکز تجاری، باعث جذابیت نما، حفظ مقیاس انسانی و تغییرات در ابعاد و عمق دهی سایه ها در نما گشته است. طراحی نما با تکرار شکاف هایی از حجم پر و خالی در فرم، تهویه و دریافت نور روز را به حداکثر رسانده و فضا را تلطیف و دلپذیر می کند. و اثری مثبت در سیما و ظاهر بنا ایجاد می کند. این فرورفتگی ها، موجب تقویت و خارج شدن نما از حالت دو بعدی به سه بعدی می شود. در داخل فضا نیز مغازه ها به دلیل حفظ ساختار خطی از خوانایی و شفافیت بهرمنند هستند. به علاوه وجود لابی در میان تجاری به مثابه افزایش هم کنش اجتماعی، فضایی جهت توقف و انتخاب مسیر و دید کامل به طبقات و ویتترین مغازه ها را فراهم می نماید. ضمناً در طبقه اول قسمت های ورزشی، پوشش گیاهی جهت زیبایی بصری و تلطیف فضای داخل و نیز فضایی به عنوان چشم انداز در گوشه بنا برای تماشای دریاچه مصنوعی و تماشای نمایش در آمفی تئاتر رو باز و هم چنین پل ارتباط دهنده دو حجم برای کارکرد و ارتباط بهتر درون و بیرون مجتمع بکار رفته است، که هر فردی با دیدن افراد بر روی سقف فضای ارتباطی دو فرم، ترغیب به رفتن به آن جایگاه می کند، لذا همه این موارد، ادله محکمی برای کشاندن و جذب افراد به طبقه بالاتر، که هم سو با اقلیم معتدل و مرطوب طراحی شده است.

مرکز تجاری فضایی فراتر از جنبه خرید را دارا می باشد. این فضا با دارایی از راهروهایی با سقف پوشیده، مانع از ورود گرمای شدید تابستان و با فضای مرکزی گشوده، مانع از محبوس جریان هوا می گردد، و در مقابل باران های شدید خزری، جهت خرید در آرامش، نقش ایفا می کند. از دگر سو وجود وزش طبیعی از جبهه

شمال و شمال غربی، پس از گذر جریان قابل توجه باد از روی سطوح دریاچه مصنوعی و برخورد با ساختمان ها به ویژه طبقات تجاری به دلیل وجود وید در وسط فضا، در کل فضای داخل، هوای لطیفی را به وجود می آورد، با چرخش درون فضاها از جبهه های دیگر خارج می گردد. و حجم قابل توجهی از هوا را به بیرون انتقال می دهد. با همه این ها هر چه ارتفاع ابنیه از سطح زمین افزایش یابد تهویه مطلوب تری انجام می پذیرد.

۷-۳-۲ حفظ ارتباط درون و برون در ساختمان های تجاری و اقامتی و

رستوران

بیرون آمدن برخی کاربری ها منعکس کننده و جلوه گر خصوصیات ساختمانی است و کمک شایانی به تقویت و جذابیت فضا می کند. قسمت بیرون زده کالبد مرکز تجاری به عنوان پل ارتباطی، مخاطبین را به بیرون فضا هدایت می کند. همه این ها باعث افزایش حس سرزندگی، جان بخشی تازه به فضا و تغییر رنگ فضا به واسطه حضور افراد طی ساعات مختلف می شود و جلوه نوظهور و رنگ و بویی متفاوت به کیفیت محیط داده می شود. بعلاوه متناسب با اقلیم محیط، قسمت هایی از احجام به صورت افقی (سقف، تراس) بیرون کشیده شده و بخش گسترده ای از بنا را لایه ای از شیشه در بر گرفته است تا استمرار و تداوم فضای داخل در خارج نیز به چشم خورده و محفوظ بماند، و همین طور در بعضی بخش ها تالوهای نور و طبیعت به داخل فضا گسترش و کشانده شوند، تا ارتباط فضاهای داخلی با محیط زیست به صورت بصری و فیزیکی در هم زیستی و همزیگری کامل شکل پذیرد و نیز مستقیم ترین ارتباط و پیوند با طبیعت حفظ شود. پس می توان اذعان داشت انسان و طبیعت در یک انسجام و هماهنگی کامل، تکمیل کننده ی یکدیگر و پاسخده کنش های متقابل می باشند. و در بعضی قطعه ها این نیرو ها بین معماری و منظر فراتر رفته تا حدی که شاید بتوان گفت قلمروها نامعین و تفکیک ناپذیر می شوند به طوری که در تشخیص مرزها قاصر می شویم، و همین باعث ارتباط مطلوب میان انسان و ساختمانی می شود که خود بر جذابیت فضا می افزاید.

در جانب دیگر وجود استخر در زیر رستوران و ایجاد چشم اندازها در طبقات و فواره های روبروی آن، توجه نگاه ها را به خود جلب می نماید. با حضور و جریان آب در کنار آن و سطح انعکاسی آب سبب تعامل انعطاف پذیر بنا با پیرامون خود و حس فضایی ویژه ای را با وجود آب و پوشش گیاهی ایجاد می شود.

۷-۳-۳ مجموعه اقامتی دائم و موقت (معماری و هوای تازه)

طراحی مجموعه اقامتی در جنب طراحی توسعه کاربری های تجاری، تفریحی و خدماتی، کمک شایانی در ارائه خدمات کامل، ارج نهی و ایجاد امنیت و بی هراسی می کند. در این زمینه ویلاهای بخش اقامتی دائم، واقع در سمت دیگر و نزدیک رودخانه هر یک مساحتی حدود ۲۵۰ مترمربع زیر بنا در زمینی به مساحت بالغ بر ۵۰۰ مترمربع قرار گرفته اند. طبقه ی همکف آن ها به فضای نشیمن، پخت و پز و طبقه اول غالبا به فضای نیمه باز و خواب اختصاص یافته است.

از مهم ترین مساله چالشی با توجه به اقلیم در عرصه اقامتی، اشرافیت لازم به بیرون، تامین دید بصری و در عین حال بحث حفظ حریمیت می بود که بایستی به هر دو آن ها پاسخ مثبتی داده می شد. از این حیث پرچین ها و تیغه هایی با پوشش گیاهی مناسب در اطراف اقامتی دائم احداث گردیده است. در حجم بنا نیز با جهت گیری مناسب پنجره ها و ورودی های درخور با ایجاد ایوان، مرزهایی را برای تامین حریم خصوصی و امنیت شکل داده اند. از طرفی ارتباط مناسب با منظر پیرامون بواسطه برونگرایی فرم ها در این راستا رضایت بخش عمل می نماید، چرا که عقب نشستگی هایی به عنوان ایوان با مشتق از الگو های معماری بومی برونگرایی منطقه، در اطراف ویلاها طراحی شده اند، و به نوعی قلمرو و حدی به جهت حفظ حریم ها و سلسله مراتب کالبدی و فضایی صورت گرفته است. بدین منظور نیز حیاط هایی با فرم منحنی و بیضوی در قالبی نزدیک به فرم های طبیعی محیط با اجتناب از خطوط مستقیم خسته کننده و عناصر سبک، کالبد را محصور نموده اند و با مسیرهای متعدد و طراحی های سازگار و هماهنگ با منظر و کالبد صورت یافته اند. به علاوه توده های

کالبدی در حوزه بندی های مشخص و تعدد فضایی در طراحی مسبب فضاهای متنوع در ویلاهای اقامت دائم و موقت گشته است که با مسیرهای جداکننده به عرصه های متفاوت تقسیم شده اند. و با توجه به اقلیم منطقه، فاصله ی میان کالبدهای شکل یافته به اغنای فضا افزوده و پراکندگی ابنیه موجب کوران هوا و ورود تالو پرتوهای خورشید جریان زندگی را به همراه داشته است.

در بخش اقامت موقت، واحد های اقامتی به طور منظم حول فضای مرکزی، بسان حیاط انگاشته و طراحی شده اند، و سازماندهی فرم ها مورد توجه بوده اند، به گونه ای که با تغییر ارتفاع و اضافه شدن نیم طبقه هایی در بالا مشروط به ایجاد گستره دید وسیع تر در جهات مختلف با هدف لذت بیشتر مسافران و گردشگران و حس تعلق وافر به محیط، قلمرو اخص تری را برای تجربه آرمش و آسایش بهتر رقم می زنند. افزون بر این موارد، در این بخش فضای باز مرکزی برای جریان بهتر وزش نسیم باد و افزایش ارتباط و تعامل بهتر ساکنان طراحی شده است. دید به سبزینگی و پیچک های در هم تنیده معلق از سقف فضای مرکزی، دریافت نور طبیعی با ایجاد سایه اندازی های زیبا به تلطیف هوای محیط فضاهای داخلی کمک وافری می کند. علاوه بر آن شیب بام فضای مرکزی به سمت وسط، آب باران را به داخل حوض هدایت می کند. و مصالح استفاده شده و فرم های سبک در پوشش فضای مرکزی، رنگی تازه به محیط و کالبد می بخشد. بعلاوه فضای باز (در نقش حیاط مرکزی)، گویا سری نهفته درون خود دارد که به عنوان نقطه کانونی، زمین و آسمان را به یکدیگر پیوند می زند، و با شفافیت دیوارهای خود مرز میان داخل و خارج را از بین می برند. از طرفی به سان الگوی کاروانسرا در ارتباط حیاط با اتاق ها از طرق پله، در راستای تکریم مرز حریم ها، فضاهایی با اختلاف ارتفاع در اطراف نقطه کانونی جهت مکث و نشستن و کم رنگ نمودن ارتباط توده ها با فضای مرکزی ایجاد گشته است، این در حالیست که بدنه نقش مستقل خود را داشته و کل مجموعه یک هدف را دنبال می کند.

۷-۴ فعالیت های محیطی (باغ و فضاهای سبز)

یانگل در کتاب خود می نویسد؛ مردم هنگامی با فرد در حال طراحی روبرو می شوند، پیرامون نقاش تجمع می کنند، در حالی که بعد از اتمام نقاشی افراد در مجاور آن توقف نمی کنند. به عبارتی وقتی که فعالیت در یک محیط وجود داشته باشد افراد بیشتری را دور خود جمع می کند و با مجاورت رویدادهای متعدد، بازدیدکنندگان با فعالیت های دیگر نیز مواجه می شوند در عمل فرآیند خود تقویت شونده رخ می دهد (گل، ۱۳۹۶، ص. ۳۸-۱۵۱). به عنوان مثال اگر فردی در حال چیدن میوه در بخشی از باغ باشد، مخاطبین پیرامون خود را ترغیب می کند، بنابراین رویدادهای مختلفی می تواند در مجموعه توجه افراد را جلب کند. همین طور در میان مجموعه اگر باغ، طوری مستقر شود که کسان با گذر از آن، از کریدورهای بصری دلپذیر و خوشایند به سایر کارکردها برخوردار باشند فعالیت در باغ با دگر کارکردهای پیرامون ادغام خواهد شد.

آلیسا نورث استدلال می کند که با ترکیب عناصر طبیعی و سبز مانند درختان و گیاهان در این فضاها، آنها می توانند به پتانسیل کامل خود برای تبدیل شدن به فضاهای چند منظوره برسند (North Alissa, ۲۰۱۳). برای این منظور طراحی فضای سبز پیرامون بناها، نقاطی را برای گرد آمدن تسهیلات جمعی و قلمروهایی برای صورت پذیری گفتمان، سپری نمودن اوقات فراغت، فضاهای مشترک بازی کودکان در بعضی از قسمت ها و پاسخ به آرامش خانواده ها و با هدف پویایی و حس سرزندگی تشکیل شده است. در پیرو موارد مذکور مکان احساس امنیت، نشاط و حس با هم بودن را القا می کند.

۷-۴-۱ تاثیر پوشش سبز بر کالبد و ساختگاه

با توجه به محدودیت های مورد نظر به لحاظ حریمیت و اقلیم، پنجره ها در موقعیت های مختلفی واقع شده اند. پلان های اقامتی با نهایت گستردگی در سایت واحجام با اختلاف ارتفاع، پل های ارتباطی و تنوع فضایی در مقطع سعی در پاسخ به مفهوم پراکندگی با حفظ حریمیت در اقلیم تاکید می نماید. سنجش های مختلف

هر بخش از فضای داخلی با موقعیت های متفاوتی برای دریافت نور و جریان هوا در نظر گرفته شده است، متعاقبا پنجره های با ارتفاع بلند یا عریض، جلوه بیشتری از طبیعت را نمایش می دهند و نقش ارتباطی فعال تر و یکپارچه ای رخ می دهد، که امکان بهره مندی از فضاهای متنوع در هر کدام از اقامتی ها را در اختیار می نهد. و فضاهای هر بخش از ابنیه به محوطه بیرون یا داخل باز می گردد. در همین راستا در جبهه جنوبی در ایجاب شرایط زمانی مختلف می توان از لوورها و سایه بان های متنوع معقول و سازگار، و همین طور از درختان سوزنی برگ و پهن برگ در جبهه متناسب با باد نامطلوب و نور شدید آفتاب استفاده نمود.

۷-۴-۲ آب نما و محور آب

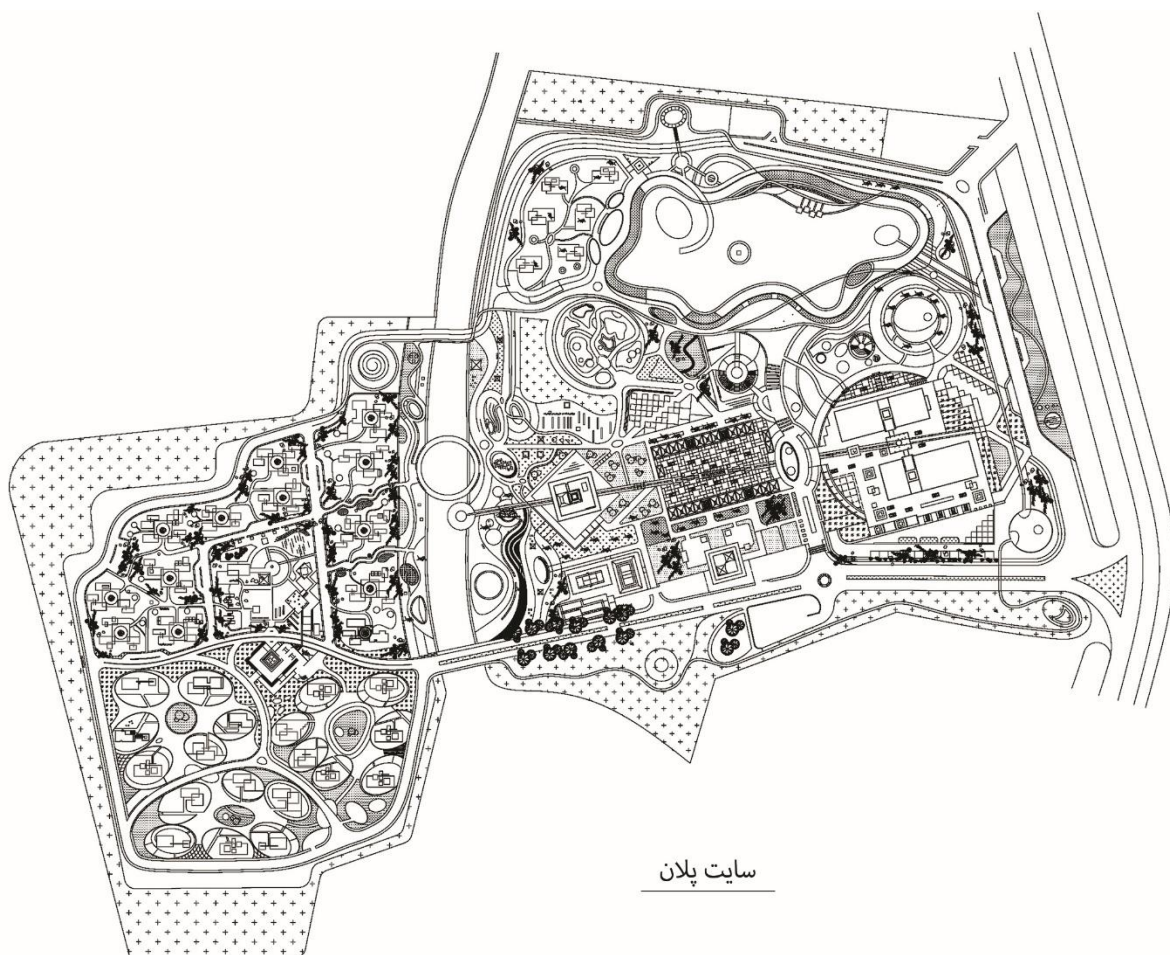
آب نما و محور جریان آب در معماری ایرانی آب جایگاه مهمی در سامان دهی و آرایش فضاها و نقش محوری در ایجاد محور داشته است. در این پروژه نیز انتظام و سازمان دهی فضاهای گرداگرد خود را بر عهده دارد. آب نما در مسیر حرکت محور آب، انجذاب بازدیدکنندگان و محیطی مهیج را به وجود آورده است. و از جانبی استفاده از آب به صورت آب نما در ایام تابستان رطوبت زدایی، خنکی، فضای شاداب و آرامش بخشی را به وجود می آورد. گذشته از این قضیه جریان محور آب، در مسیر خود، بنای رستوران را می شکافد و در بستر خود به درون توده رخنه می کند و در ادامه پس از گذر از رستوران از جبهه مخالف خارج و با تلفیق منظر و چشم انداز به رود خانه می ریزد. این امر در کالبد و محیط انسجام، یکپارچگی، تسلسل حرکتی بدون منقطع و باعث اختلاط با حفره های ایجاد شده در مسیر گشته است. و همین طور تخلخل های بستر پلازا در جریان محور آب، موجب پیوند بهتر بستر با توده ها شده است.

۵-۷ مدارک و مستندات طرح

یادآور می شود، جهت همه پلان ها به سمت شمال می باشد.

شکل ۷-۱ تعریف فضاهای ساختمانی

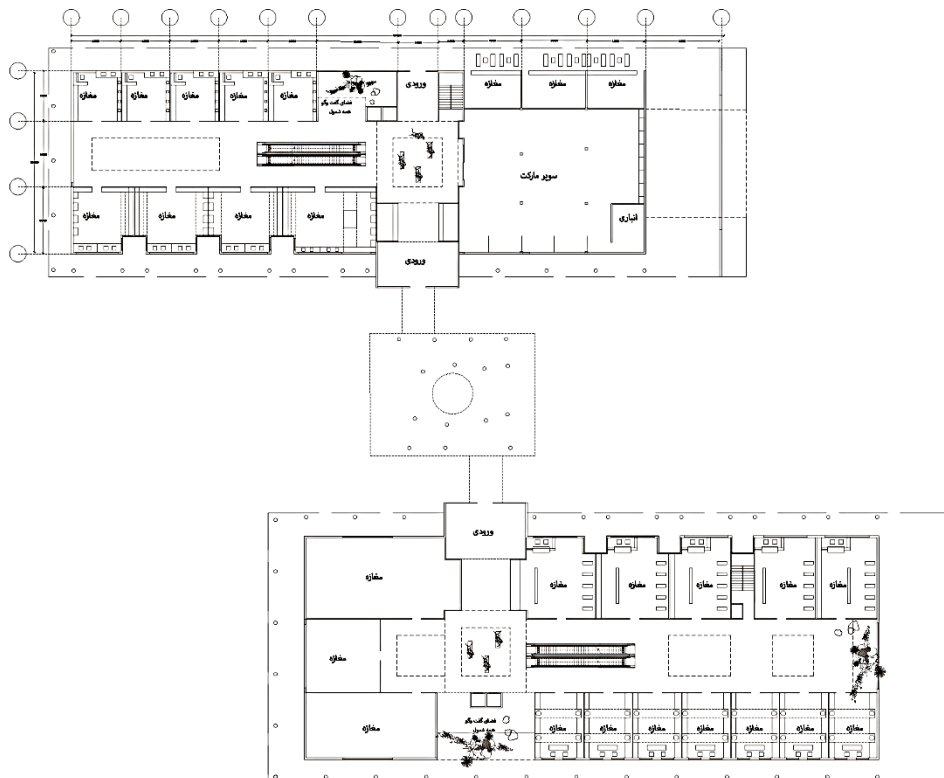
سایت پلان

شکل ۲-۷ سایت پلان

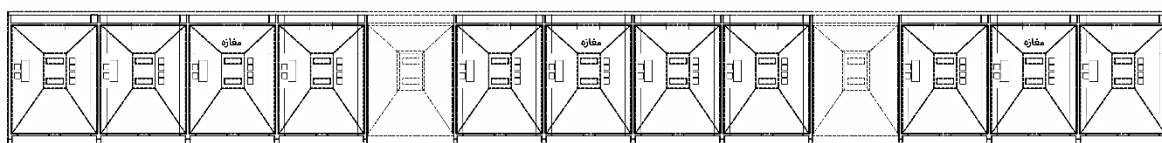
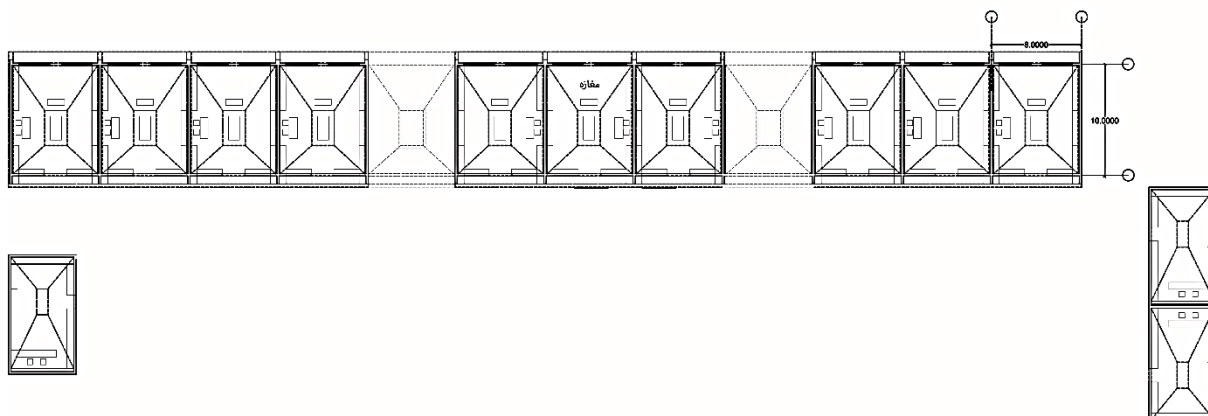
شکل ۷-۳ سایت پلان

شکل ۴-۷ پلان تجاری طبقه همکف

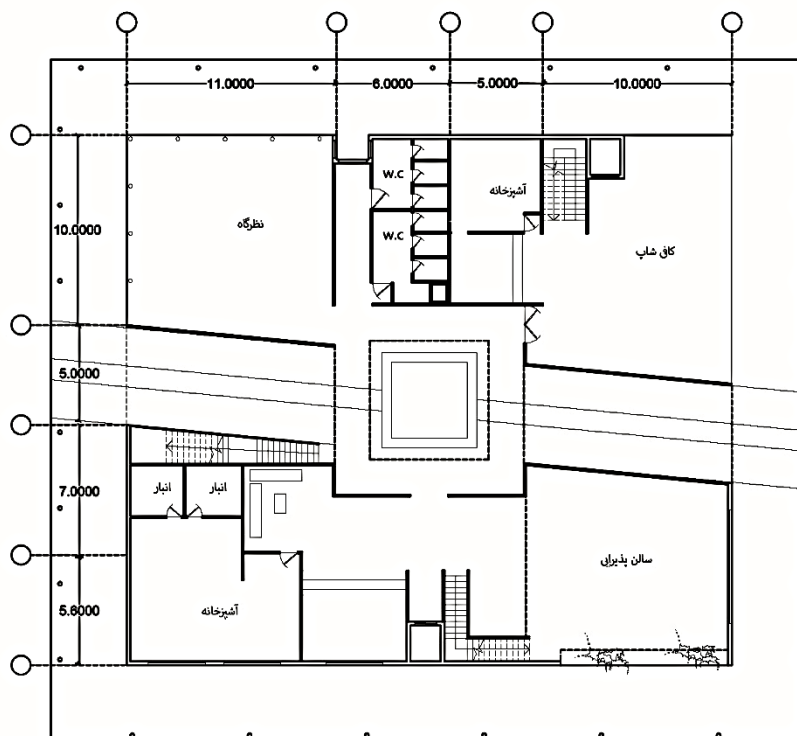

شکل ۵-۷ پلان تجاری طبقه اول

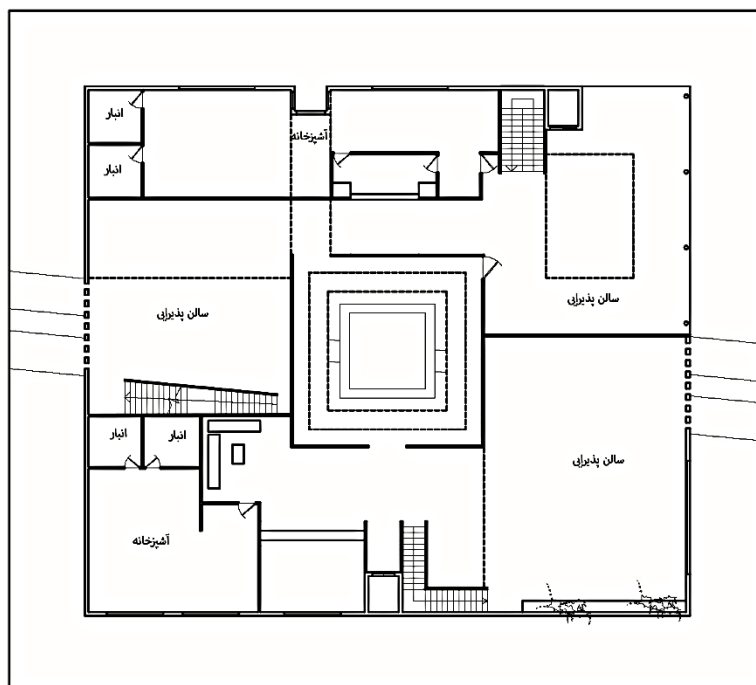

شکل ۶-۷ پلان پلازا

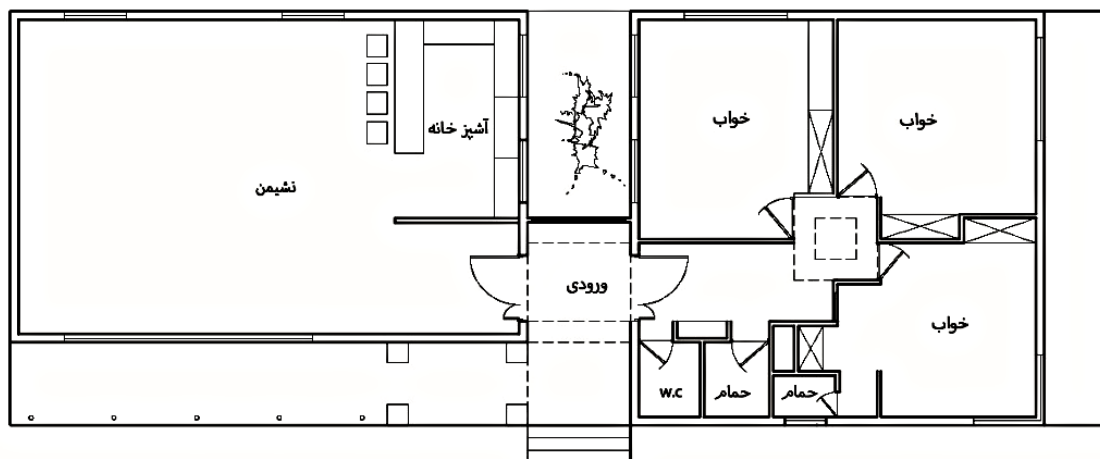

شکل ۷-۸ پلان طبقه همکف رستوران

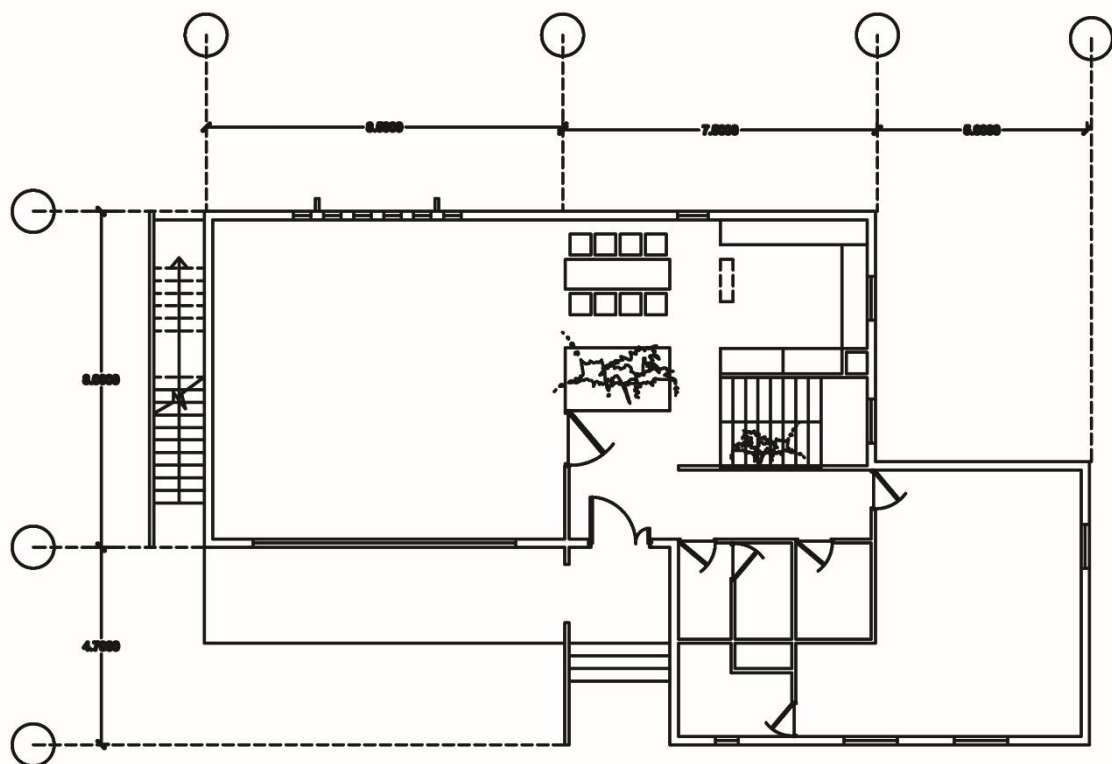

شکل ۷-۷ پلان طبقه اول رستوران

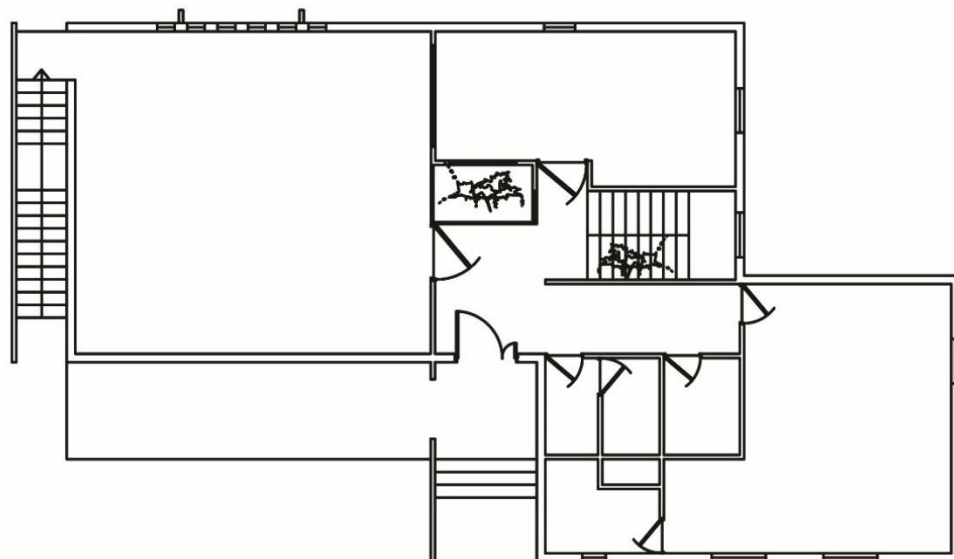

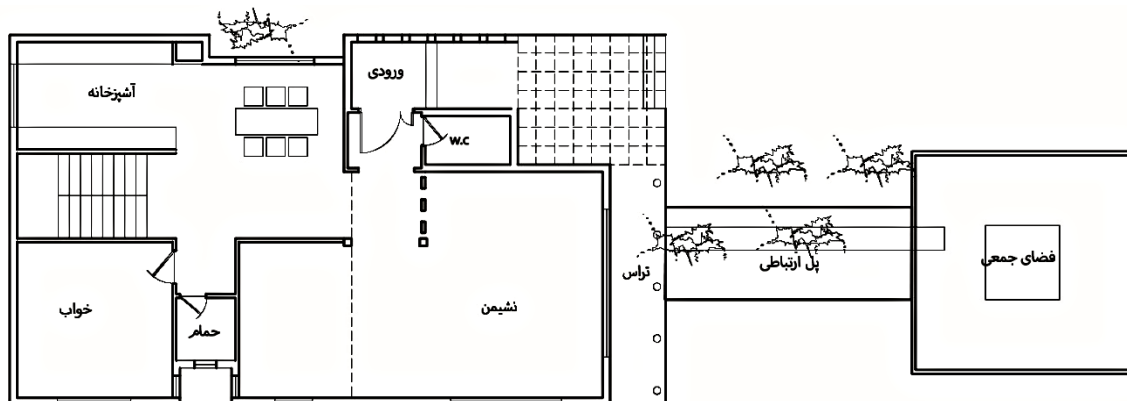
شکل ۷-۹ پلان اقامتی دائم ۱

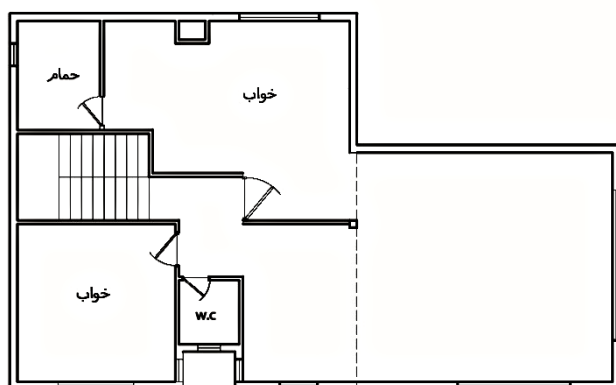
شکل ۷-۱۰ پلان طبقه همکف اقامتی ۲

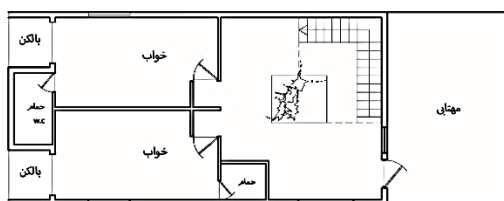
شکل ۷-۱۱ پلان طبقه اول اقامتی دائم ۲

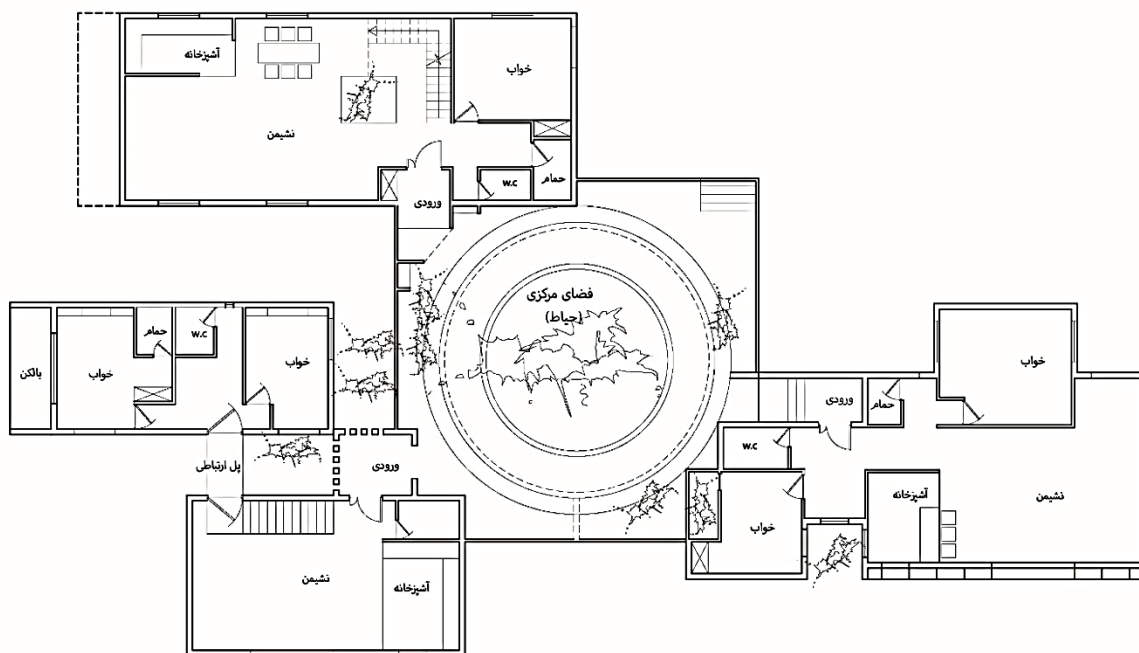
شکل ۷-۱۲ پلان طبقه همکف اقامتی دائم ۳

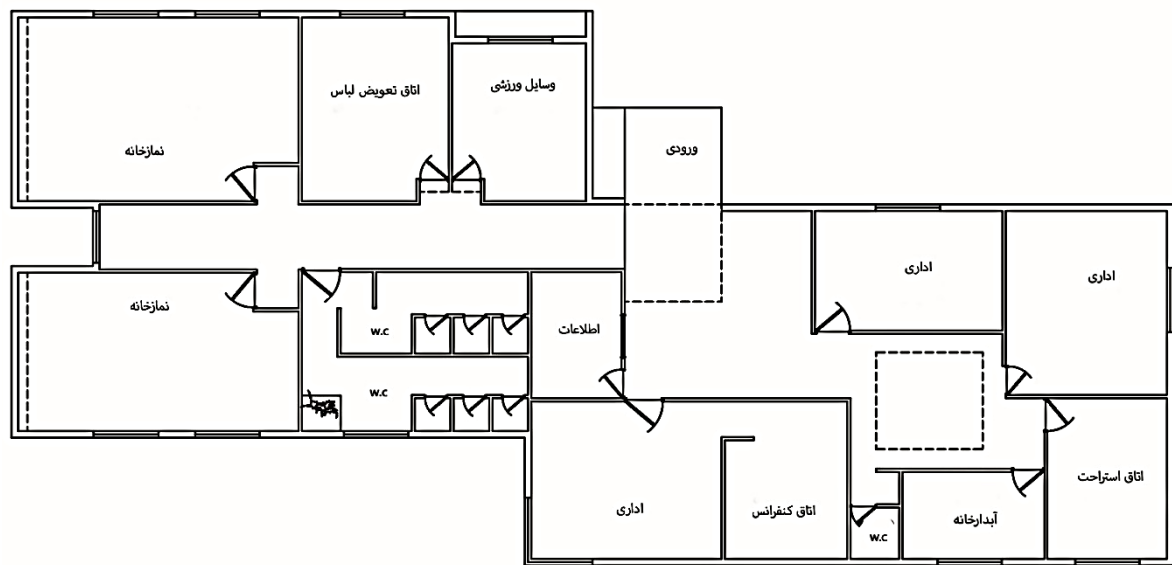
شکل ۷-۱۳ پلان طبقه اول اقامتی دائم ۳

شکل ۷-۱۴ پلان طبقه اول اقامتی موقت
(قطعه دوبرگس سمت شمال)

شکل ۷-۱۵ پلان طبقه همکف اقامتی موقت

شکل ۷-۱۶ پلان اداری

شکل ۷-۱۷ دور نمای ساختگاه

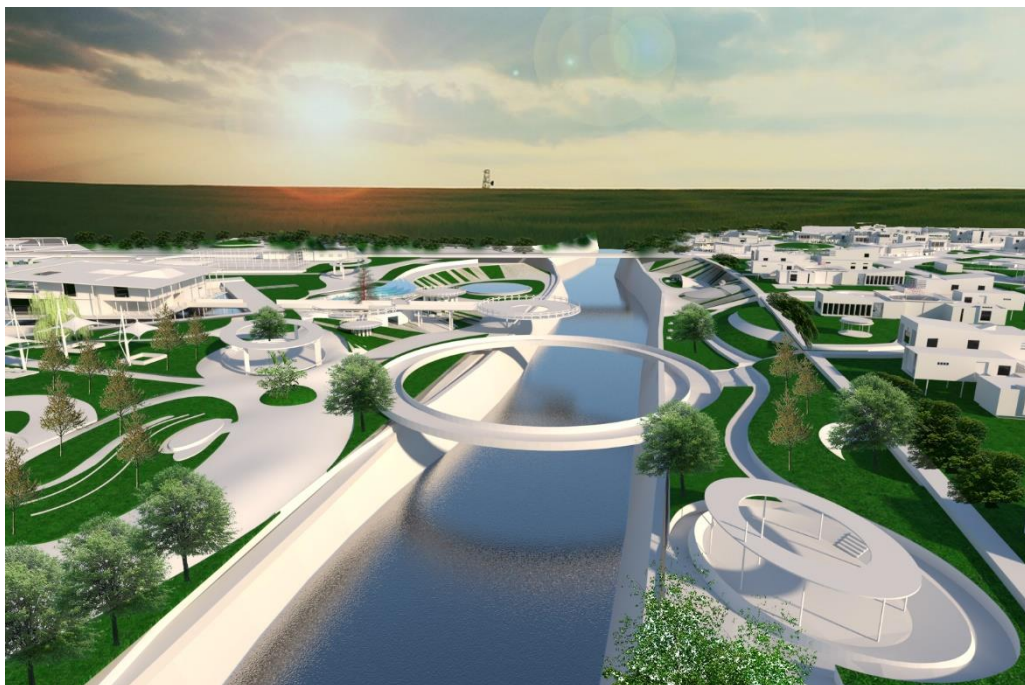
شکل ۷-۱۹ دورنمای آمفی تئاتر رو باز

شکل ۷-۱۸ دورنمای نظر گاه منتهی به رود خانه

شکل ۲۰-۷ دورنمای نظر گاه منتهی به رود خانه

شکل ۲۱-۷ دورنمای حاشیه رودخانه

شکل ۲۳-۷ دورنمای اقامتی دائم

شکل ۲۲-۷ دورنمای اقامتی موقت

شکل ۲۴-۷ دید پرنده پلازا

شکل ۲۵-۷ دور نمای تجاری

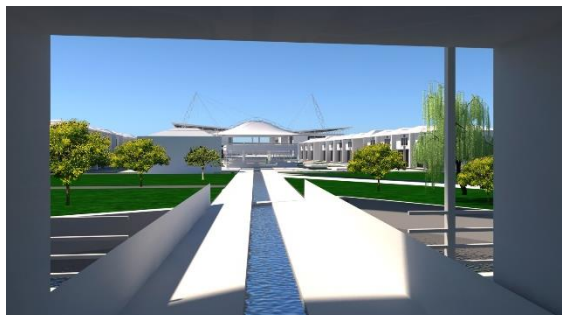
شکل ۷-۲۶ دورنمای رستوران

شکل ۲۷-۷ دورنمای رستوران

شکل ۲۸-۷ پرسپکتیو و دید پرنده اداری

شکل ۳۰-۷ پرسپکتیو از رستوران به سمت اقامتی

شکل ۲۹-۷ پرسپکتیو ورودی بخش تفریحی

شکل ۳۲-۷ فضای تعاملاتی میان بخش اقامتی موقت

شکل ۳۱-۷ پرسپکتیو محل بازی کودکان

شکل ۳۳-۷ فضای تعاملاتی میان بخش اقامتی موقت

شکل ۷-۳۴ دور نمای بخش اقامتی موقت

شکل ۳۵-۷ پرسپکتیو فضای مرکزی بخش اقامتی موقت

شکل ۳۶-۷ دورنمای اقامتی دائم ۱

شکل ۷-۳۷ دورنمای اقامتی دائم ۲

شکل ۷-۳۸ دور نمای اقامتی دائم ۳

شکل ۳۹-۷ نمای جنوبی بخش تفریحی

شکل ۴۰-۷ نمای شمالی بخش تفریحی

شکل ۴۱-۷ نمای جنوبی اقامتی دائم

شکل ۴۲-۷ نمای غربی بخش اقامتی

شکل ۴۳-۷ نمای شمالی اقامتی موقت

مراجع

- ابویی، ر. (۱۳۷۷). امکان سنجی احیای میدان نقش جهان با توجه به وضع موجود و گذشته تاریخی. دانشکده پردیس اصفهان، دانشگاه هنر: کارشناسی ارشد، مرمت و احیای بناها و بافت تاریخی.
- اخترکاو، م. & صدیق، م. (۱۳۹۱). تنظیم شرایط و هم ساز با بوم اقلیم ایران (اقلیم، معماری و انرژی). تهران: تهران کلهر.
- اداره کل مسکن و شهر سازی استان اصفهان. (۱۳۷۵). طرح تفصیلی شهر اصفهان. ضوابط ساختمانی و شهر سازی. اسمعیل پور، ن.، کارآموز، ا. &، فخار زاده، ز. (۱۳۹۴). ارزیابی اختلاط کاربری در فضای شهری خیابان و راهکارهای ارتقای آن (مورد نمونه: خیابان کاشانی در بافت میانی شهر یزد). فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۳۰، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۴، شماره پیاپی ۱۱۸.
- اعوانی، غ. & همکاران. (۱۳۸۲). مجله صفا ۳۶. صفا، دوره ۱۳، شماره ۳۶؛ از صفحه ۳۶ تا صفحه ۵۱.
- بهروزفر، ف. (۱۳۸۰). مبانی طراحی فضاهای باز نواحی مسکونی در تناسب با شرایط جسمی و روانی کودکان. تهران: مرکز تحقیقات ساختمان و مرکز.
- بیدار بخت، ز. (۱۳۹۰). مجموعه اقامتی-گردشگری شوشتر. دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهر سازی، کارشناسی ارشد.
- پارسی، ف. (۱۳۸۲). مرمت و احیای کاروانسرای امین آباد (ملک). مجله معمار، شماره ۲۰.
- پاکزاد، ج. (۱۳۸۲). پدیدار شناسی نمای ساختمانهای مسکونی و سیر تکوینی توقعات از آن. هنرهای زیبا، تابستان ۱۳۸۲، شماره ۱۴.
- پوردیپیمی، ش. (۱۳۸۲). فضاهای باز در مجموعه های مسکونی. صفا، دوره ۱۳، شماره ۳۶؛ از صفحه ۳۶ تا صفحه ۵۱.
- پیرنیا، م. ک. &، افسر، ک. (۱۳۷۰). راه و رباط. تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور، چاپ دوم.

جاموسی، ش. (۱۳۹۴). فضای جمعی در شهر با رویکرد پایداری اجتماعی مجموعه چندعملکردی محله یوسف‌آباد. دانشگاه هنر تهران، دانشکده معماری و شهرسازی، کارشناسی ارشد.

جعفرنژاد ثانی، ن. (۱۳۹۵). طراحی مجموعه اقامتی تفریحی کلاردشت با رویکرد بوم‌گردشگری (اکوتوریسم). کارشناسی ارشد معماری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز.

حر، ص. (۱۳۹۶). طراحی مجتمع تجاری اداری در اصفهان با رویکرد الهام از طبیعت برای دریافت بهینه نور روز در فضاهای مرکزی. دانشگاه کاشان، گروه تکنولوژی معماری: کارشناسی ارشد.

حسینی، آ. و پورنادری، ح. (۱۳۹۲). مطالعه تطبیقی فضای معماری کاروانسراهای صفوی شاخص در بازار اصفهان (مطالعه موردی کاروانسراهای شاه، ساروتقی و مادر شاه). دو فصلنامه، سال چهارم، شماره هشتم.

حشمتی، م. (۱۳۸۴). تاثیر و طراحی شهری در پیشگیری و کاهش جرائم و نا بهنجاری ها. صفة، دوره ۱۵، شماره ۴۱.

رجایی، ف. (۱۳۹۵). مفاهیم مبانی طراحی پروژه های تجاری- اداری. تهران: گیوا.

رضائی، ه. (۱۳۹۱). طراحی مجتمع تجاری - تفریحی. دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهرسازی، کارشناسی ارشد.

سازمان برنامه بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل اول: تحلیل وضعیت گردشگری). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویراست دوم.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل اول: طراحی سناریو های توسعه فضایی استان). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویراست سوم.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار). سازمان برنامه و بودجه استان گیلان، دانشگاه شهید بهشتی.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل اول-تحلیل وضعیت محیط زیست). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویرایش چهارم.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل دوم- تحولات جمعیت در سه دهه گذشته). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویراست چهارم.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل نخست- تحلیل عرصه های فعالیت اقتصادی). تهران: ویرایش دوم.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل نخست- تحلیل نظام شهری و روستایی استان). تهران: دانشگاه شهید بهشتی- ویرایش چهارم.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل نخست- ملاحظات ایمنی، دفاعی-امنیتی در آمایش استان). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویرایش دوم.

سازمان برنامه و بودجه استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل اول: تحلیل وضعیت منابع طبیعی). دانشگاه شهید بهشتی، ویرایش چهارم.

سازمان بودجه و برنامه ریزی استان گیلان. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار) (فصل نخست- تحلیل نظام سکونتگاهی استان و ساختار فضایی آن). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویراست چهارم.

سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان گیلان. (۱۳۹۵). سند تفصیلی برنامه ششم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، فرابخش محیط زیست. گیلان: سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور.

سالنامه اماری کشور. (۱۳۹۵). سازمان میراث فرهنگی صنایع دستی و گردشگری.

سپهری، ح. (۱۳۸۶). بازار در آینده. شهرسازی و معماری هفت شهر، شماره ۲۰.

سرور، ه. & همکاران. (۱۳۹۶). تحلیل نقش کاربریهای تجاری در پویایی و ایجاد فضاهای جدید شهری، مطالعه موردی: مجتمع تجاری لاله پارک تبریز. دو فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهشهای بومشناسی شهری، سال هشتم، شماره ۱، پیاپی ۱۵.

سفاهن، آ. & رجبی، آ. (۱۳۸۹). بازارهای ایرانی تجسم اندیشه های پایدار. فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیا.

سلطانزاده، ح. (۱۳۸۵). فضاهای شهر در بافت تاریخی ایران. تهران: دفتر پژوهش های فرهنگی، چاپ سوم.

- سلیمی، ر. (۱۳۸۹). *مبانی طراحی فضاهای تجاری*. موسسه مطالعاتی پژوهشی آتی طرح آرتا.
- شریفی، ف. (۱۳۸۴). *مجله معمار ۳۳*، ساختمان اداری محمودیه، اندیشه و هنر معماری، ساخت و صنعت و شهرسازی.
- شهابی نژاد، ع.، ابویی، ر. &، قلعه نویی، م. (۱۳۹۵). *فضای باز میدان نقش جهان؛ ارزشها و مسئله ها*. باغ نظر، سال سیزدهم / شماره ۴۴.
- شیخ زین الدین، ح.، & همکاران. (۱۳۸۶). *محورهای پژوهش بازار با رویکرد به آینده*. هفت شهر، پیاپی ۲۰.
- شیرانی، ح. (۱۳۸۶). *ساماندهی مکان*. تهران: دانش آفرین، چاپ دوم.
- طاهباز، م. &، جلیلیان، ش. (۱۳۹۰). *شاخصه های همسازی با اقلیم در مسکن و روستایی استان گیلان*. فصلنامه مسکن و محیط و روستا.
- طبسی، ت. (۱۳۹۷). *مبانی طراحی معماری مجتمع اداری تجاری تفریحی با رویکرد پایدار*. تهران: سنجش و دانش، چاپ اول.
- طرح توسعه و عمران. (۱۳۸۶). *طرح جامع شهر رشت، جلد اول، شناخت وضع موجود*. فصل پنج.
- عشق آبادی، س. (۱۳۹۶). *مجتمع اداری، تجاری، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهرسازی، کارشناسی ارشد*.
- علائی، ع.، & جدی یگانه، د. (۱۳۹۹). *مبانی برنامه ریزی و طراحی مجموعه های معماری مسکونی، دانشگاهی*. تهران: دانشگاه شهید بهشتی، چاپ اول.
- عینی، فرح، ع. &، آقا لطفی، آ. (۱۳۹۰). *مفهوم قلمرو در مجموعه های مسکونی، مطالعه مقایسه ای دو مجموعه مسکونی در سطح و در ارتفاع تهران، هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، شماره ۴۷*.
- غمخوار، س. م. (۱۳۹۶). *طراحی مجتمع تجاری تفریحی در شهر تهران*. دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده معماری و شهرسازی، کارشناسی ارشد.
- فرزام شاد، م. (۱۳۸۶). *مبانی برنامه ریزی و طراحی مراکز تجاری*. موسسه انتشاراتی جهان جام جم، چاپ ۱.
- فروتن، م.، & همکاران. (۱۳۹۲). *روش ارزیابی سرزندگی محیطی در مجتمع های تجاری و مراکز خرید*. پژوهش های شهری هفت حصار، شماره ششم، سال دوم.
- فروغی، م. (۱۳۹۰). *طراحی مجموعه اقامتی در جوار بازار کرمان*. کارشناسی ارشد: دانشگاه هنر تهران- دانشکده معماری و شهرسازی.

- فریور (سوران سنه ای)، ب. (۱۳۸۶). بازارهای هفتگی مناطق کردنشین جنوب استان آذربایجان غربی یا بازارهای هفتگی روستایی در منطقه کردنشین مکران. شهرسازی و معماری هفت شهر، دوره ۲، شماره ۲۰.
- قبادیان، و. (۱۳۹۳). بررسی اقلیمی ابنیه سنتی ایران. تهران: دانشگاه تهران، چاپ نهم.
- کسمایی، م. (۱۳۸۲). اقلیم و معماری. تهران: نشر خاک.
- کسمایی، م. (۱۳۸۴). اقلیم و معماری (نسخه ویراست دوم). تهران: نشر خاک، ویراست دوم.
- کسمایی، م. (۱۳۸۸). پهنه بندی و راهنمای طراحی اقلیمی، اقلیم معتدل و مرطوب (استان های گیلان و مازندران). تهران: مرکز تحقیقات ساختمان و مرکز.
- کشاورز، ف. (۱۳۹۴). طراحی مرکز چندعملکردی محله اسلامآباد زنجان با رویکرد توسعه پایدار. دانشگاه زنجان، دانشکده مهندسی، کارشناسی ارشد.
- کمپفر، ا. (۱۳۵۰). در دربار شاهنشاه ایران. تهران: سلسله انتشارات انجمن آثار ملی، ترجمه: کیکاووس جهانداری.
- کهنمویی اقدام، س. (۱۳۸۶). بازار به نقل از دانشنامه جهان اسلام. نشریه هفت شهر، پیاپی ۲۰.
- کیانی، م. ی. & کلایس، و. (۱۳۷۳). کاروانسراهای ایران. تهران: سازمان میراث فرهنگی کشور.
- گل، ی. (۱۳۹۶). زندگی میان ساختمان‌ها. تهران: پرهام نقش.
- گیلان، س. ب. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار). فصل دوم-تحلیل وضعیت فرهنگی و سرمایه اجتماعی). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویراست سوم.
- گیلان، س. ب. (۱۳۹۷). تهیه و بازنگری برنامه آمایش استان گیلان (بازنگری بخش اول: تحلیل وضعیت و ساختار). فصل نخست-تحلیل نظام شهری و روستایی استان). گیلان: دانشگاه شهید بهشتی، ویرایش چهارم.
- لنگ، ج. (۱۳۸۳). آفرینش نظریه معماری (نقش علوم رفتاری در طراحی محیط). ترجمه علیرضا عینی فر: دانشگاه تهران.
- لینچ، ک. (۱۳۷۴). سیمای شهر. ترجمه: منوچهر مزینی: دانشگاه تهران، چاپ چهارم.
- محمدخانی، س. (۱۳۹۱). کاربرد مفهوم دهکده شهری در روستای میگون با استفاده از رویکرد. دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده معماری و شهرسازی، کارشناسی ارشد.
- محمدخانی، س. (۱۳۹۱). کاربرد مفهوم دهکده شهری در روستای میگون با استفاده از رویکرد گردشگری طبیعی. دانشگاه هنر اصفهان، دانشکده معماری و شهرسازی.

- محمدی، ع. ا. (۱۳۸۶). *بازار در ادب فارسی*. شهرسازی و معماری هفت شهر، پیاپی ۲۰.
- مرادی، م. (۱۳۹۰). *طراحی مجتمع تجاری منطقه ای در شهر کرمانشاه*. دانشگاه هنر، دانشکده معماری: کارشناسی ارشد.
- مشگینی، ا. & محمدی، ع. (۱۳۸۶). *چالش سنت و نوگرایی در بازارهای سنتی شهرها (مورد پژوهی: بازار سنتی شهر زنجان)*. هفت شهر، دوره دو، شماره ۲۰- شماره پیاپی ۲۰.
- مظفری، ف. (۱۳۹۰). *اصولی از معماری پایدار در اقلیم معتدل و مرطوب*. اولین همایش اقلیم، ساختمان و بهینه سازی مصرف انرژی. اصفهان: سازمان بهره وری انرژی ایران.
- معاونت نظارت راهبردی دفتر نظام فنی اجرایی. (۱۳۹۴). *ضوابط طراحی فضاهای سبز شهری* نشریه شماره ۲۰۳ (تجدید نظر اول). سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، مرکز مدارک علمی و انتشارات.
- مقررات ملی ساختمان. (۱۳۹۷). *مبحث چهارم- مقررات ملی ساختمان (الزامات عمومی ساختمان)*. تهران: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، چاپ هفتم.
- مقررات ملی ساختمان. (۱۳۹۸). *مبحث ۱۶- مقررات ملی ساختمان (تاسیسات بهداشتی)*. تهران: مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی، چاپ هفتم.
- مهرافرو، ع. ی. -ا. (۱۳۹۴). *تطابق شاخصه های مسکن بومی گیلان با معماری مدرن غرب*. معماری و شهرسازی آرمان شهر: شماره ۱۵. پاییز و زمستان.
- مهندسین مشاور نقش جهان-پارس. (۱۳۹۶). *کتابچه ضوابط و مقررات شهرسازی و ساختمانی*. اداره کل راه و شهرسازی استان گیلان.
- میرشکرای، م. (۱۳۸۶). *مراسم آئینی و بازارهای موسمی*. نشریه هفت شهر، شماره ۲۰.
- نابلئون فلاندن، ا. (۱۳۹۴). *سفر به ایران (تصویری از ایران دوران قاجار)*. اصفهان: نقش مانا، ترجمه: عباس آگاهی.
- نوذری، ش. (۱۳۸۳). *رهنمودهای طراحی فضاهای باز مسکونی*. صغه، دوره ۱۴، شماره ۳۹.
- نوروزیان، ا. (۱۳۷۰). *ارزیابی مقایسه ای د/م/ا/شکی*. ۳۶.
- نویفرت، پ. & نویفرت، ا. (۲۰۲۱). *اطلاعات معماری نویفرت*. تهران: مترجم: کوروش محمودی- شهرآب، آینده سازان- چاپ سی ام- ویرایش چهارم.
- وحیدی، گ. (۱۳۸۷). *راهکارهای اجرایی اختلاط کاربری ها*. شهرنگار سال هشتم، شماره ۴۸.

یاران، ع. و مهرانفر، ا. (۱۳۹۲). *الگوهای مناسب اقلیمی در بافت های مسکونی کم ارتفاع بررسی تطبیقی شهرهای با اقلیم معتدل : واشینگتن دی. سی، ریچموند، ویرجینیایبچ، آنتالیا، رشت، سئول، ن یگاتا*. سال دهم، شماره ۲۷.

A.V. Vorontsova V.L. Vorontsova, D. S. (۲۰۱۶). *The development of urban areas and spaces with the mixed functional use*. Procedia Engineering, ۱۵۰, ۱۹۹۶-۲۰۰۰.

Abdollah Baghaei Daemei, P. H. (۲۰۱۸). *Study on Vernacular Architecture Patterns to Improve Natural Ventilation Estimating in Humid Subtropical Climate*. Islamic Azad University, Rasht: Civil Engineering.

Abdollah Baghaei Daemeia, A. K. (۲۰۱۸). *Opening Performance Simulation in Natural Ventilation using Design Builder (Case Study: A Residential Home in Rasht)*. Islamic Azad University Branch of Rasht: Energy Procedia.

Bahrambeygui, H. (۱۹۷۷). *Tehran an urban analysis*. Tehran: Sahab books institute.

Carlebom I. & Granqvist I. (۲۰۱۰). *ixed-Use Facilities-A New Window of Opportunity in the Swedish Real Estate Market?*

Coupland A. (۱۹۹۷). *Reclaiming the city; Mixed Use Development*. London: E & FN SPON.

Coupland A. (۲۰۱۳). *Reclaiming the city: mixed use development*. Taylor and Francis, Hoboken.

Ewing R. (۲۰۱۳). *Eight qualities of pedestrian- and transit-oriented design*. Urban Land Institute and American Planning Association, Washington.

Friedman, A. (۲۰۱۷). *Designing sustainable communities*. Bloomsbury, New York.

Friedman, A. (۲۰۲۱). *Fundamentals of Sustainable Urban Design*. Montreal, QC, Canada, McGill University School of Architecture: Springer International Publishing.

Gehl J. (۲۰۱۰). *Cities for people*. Island Press, Washington, DC.

Gehl J. (۲۰۱۱). *Life between buildings*. Island Press, Washington, DC.

Gerigk M. (۲۰۱۷). *Multi-Criteria Approach in Multifunctional Building Design Process*. IOP Conference Series: Materials Science and Engineering, IOP Publishing.

Grant J. (۲۰۰۲). *Mixed Use in Theory and Practice: Canadian Experience with with Implementing a Planning Principle*. Journal of the American Planning Association.

Herndon J. D. (۲۰۱۱). *Mixed-Use Development in Theory and Practice: Learning from Atlanta's Mixed Experiences*.

Herndon J. D. (۲۰۱۱). *Mixed-Use Development in Theory and Practice: Learning from Atlanta's Mixed Experiences*. ۱.

Hoppenbrouwer E & Louw E. (۲۰۰۵). *Mixed-use development: Theory and practice in Amsterdam's Eastern Docklands*. European Planning Studies, ۱۳(۷), ۹۶۷-۹۸۳.

hughes. (۱۹۷۳). radiographic. *anat*, ۴۴۴.

Jacobs D. (۲۰۱۱). *Jacobs, The Death and Life of Great American Cities*. A new publishing house, Moscow.

Jacobs, J. (۱۹۶۱). *The Death and Life of Great American Cities*. Penguin, London.

Kasraei, M. (۲۰۰۳). *Climate and Architecture*. Tehran: khak.

Kotkin J. (۲۰۱۰). *The Broken Ladder: The Threat to Upward Mobility in the Global City*. Legatum Institute.

M. Gerigk A. Taraszkiewicz. (۲۰۱۵). *Safety-based approach in multifunctional building design*, *Safety and Reliability: Methodology and Applications - Nowakowski et al. (Eds)*, London, London: Methodology and Applications - Nowakowski et al. (Eds).

Mun D. (۱۹۸۳). *Shops A Manual of Planning and Design*. Architectural Press.

Neal, P. (۲۰۰۳). *Urban villages and making of communities*. london: Spon Press.

North Alissa. (۲۰۱۳). *Operative landscapes: building communities through public space*. Birkhauser, Basel.

Rabianski J. S & Clements J. S. (۲۰۰۷). *Mixed-use development: A review of professional literature*. Saataavissa: The National Association of Industrial and Office Properties Research Foundation.

Razjouyan, M. (۲۰۰۹). *comfort refuge in architectural harmony with the climate*. tehran: Shahid Beheshti University.

Roberts M. & Lloyd-Jones T. (۱۹۹۷). *Mixed uses and urban design*, in: A. Coupland (Ed.) *Reclaiming the City. Mixed Use Development*, pp. 149–178. London: E & FN SPON.

Rowley A. (۱۹۹۶). *Mixed-use Development: ambiguous concept, simplistic analysis and wishful thinking*. Planning Practice & Research.

Rowley A. (۱۹۹۶). *Mixed-use development: Ambiguous concept, simplistic analysis and wishful thinking?*, *Planning Practice and Research*.

Schwanke D. Phillips P., e. a. (۲۰۰۳). *Mixed-Use Development Handbook, Second*. Washington, D.C., ULI: The Urban Land Institute.

Sim D. (۲۰۱۹). *Soft city: building density for everyday life*. Island Press, Washington, DC.

Y.U. Kataeva I.L. Lobanova. (۲۰۱۳). *Territorial organization of large cities as a factor of cities development (On an example of Perm)*, *Problems of Modern Economics Journal*.

Abstract

Living in urban areas has its concerns, on the other hand, the consequences of migration from rural areas and the uncontrolled growth of cities, lifeless and arid environments appear, so the appropriate response to the phenomena and currents of movement and waste. Modern design requires the supremacy and formation of appropriate functional areas. In this regard, the design of efficient buildings, organized and the creation of new urban spaces to increase contacts and social communication are requirements. Creating desirable opportunities by achieving the highest level of areas with the ability to provide services and supply to local citizens and tourists, is part of the main program of this design too boring environments. Therefore, the present project seeks a realm to gather different functions in response to scattered urban environments and create an environment with effort. At the same time, it emphasizes the coherence, compatibility, and integrity of the collection, which is ultimately formed in the form of a multifunctional collection.

Diversity and multi-vein architecture in the role of living container seek to revive the environment to improve the quality of the social context in micro and macro dimensions by attracting travelers and tourists as the main axis and improve the living conditions of the region's residents economically, socially and .. Affects Gilan province. The building in question is located in the growing area and borders of the city, and on the other hand, considering the potentials such as the location of the building adjacent to the main axis with the dominant function of commercial shops and the passage of the main river of Gilan (Gohar River) through the building Also, the existence of the garden, in the direction of endogenous development, strengthens the complex in the trans-regional function. Thus, the design of a multifunctional complex with the development of a mixture of commercial, residential, recreational, and sports facilities, entertains a large number of users of different ethnicities and creates a reliable and safe multi-purpose environment to promote the city and achieve the desired destinations. Follow the comment. This is while the public in Lakanshahr often goes to the city of Rasht to meet their essential needs and contacts with the surrounding community, while by designing such an area, to some extent, the region can be self-sufficient and empower communities. Local stirred.

Keywords: urban life, multifunctional architecture, increasing social interactions, Rasht

Shahrood University of
Technology

Faculty of Architecture and Urban Engineering

Master of Architecture Thesis

Multi functional architectural design

By: Mohammad Naghdi

Supervisor:
Dr. Masoud Taheri Shahr Aeini

October , ۲۰۲۱